1996. Monk.

Lith. v. H.L. v. Hoogstraten te Zwolle.

MARIA MONK.

MARIA MONK,

DE ZWARTE NON.

VERHAAL

VAN HAAR LIJDEN EN ONTMASKERING VAN DE ZEDELOOSHEID, UITSPATTINGEN EN MISDADEN VAN HET KLOOSTERLEVEN, WIER OOGGETUIGE EN SLAGTOFFER ZIJ GEDURENDE HAAR VERBLIJF ALS NOVICE EN NON IN HET KLOOSTER TE MONTREAL IN DE JAREN 1829—1836 GEWEEST IS.

—

(*Met authentieke stukken en de afbeelding der schrijfster.*)

NAAR HET ENGELSCH DOOR

L. VON ALVENSLEBEN.

Uit het Hoogduitsch.

TE TIEL, BIJ
GEBR. CAMPAGNE.
1852.

VOORREDE.

—

De waarheid der ontdekkingen en ervaringen van Maria Monk *is bestreden en verdedigd geworden. Zóó excentriek zijn de zonden, welke zij opgeeft als in het klooster door de geestelijke bewoners bedreven, dat men, om der wille der menschheid, zou wenschen ze niet te mogen gelooven. En toch — zij noemt personen; zij beschrijft localiteiten, en zij heeft getuigen, waarop niets kan worden afgedongen. Ligt het ook niet in den aard der zaak, dat in zulke inrigtingen, waar menschen zich ontmoeten in de kracht des levens, wél gevoed, zonder vermoeijenden arbeid, en door de biecht gemakkelijk voor gewetensknaging gevrijwaard, zij zich aan de zonde van uitspatting overgeven? En gelijk het eene kwaad het andere teelt, zoo is ook van ontucht tot moord de schrede gemakkelijker, dan men, bij den eersten opslag, zou denken. Het zou zijn de geschiedenis in het aangezigt slaan, als men ontkennen wilde, dat althans vóór de negentiende eeuw, zulke gruwelen in de kloosters hebben plaats gehad. En zulke kloosters wil men in ons, door het Protestantisme, verzedelijkt vaderland stichten! Zulke kloosters durft men onbeschaamd genoeg, in proza en poëzij, aanprijzen; aanprijzen als vrijplaatsen voor verleiding, als* Bethel's *waar men zielrust vindt!*

Roomsche ouders! waagt er uwe kinderen niet aan, als het heil hunner zielen, hun tijdelijk en eeuwig geluk u nog eenigermate ter harte gaan! En gij, Protestanten! schande over u, als gij u bedriegen laat door den schijn, en uwe kinderen naar zulke inrigtingen zendt om daar onderwijs te erlangen. O! het ware hun en u beter als ge ze vóór dien tijd ten grave moest dragen. Zij worden er onteerd, mishandeld, in boosheid volleerd en.... vermoord.

—

Dit boekje verscheen reeds voor eenige jaren in het licht. Voorleden jaar werd het, bij gelegenheid der pausselijke aggressie, in Engeland *op nieuw gedrukt. Nu wordt het in meer dan éene taal over* Europa *verspreid. Mogt het baten! Mogt het de oogen openen der Gouvernementen, der Katholieken en der Protestanten! Ieder, doe in zijnen kring, wat hij vermag, om de stichting van zulke verblijven der boosheid, als de kloosters zijn, of alligt worden kunnen, en uit den aard der zaak worden moeten, tegen te gaan en te weren. Gij vooral, mijn vaderland! weer ze, van uwen, met protestantsch bloed doorweekten, grond! God zegene ook daartoe mijne poging.*

G. H.

EERSTE HOOFDSTUK.

Vroegste Herinneringen.

Mijne ouders waren uit *Schotland* geboortig. Zij leerden elkander in *Opper-Kanada* kennen en huwden te *Montreal*, waar ik den meesten tijd mijns levens heb doorgebragt, ofschoon ik te *St. Johnstown* ben geboren. Mijn vader was officier in Britsche dienst. Na zijnen dood genoot mijne moeder een pensioen. Hij maakte veel werks van zijn huisgezin en had eene bijzondere voorliefde voor den bijbel. Waarschijnlijk genoot ik van hem het eerste godsdienstige onderrigt; want na zijnen dood werd mij dat in huis niet gegeven; men liet mij niet eens in den bijbel lezen.

Mijne moeder was in naam Protestant. Zij gaf geen acht op hare kinderen. Zij had eene voorliefde voor de Roomschen en bezocht dikwijls hunne kerken.

Ik geloof dat dit gebrek aan godsdienstig onderwijs, mijne onbekendheid met God en dus ook met mijne pligten, de oorzaak is geweest, dat ik in het klooster ben gegaan, waar ik bijwoonde en ondervond, wat de volgende bladen mededeelen.

Toen ik zes of zeven jaren oud was, ging ik te school bij zekeren heer Workman, een Protestant, die in de Sakramentstraat woonde. Daar bleef ik eenige maanden. Ik leerde lezen en schrijven en gedeeltelijk rekenen. Wat ik hiervan ken, heb ik dáár geleerd; want later werd mij geene gelegenheid gegeven om daarin vorderingen te maken.

Vele meisjes van mijne kennis gingen te school in het nonnenklooster der Congregatie, of, gelijk zij ook wel eens genoemd werden, bij de barmhartige zusters.

De scholen, waarin deze nonnen onderwijs geven, zijn talrijker, dan men welligt vermoedt. Van uit dit klooster zendt men nonnen naar vele steden en dorpen van *Kanada*, om in de kleinere scholen onderwijs te geven. Sommigen van haar worden zelfs als meesteressen naar verschillende deelen van de Vereenigde Staten gezonden.

Toen ik tien jaren oud was, vroeg mij mijne moeder, bij zekere gelegenheid, of ik niet gaarne Fransch zou willen leeren lezen en schrijven; toen begon ik er ernstig aan te denken, om het klooster der Congregatie te bezoeken. Ik was met die taal een weinig bekend, genoegzaam om haar een luttel te spreken, aangezien ik haar dagelijks van anderen en ook wel van mijne moeder hoorde.

Ik heb nog eene bepaalde herinnering van mijne intrede in het klooster. Die dag was een der gewigtigste mijns levens.

Een mijner vriendinnetjes vergezelde mij. Wij gingen door de Lievevrouwen-straat tot aan het hek. Daar binnengetreden, gingen wij langs de zijde van een gebouw, tegenover eene kapel, tot dat wij aan eene deur kwamen, waarvoor wij bleven staan en aan eene schel trokken. Deze deur werd terstond geopend en, binnengelaten zijnde, traden wij voort langs een bedekten gang tot dat wij links omsloegen. Dáár was de deur van het schoolvertrek.

Toen ik binnen trad, kwam de abdis mij tegen en zeide mij, dat ik vooral, zoo dikwijls als ik binnen kwam, mijnen vinger in het wijwater doopen, een kruis maken en een gebed moest doen. Dit wordt, zeide zij, evenzeer van de Protestantsche als van de Roomsche kinderen geëischt.

Er waren hier ongeveer vijftig meisjes op de school, aan welke de nonnen onderwijs moesten geven in het lezen, schrijven, rekenen, de aardrijkskunde enz. Dat onderwijs was zeer onvolkomen. Er werd dan ook weinig werk van gemaakt. De meeste tijd werd doorgebragt met naaldenarbeid, die met veel naauwkeurigheid werd volbragt. De nonnen waren over het algemeen zeer ruw en onbeschaafd in haar doen. Woorden als: „dat lieg je," of, bij de nietigste omstandigheden: „mijn God," hoorde men dikwijls. Hare kennis, zelfs hare orthographische kennis was al zeer gering. Zij plaatsten vaak eene kapitale letter in het midden van een woord.

Het eenige aardrijkskundige werk, waaruit wij leerden, bestond in vragen en antwoorden, die wij ons in het hoofd moesten prenten. Een enkelen keer kregen wij een landkaart voor ons; doch dit geschiedde alleen om ons *Montreal* of *Quebeck* of dergelijke bekende plaats, aan te wijzen. Dieper ging het onderwijs hierin niet.

Ik moet doen opmerken dat in *Montreal* drie kloosters zijn, ieder met een verschillend doel gevestigd en naar andere regels bestuurd. Zij heeten:

1°. het nonnenklooster der Congregatie,

2°. het klooster der zwarte nonnen,

3°. het klooster der graauwe nonnen.

Het eerste geeft voor, zich uitsluitend te wijden aan de opvoeding voor jonge meisjes. Er wordt echter uitgenomen vrouwelijke handwerken, bijna niets geleerd, dan het gebed en de catechismus. Het onderwijs in het lezen, schrijven enz. is bitter nietig en beteekent inderdaad niemendal. Dit klooster ligt vlak naast datgene, waarvan wij straks zullen spreken, en is daarvan slechts door een muur gescheiden.

Het tweede klooster geeft zich uit voor eene weldadige inrigting, waar men kranken verpleegt en aan armen brood en geneesmiddelen om niet geeft; hier is iets van aan, ofschoon in onbeduidende mate, en niet in evenredigheid met den omvang van het gebouw en met het getal zijner bewoners.

Het klooster der graauwe nonnen, dat zich in eene meer verwijderde plaats bevindt, is evenzeer een groot gebouw en bevat afdeelingen voor krankzinnigen en vondelingen. Met dit laatste ben ik minder persoonlijk bekend dan met de beide eersten. Ik heb echter dikwijls twee graauwe nonnen ontmoet en ken deszelfs regels zóó goed, als die van dat der Congregatie. Zij bepalen zich niet altoos zoo binnen hare muren als de zwarte nonnen. Deze kloosters dragen hunnen naam naar de kleur der kleeding van hunne bewoonsters.

In alle drie dezer kloosters zijn zekere gedeelten, tot welke een vreemdeling den toegang heeft, andere, die hij nimmer mag betreden. In allen ook worden door de nonnen ornamenten en kleedingstukken vervaardigd, die daarna, in het magazijn opgelegd, door de bezoekers worden gekocht, waaruit groote inkomsten voortvloeijen. Oude vertrouwde nonnen hebben daarover het opzigt en zijn verkoopsters.

Voor het oog des volks zijn de nonnen dier kloosters getrouw aan het doel hunner stichting, arbeid en gebed. Dit laatste neemt een groot deel van haren tijd in.

Het volk behandelt haar over het algemeen met eerbied. Als nu en dan eene novice den sluijer aanneemt, meent men dat zij zich, uit de verzoekingen en beslommeringen dezer wereld, in de eenzaamheid terug trekt om, door gebed, zelfkastijding en goede werken, zich voor den hemel voor te bereiden.

Somtijds heeft de abdis eens kloosters den roep van het wondervermogen. Als zulk eene sterft wordt dit, door het geheele land, bekend gemaakt en dan stroomen talrijke massa's naar het klooster, geloovende dat het bezit van het een of ander, dat haar heeft toebehoord, aflaat geeft, of voor ziekte en onheil bewaart.

Het is waar, men gaf zich eenige moeite om bij mij zulk een indruk te weeg te brengen. Eenige priesters van het seminarie bezochten dikwijls het klooster der Congregatie, leerden ons den catechismus en spraken met ons over de godsdienst. De abdis van het aangrenzende klooster der zwarte nonnen kwam ook nu en dan in de school, prees het voorregt dat wij genoten van zulke leeraars te hebben en liet zich dan ook van tijd tot tijd iets over haar eigen klooster ontvallen; hetwelk strekken moest om ons eenen hoogen dunk van hetzelve in te boezemen en de gedachte bij ons op te wekken aan de mogelijkheid om daarin eens te worden opgenomen.

Bij het onderrigt der priesters speelden uitvallen op den protestantschen bijbel een hoofdrol. Dikwijls lieten zij zich uit over de schadelijke strekking van dit boek; menige ziel, zeiden zij, zou, als zij dit boek niet gekend had, nu niet in de hel zijn en zulke zware pijnen lijden, maar integendeel zalig zijn. Al wat men zegt in zijn voordeel, zegt men tegen de religie en tegen God. Zij waarschuwden ons tegen het kwaad, dat de bijbel sticht, en stelden hem aan ons voor als een geschrift, gevaarlijk voor de ziele.

Tot bevestiging van dergelijke gezegden haalden zij een paar antwoorden aan uit den catechismus, dien zij ons geleerd hadden.

Wij hadden kleine catechismi waaruit wij leeren moesten, maar de priesters gaven ons nieuwe antwoorden in den mond die niet in onze boekjes stonden. Door sommigen kreeg ik nieuwe denk-

beelden en, naar ik meende, nieuw licht over godsdienstige zaken; zoodat ik meer en meer bevestigd werd in mijn geloof aan de Roomsch-Catholieke godsdienst.

Sommige vragen en antwoorden kan ik mij nog met juistheid herinneren. Ziehier een paar. Ik heb ze niet gelezen: zij zijn ons mondeling medegedeeld.

Vraag: Waarom gaf God niet alle geboden?

Antw.: Omdat de mensch ze toch niet houden kan.

Vraag: Waarom mogen de menschen het N. T. niet lezen?

Antw.: Omdat 's menschen geest te zwak en te beperkt is, om te verstaan wat God heeft geschreven.

Deze vragen en antwoorden staan niet in den catechismus die te *Montreal* en op andere plaatsen gebruikt wordt, maar alle kinderen in het klooster der Congregatie leeren ze, en daarenboven nog vele andere die niet in deze boekjes staan.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Het klooster der Congregatie.

Ik had onder mijne schoolmakkertjes een dertienjarig meisje, dat in onze buurt woonde en waarmede ik zeer was bevriend. Op zekeren tijd verhaalde zij mij in de school het gedrag van een priester jegens haar in de biecht, waarover ik mij zeer verwonderde; het was zoo schandelijk en strafbaar, dat ik het moeijelijk gelooven kon; en toch stelde ik zooveel vertrouwen in hare waarheidsliefde, dat ik er niet aan kon twijfelen. Zij werd door den priester langzamerhand tot de overtuiging gebragt dat hij niet kon zondigen, omdat hij priester was, en dat alles wat hij met haar voor had, haar heiligde. Toch was zij nog in tweestrijd hoe te handelen. Een priester, zeide hij, is een heilig man, die een heilig ambt bekleedt, derhalve is dat, wat in anderen strafbaar is, zulks in hem niet. Zij verhaalde mij, dat zij het aan hare moeder had verteld. Deze was er noch boos noch ontevreden over geworden, maar had haar slechts bevolen er

tegen niemand van te spreken en gezegd, dat priesters geene gewone menschen maar heiligen zijn, aan wie het was opgedragen om ons te leeren en te behouden, derhalve was alles, wat zij zeiden, goed.

Ik biechtte later bij dezen zelfden priester; mij werd eene boete opgelegd voor deze zondige nieuwsgierigheid, waarmede ik naar die zaak had gevraagd; aan het meisje werd eene andere straf opgelegd omdat zij haar had medegedeeld. Naderhand vernam ik van gelijksoortig gedrag jegens andere meisjes, ook aan andere plaatsen.

Het duurde dan ook niet lang of men begon ook jegens mij zulk eene taal te voeren. Ik herinner mij nog levendig hoe daardoor mijne denkbeelden van goed en kwaad werden aan het wankelen gebragt.

Een ander meisje in de school, een weinig van *Montreal* af wonende, verhaalde mij de volgende, in hare buurt voorgevallen geschiedenis. Eene jonge Indiaansche, mooije Marie geheeten, was ter biecht gegaan naar het huis eens priesters, dat niet ver van het dorp stond, men had haar er heen zien gaan. De mooije Marie kwam echter niet terug; men vond haar verminkt lijk in den vloed, men vond in haar nabijheid ook een mes, met den naam des priesters er op. Onder de Indianen ontstond daardoor eene groote verbittering; de priester verdween en men hoorde niets meer van hem. Op zijn tafel werd een brief gevonden, den raad inhoudende, dat hij moest vlugten als hij schuldig was; men vermoedde dat de priester, vreèzende dat het meisje zijn gedrag jegens haar zou bekend maken, zich daarvoor in veiligheid had willen stellen, door haar te vermoorden.

Zulke gebeurtenissen wekten eerst mijne verbazing en verontwaardiging. Later echter begon ook ik daar anders over te denken. Ik begon de priesters te beschouwen als menschen, die niet zondigen konden. Toen ik de eerste maal te biecht ging, hetgeen geschiedde bij pater Richards in de oude Fransche kerk (die sedert is afgebroken), hoorde ik niets onbetamelijks, maar nadat ik meermalen had gebiecht, werden de priesters al stouter en stouter in hunne vragen, en zelfs indecent in hun gedrag, als ik in de sacristie biechtte.

Ik geloof dat Protestanten zoo iets moeijelijk begrijpen of vermoeden kunnen. Het is mijn voornemen ook niet om daar uitvoerig over te spreken. Ik zou dan dingen moeten verhalen

die allerschandelijkst en hoogst onzedelijk zijn. Ik wil alleen maar verhalen, dat, toen ik nog maar bijna een kind was, ik in de biecht, uit den mond eens priesters dingen heb gehoord, waarvoor ik geene fatsoenlijke woorden vinden kan. En vele vrouwen in *Kanada* hebben mij verzekerd dat haar, bij herhaling en schier regelmatig, dergelijke vragen werden gedaan, waarvan vele aan de verbeelding zaken nabij brengen, die het onzedelijkste en bedorvenste hart moeijelijk zou bedenken.

Er heeft, in het nonnenklooster, eene gedurige afwisseling van onderwijzeressen plaats; gelijk er dan ook geen regelmatig stelsel van onderwijs wordt gevolgd. Terwijl ik er was, kwamen en gingen vele nonnen en werden zonder bekende reden verplaatst of benoemd. Zij leveren vele onderwijzeressen aan de landsteden, meestal twee voor elke stad; daarenboven worden nog vele barmhartige zusters naar alle deelen der *Vereenigde Staten* gezonden. Onder degenen, die ik het meest ontmoette was zekere St. Patrica, eene niet te oude vrouw voor eene non; zij was veertig jaren oud, diep onkundig en zeer ruw en onbeschaafd in hare manieren. Zij had bijna een baard, als een man, en was morsig en walgelijk. Somwijlen hield zij onder ons naaischool en was zij belast om orde onder ons te houden. Wij mogten slechts weinige vertrekken van het klooster der Congregratie betreden, ofschoon hetzelve nog niet eens een van de strengsten was.

In het klooster der zwarte nonnen is een hospitaal voor zieken uit de stad, en somtijds bragt men eenige van onze schoolmakkertjes, die niet wel waren, daarhenen, om genezen te worden. Ik zelve heb er eenige dagen ziek gelegen.

Er waren bedden te over. Een geneesheer bezocht die inrigting dagelijks en vele nonnen bragten er haren tijd door. Zij lazen der kranken het een of ander voor en baden dikwijls voor en met haar.

Toen ik twee jaren in het klooster der Congregratie was geweest, verliet ik hetzelve en bezocht verschillende scholen voor korten tijd. Te huis had ik veel te lijden. Ik kan en mag dat niet verhalen. Genoeg, ik werd mismoedig, en daar mijne bekenden mij dikwijls veel voorpraatten van de voortreffelijkheid der Roomsche godsdienst, begon ik daaraan te gelooven; ofschoon ik eigenlijk weinig van de godsdienst wist. Gedurende

mijne afwezigheid uit het klooster vernam ik niets van wat tot godsdienst in betrekking staat. Had ik er iets van geweten, ik geloof niet dat ik non zou zijn geworden.

DERDE HOOFDSTUK.

Het klooster der zwarte nonnen.

Eindelijk besloot ik om zwarte non te worden en begaf mij naar een priester van het seminarium, wien ik mijn voornemen bekend maakte. Die oude priester heette pater Rocquet; hij leeft nog. Hij was te dier tijd de oudste priester in het seminarium en droeg den *goeden God*, gelijk de heilige monstrans genoemd wordt. Als hij zich daarmede naar een of ander oord des lands begaf, dan liep een man voor hem uit met een schel. Als de inwoners van *Kanada*, welke hij voorbijging, deze schel hoorden, dan kwamen zij buiten 's huis en wierpen zich op de knieën, als het ware God aanbiddende. Hij was een zeer oud man, en droeg lange haren en geleek op zijn voorganger, pater Roue. Te dier tijd stond hij aan het hoofd van het seminarium. Deze inrigting is een groot gebouw liggende aan de oostzijde van de Lievevrouwestraat, kort bij het klooster der Congregatie en dat der zwarte nonnen. Het is de algemeene verzamelplaats van alle priesters van het district *Montreal*, en voorziet het geheele land van geestelijken.

Pater Rocquet beloofde mij dat hij met de abdis zou spreken, en stelde mij voor dat ik over veertien dagen eens zou terug komen. Na dezen tijd begaf ik mij weder naar het seminarium en werd door hem aan de abdis van het klooster der zwarte nonnen voorgesteld. Zij zeide mij dat zij eerst eenige informatiën moest inwinnen, voordat zij mij een bepaald antwoord geven kon, en deed mij het voorstel om, gedurende eenige dagen, mijn verblijf te nemen bij eene Fransche familie in de voorstad *St. Laurentius*, een afgelegen gedeelte der stad. Hier bleef ik bijna

twee weken, waarin ik kennis maakte met de huisgenooten, vooral met de vrouw des huizes, die eene ijverige Roomschgezinde was en hooge achting had voor de abdis, met welke zij op een zeer gemeenzamen voet stond.

Eindelijk werd ik, Zaturdag morgen, om tien uur, als novice in het klooster der zwarte nonnen opgenomen. Hoe was ik toen verheugd, want ik had een hoog denkbeeld van het leven in een klooster. Ik stelde mij hare bewoonsters voor als boven de wereld en hare verleidingen verheven en daarom van de gelukzaligheid des hemels verzekerd.

De abdis, die mij ontving, bragt mij in eene groote kamer, waar de novices vergaderd en met haren gewonen arbeid, naaiwerk, bezig waren. Er waren er bijna veertig, in verschillende groepen verdeeld, kort bij de vensters. Bij elke groep was eene non, die reeds den sluijer had aangenomen. Deze hadden hare kamers in het binnenste gedeelte des kloosters, waarin geene novice werd toegelaten.

Toen wij binnentraden maakte de abdis bekend dat er eene nieuwe novice was aangenomen, en vroeg of ook eene der aanwezenden mij, in de wereld, gekend had. Twee, miss Feugnees en miss Howard, van *Vermont*, die met mij in het klooster der Congregatie hadden school gegaan, zeiden mij te herkennen. Daarop werd ik in eene groep, van de hare verwijderd, ingedeeld; en eene non, met name St. Clotilde, verzag mij van het benoodigde om een doek te maken, zoo als de priesters gebruiken, als zij de gewijde hostie naar een kranke brengen.

Ik herinner mij nog levendig welk gevoel mij bezielde, toen ik daar onder vreemden nederzat, angstvallig het uur voor het middagmaal afwachtende, want ik wist dat er zekere plegtigheden moesten plaats hebben, op welke ik slecht was voorbereid, vermits ik niets van de regels wist naar welke ik mij gedragen moest, en niets van de vormen kende, die bij de dagelijksche godsdienstoefeningen moesten worden in acht genomen, uitgenomen het Latijnsche *credo* en dit kende ik nog maar gebrekkig.

Dit was gedurende den tijd der rust, zoo als men dien noemde; hoewel de eenige rust waarvan hier sprake kan wezen, die des geestes was en dan nog zeer gebrekkig. Wij

werden altoos bezig gehouden, en mogten onder elkander niets spreken of de oude nonnen, die bij ons waren, moesten het kunnen hooren. Wij gingen twee aan twee naar tafel en aten zwijgende. Gedurende den maaltijd werd ons een gebed voorgelezen.

De novicen hadden tot slechts acht kamers den vrijen toegang en wat wij gaarne wilden weten, konden wij dus slechts vermoeden. De slaapzaal was op de tweede verdieping, aan de zijde van den westelijken vleugel. De bedden waren in rijen geplaatst, zonder gordijnen of iets dat den blik kon afweren, en in den hoek was eene kleine afgezonderde ruimte, waarin het bed stond van de nachtwaakster, d. i. van de oude non, welke gedurende den nacht het opzigt over ons had. Aan de beide zijden van hare slaapplaats was eene opening aangebragt, waardoor zij ons bespieden konde als zij wilde. Haar bed stond een weinig hooger dan de onzen. In het midden der slaapzaal hing aan de zoldering eene lamp, bij wier licht zij alles duidelijk kon waarnemen; en vermits zij zelve in haar kamertje geen licht had, konden wij niet zien of zij sliep of waakte. Aangezien wij wisten dat de minste afwijking van de voorschriften des kloosters, zoowel hare aandacht als die onzer medekloosterlingen wekte, welke het als eene deugd werd aangerekend, als zij de overtredingen van anderen verklikten, was het mij te moede als verkeerde ik onophoudelijk in gevaar om iets onaangenaams te ondervinden, en peinsde dus onophoudelijk op wat ik te doen of te laten had; ofschoon ik ook spoedig de regels en formaliteiten leerde kennen, waaraan wij ons te houden hadden, en welke zeer talrijk waren en streng moesten worden opgevolgd.

Gedurende mijn proeftijd als novice werden wij met velerlei arbeid bezig gehouden. Het fraaiste nonnenwerk, wat ik zag, was een tapijt van allerfijnst naaldenwerk, dat voor mijne intrede was opgezet en gedurende mijn verblijf werd afgewerkt. Het was een geschenk voor den koning van *Engeland*. Het moest strekken tot een bewijs van dankbaarheid voor het geld, hetwelk het klooster jaarlijks van de regering ontving. Ook het klooster der graauwe nonnen ontving vroeger onderstand van het gouvernement; of het zulks nog doet weet ik niet.

Op zekeren dag zat ik aan het venster met zekere jufvrouw,

JOHANNA M'COY, toen eene oude non ons naderde en op de vriendelijkste en goedhartigste wijze met ons sprak; zeker iets bijzonders op eene plaats, waar anders alles zoo koud en terughoudend is. Hare gesprekken hadden blijkbaar het doel om mij op te beuren en te bemoedigen; daarom dacht ik, dat zij een bijzonder belang in mij stelde. Ik weet niet meer wat zij zeide, maar ik herinner mij levendig dat het mij genoegen deed. Evenzeer herinner ik mij dat haar gelaat mijne bijzondere opmerkzaamheid trok. Zij was, voor eene non, tamelijk oud, zoo wat dertig jaren, haar gelaat was breed en rimpelig; hare kleeding onachtzaam. Zij stond onder minder strenge tucht dan de overigen. Somwijlen trotseerde zij de kloosterregels; sprak hardop, als er zwijgen was opgelegd, of liep her- en derwaarts als ieder bevel had om op zijne plaats te blijven. Soms sprak en deed zij dingen, die ons tot lagchen dwongen, en of zij ook nu en dan bestraft werd, meestal zag men bij haar door de vingers, wat in anderen streng zou gekastijd zijn.

Ik vernam dat deze vrouw altijd zonderling geweest was. Toen zij den sluijer aannam, wilde zij geen naam van eene heilige kiezen. Zij bleef altoos den naam behouden van JOHANNA RAY. Hare buitensporigheden waren talrijk, en straffen hadden op haar zoo weinig invloed, dat sommigen haar voor waanzinnig hielden. Daarom noemde men haar dan ook gewoonlijk de zotte JOHANNA RAY; en als zij een misslag had begaan, dan klonk het dikwijls zelfs uit den mond der abdis: och! zij weet niet wat zij doet.

De werkzaamheden eener novice in het klooster der zwarte nonnen zijn weinig. In de hoogere vakken van het onderwijs worden zij niet ingeleid; haar wordt geene gelegenheid gegeven om haren geest te beschaven of hare manieren te verfijnen. Men laat haar niet eens lezen, schrijven en rekenen, laat staan hoogere wetenschap. Mijn tijd was in den beginne verdeeld tusschen handenarbeid en gebed. Wel is waar, in het laatste jaar, studeerde ik druk en mij werd weinig handenarbeid opgelegd; maar die studie bepaalde zich bij Fransche en Latijnsche gebeden, die ik mij in het geheugen moest prenten, om, als ik non zou zijn geworden, ze te gemakkelijker te kunnen opzeggen.

Onder de wonderbare gebeurtenissen, die in het klooster plaats hadden, behoort mijns inziens, de plotselinge bekeering van eene

aanzienlijke jonge dame uit de stad tot nonne. Zie hier wat ik er van hoorde:

„De dochter van een rijk burger in *Montreal* ging op een avond langs de kerk *bon-secours* naar het bal. Daar kreeg zij op eens een slag, die haar op de trappen deed neërvallen. Zij werd opgenomen en vooreerst in de kerk gedragen, maar daarna naar het klooster der zwarte nonnen overgebragt, waar zij dadelijk zich als non liet opnemen. In plaats van een lang novitcaat, (dit duurt meestal twee en een half jaar, tenzij eene voorbeeldige vroomheid op dien tijd iets afkort) stond men haar toe, zonder proeftijd, om dadelijk den sluijer aan te nemen; aangezien een priester bij GOD verklaarde, dat zij in een staat van heiligheid verkeerde. Dat wil zeggen, dat zij werkelijk eene heilige was, in hooge mate boven de wereld en hare bekoringen verheven, onvatbaar om te zondigen, en daarom middelaresse en voorwerp des gebeds. Ik hoorde dat deze heilige dame nog altijd in ons klooster zich ophield; maar men stond mij niet toe haar te zien. Men zag haar niet onder de overige nonnen, noch bij den arbeid, noch bij het gebed, noch bij den maaltijd; zij had, zeide men, geen voedsel noodig, want niet alleen hare ziel, maar ook haar ligchaam was reeds den meesten tijd in den hemel. Wat welligt mijnen eerbied voor haar en het geheimnisvolle ontzag, dat zij mij inboezemde, nog vergrootte, was dit, dat zij geen naam had. Als er van haar werd gesproken, dan was het: »de Heilige," „de eerwaardige Moeder" „de heilige goede Herderin."

Het is niet vreemd, dat onze eerbied voor de abdis groot was. Alles was er op ingerigt om ons zulk een eerbied in te boezemen. Onder anderen werd gewoonlijk eene van ons, bij beurten, in hare cel geroepen om haar de nagels te reinigen of het haar op te maken. Wij zochten dikwijls den afval dier nagels op en verdeelden die onder elkander, met groote naauwgezetheid. Eens nam ik al de haren, die haar bij het kammen ontvallen waren, op, bond ze te zamen en droeg ze langen tijd bij mij, tot dat men zeide, dat ik niet waardig was, zulke heilige dingen te bezitten.

JOHANNA M'COY en ik moesten eens een kleed der abdis verstellen. Ik zocht al de lapjes, die er overschoten, bij elkander, maakte een zakje en bewaarde ze daarin. Dat zakje heb ik langen tijd om den hals gedragen. Ik meende dat het het ver-

mogen bezat om smarten te lenigen. Daarom rigtte ik er mijne bede aan als ik tandpijn had of dergelijke.

Johanna Ray hield zich soms, als overtrof zij ons allen in eerbied voor de abdis. Zij zamelde de vederen op, die uit haar bed vielen, als het opgemaakt werd. Deze deelde zij dan onder ons rond en zeide; „als de abdis sterft, zullen hare reliquen zeldzaam zijn: gij zult dus wel doen als gij er u bij tijds wat van aanschaft." en..... dan weer behandelde zij de zaak op eene lachverwekkende wijze. Even zoo tweezinnig handelde zij als zij van de abdis verlof had bekomen om haren droom te verhalen; met een gelaat zoo ernstig dat het ons allen tot hoogen ernst medestemde, en zoo verstandig, dat het allen schijn van krankzinnigheid verre van haar weerde, herhaalde zij dan in het Fransch het eene of andere visioen dat zij gelijk zij zeide, tot hare blijdschap gehad had, maar dan ook wendde zij zich eensklaps om, en zeide: „er zijn onder u, die mij niet verstaan; ik zal het u dus vertolken," en begon in het Engelsch eene geschiedenis te verhalen die ons allen tot lagchen dwong, ofschoon wij niet lagchen mogten, en waardoor wij dus in pijnlijken angst verkeerden. Somtijds zeide zij dat zij eerstdaags zelve abdis zou worden, en wat van dien aard al meer is. Ik kan niet alles verhalen.

Gedurende mijn verblijf in het klooster der Congregatie ging ik in de parochiekerk te biecht; want ofschoon de nonnen in het gebouw zelf een eigen biechtstoel hebben, worden toch de scholieren, bij afdeelingen, dagen aan elkander, door nonnen langs de straten geleid, om in de kerk te biechten. In het klooster der zwarte nonnen hadden wij ook eene kapel, en eene priester en een biechtstoel. Wij behoefden dat gebouw dus niet te verlaten.

Onze biecht, als novices, werd altoos op dezelfde wijs afgelegd. Één voorbeeld kan dus volstaan. Als wij biechten wilden, knielden wij in de nabijheid van den biechtstoel neder, en, na dat wij een aantal gebeden, zoo als ze in onze boeken stonden, hadden opgezegd, stonden wij afzonderlijk op en knielden op nieuw naast een houten beschot, dat den biechtvader geheel van ons scheidde, maar toch zooveel opening had dat wij onzen mond aan zijn oor konden brengen, zonder dat wij, ongeacht de nabijheid, hem, als hij het niet wilde, zien konden. Ik herinner mij hoe de priesters gewoon waren hun hoofd op zijde te houden en zich het gelaat met een zakdoek te bedekken, als ik mijne zonden

beleed en zij mij dan vragen deden, die soms zeer onwelvoegelijk en onkiesch waren, vermits zij ongehoorde en onmenschelijke overtredingen noemden. Evenwel, ik ergerde mij daar toen niet aan, meenende dat zulks hun pligt was en dat daarin voor hen geene zonde stak.

Gesluijerde nonnen kwamen ook dikwijls in de kapel ter biecht, ofschoon zij, gelijk ik hoorde, gewoonlijk alléén biechten. Van hare biechtkamer en wijze van biechten heb ik geene kennisse. Deze zullen wel gelijksoortig zijn aan die in de kerk en in de kapel.

Boetedoeningen werden, gedurende mijn tijd als novice, somwijlen opgelegd, ofschoon zeldzaam. Eens zag ik dat eene jonge novice, welke de abdis had beleedigd, met den bal werd gestraft. Ik had voor dat meisje eene zekere vóórliefde, omdat zij zoo jong en eene wees was. De abdis betuigde haar leedwezen dat zij tot die strafoefening genoodzaakt was. De bal, aan beide zijden van een riem voorzien, wierd het meisje in den mond gestopt, van achteren in den hals vastgesnoerd en aldus een geruimen tijd in den mond gelaten om dien wijd open te houden.

VIERDE HOOFDSTUK.

Toen ik vier of vijf jaren novice was geweest, werd ik verontwaardigd over het gedrag van eene non jegens mij, en, nademaal ik haar deze verontwaardiging ernstig betuigde, werd ik gedwongen haar om verschooning te vragen. Ik gehoorzaamde aan dit bevel, hoewel niet met die kalmte, welke de abdis vorderde, ja zelfs met weerzin. Dit geval hinderde mij dan ook zoodanig, dat ik besloot het klooster te verlaten; wat ik dan ook deed, zonder afscheid te nemen. Ik geloof dat, als ik verlof had gevraagd om heen te gaan, mij zulks niet zou zijn geweigerd geworden, omdat ik nog maar novice was; maar ik was te zeer verbitterd om op dat verlof te wachten en ging naar huis, zonder daarvan iemand iets te zeggen.

Kort daarop bezocht ik de stad *St. Denis*, waar ik twee jonge

dames aantrof, die ik vroeger te *Montreal* gekend had. Eene daarvan was mijne medeleerlinge geweest in de school van den Heer WORKMAN. Nadat zij van mij vernomen had dat ik hier eene dame kende, welke eene school hield, noodde zij mij om te zien of ik daar geene hulponderwijzeresse worden kon. Dien raad volgde ik en werd aangenomen.

Het gemeentebestuur te *St. Denis* betaalde aan mijne meesteresse 20 pst. jaarlijks. Zij moest daarvoor tien kinderen kosteloos onderwijzen, van tien anderen mogt zij maandelijks 15 pence nemen; van de overigen kon zij zich zoo veel laten betalen, als zij bedingen kon. Het onderwijs, zoo als het bestuur zulks wilde, omvatte het lezen, schrijven en rekenen. De eenige boeken die gebruikt werden waren: een spelboek *l'Instruction de la Jeunesse*, het Roomsche nieuwe testament en de geschiedenis van *Kanada.* Als de kinderen deze boeken regelmatig hadden doorgeloopen, werden zij ontslagen en hunne opvoeding was voltooid. De gewone Fransche Kanadiërs maakten geene zwarigheid te verklaren, dat deze opvoeding hun voldoende voorkwam; sommigen zelfs vonden dit nog wel wat veel en waren er met moeite toe te brengen om hunne kinderen naar school te zenden: dat trekt hen maar af, zeiden zij, van de godsdienst. De onderwijzeresse vervulde stipt de voorschriften van het bestuur, dat haar bezoldigde. De Roomsche catechismus werd trouw geleerd. Dit deed zij zoo wel uit overtuiging als uit gehoorzaamheid; want zij was eene vrome Katholieke.

Ik had een zakje meegebragt waarin ik zoo lang de lapjes van het kleed der abdis bewaard had. Nog altoos vereerde ik die dingen hoog, droeg ze om den hals en stelde er een volkomen vertrouwen in. Gedurende mijn verblijf te *St. Denis* had ik van tijd tot tijd tandpijn; dàn nam ik er mijn toevlugt toe. „Mogt ik door de kracht van dit zakje genezen worden van mijne pijnen," zoo bad ik; en als dan de pijn ophield, schreef ik zulks toe aan mijn talisman.

Terwijl ik hier werkzaam was, maakte ik kennis met een man, die mij kort daarna ten huwelijk vroeg. Jong en onervaren als ik was, hoorde ik dien voorslag met genoegen aan.

Toen ik daarover sprak met mijne vriendin, bewees deze mij veel deelneming en ontraadde mij dien stap, voornamelijk omdat ik dien man niet genoeg kende en er kwade geruchten van hem

liepen, ten aanzien van zijn karakter. Ik ben helaas! niet verstandig genoeg geweest om naar haren raad te luisteren. Ik trouwde. Hoe had ik spoedig berouw, de kwade geruchten bevatteden waarheid. Ja, maar weinige weken was ik gehuwd toen ik reeds reden had om op scheiding aan te dringen. Zij werd voltrokken. Vermits ik nu, drie maanden te *St. Denis* geweest zijnde, mij in een toestand bevond, dat ik niet wist waarheen, besloot ik naar het klooster terug te keeren en voor goed zwarte non te worden, als men mij daar weer wilde opnemen.

Ik kon voorzien dat de abdis mij vele vragen zou doen over mijn wedervaren gedurende mijne afwezigheid. Eer ik dus *St. Denis* verliet, sprak ik met mijne vriendin af dat, als zij deze bezocht, hetgeen dikwijls geschiedde, zij aan haar zeggen zou dat ik onder haar opzigt had gestaan. Dit stelde de abdis tevreden en sneed veel onderzoek af, dat mij anders in ongelegenheid had gebragt; want ik kon mij voorstellen dat ik niet zou opgenomen worden als men wist dat ik gehuwd was geweest.

Ik keerde daarop naar *Montreal* terug en begaf mij naar het seminarium. In een onderhoud met den superior deelde ik hem mijn voornemen mede en verzocht hem om zijne voorspraak.

Nadat hij mij eenige tijd verlaten had, kwam hij terug met het berigt dat de abdis mijn verzoek toestond. Ik werd terstond bij haar ingeleid. Zij bestrafte mij wegens mijne ontvlugting en zeide, dat ik mijn beschermengel wel danken mogt, omdat hij zich mijner aangetrokken en naar het klooster had teruggevoerd, als tot een toevlugtsoord. Ik verzocht haar dat zij mij zou vrijwaren voor den spot der nonnen en der novices, dien ik voorzag en vreesde; zij beloofde het mij.

Gewoonlijk kost de opname eener novice geld. Men vroeg er mij niet om. Ik wilde het nu echter betalen, daar ik het ook de eerste maal niet betaald had. Ik wist wel dat de abdis mij daarvan nu even goed als vroeger ontslaan kon, te meer daar het haar bekend was dat ik de gevorderde som niet bezat. Maar ik gevoelde mij gedrongen om het nonnenklooster te voldoen. Aangezien ik mij nu herinnerde hoe mij dikwijls was voorgehouden dat daar, waar het het voordeel der kerke geldt, de daartoe gedane stappen zijn te regtvaardigen, van welken daar die ook wezen mogen, besloot ik dat geld onder een of ander voorwendsel mij te verschaffen, overtuigd, dat, al werd

mijn doen in deze zaak ook bekend, ik daardoor niet den onwil der abdis jegens mij zou gaande maken.

Ik begaf mij derhalve naar den Brigadier-majoor, die aan mijne moeder haar pensioen uitbetaalde, wat zoo ten naastenbij dertig dollars bedroeg, en verzocht hem mij dat geld te willen geven. Hij gaf het mij, zonder te vragen of ik volmagt had om het te ontvangen. Van eenige mijner vriendinnen leende ik kleine sommen. Zoo kreeg ik eindelijk een aantal bij elkander. Ik ijlde er mede naar het klooster en gaf een deel er van in handen van de abdis. Zij ontving het geld met zekere welwillendheid, ofschoon zij weten moest dat ik er niet regtvaardig aankwam. Intusschen, ik werd tot novice aangenomen.

Het deed mij genoegen dat mijne vroegere gezellinnen met geen enkel woord spraken noch van mijne vlugt, noch van mijnen terugkeer. Ik geloofde dat de voorschriften der abdis op dat punt beslissend waren. Ook in het vervolg werd daar nimmer over gesproken. De abdis alleen veroorloofde zich nu of dan eene enkele toespeling; doch ook dan slechts, als wij alleen waren.

Er kwamen meermalen jonge dames als novices. Sommigen bleven echter slechts korten tijd, hetzij dat zij er een tegenzin in kregen, hetzij dat het een of ander haar niet beviel.

Eene mijner nichten, met name Raed, bragt eens ten naastenbij veertien dagen bij mij in het klooster door, maar zij kreeg zulk een afkeer van de priesters, dat zij uitdrukkingen omtrent hen gebruikte, welke de abdis zeer euvel opnam. De eerste maal nadat wij ter mis waren geweest, zeide zij aan tafel: „Wat voor een schoft van een priester is dat, die tegen „zijn besten vriend preekt?” Wij schrikten; een poos daarna vroeg eene van ons wat zij bedoelde. „Zouden er priesters zijn meent ge,” zeide zij, „als er geen duivel was?” Mijne nicht werd dadelijk weggezonden, en des namiddags onderhield de abdis ons hier lang over.

Op zekeren tijd kreeg ik een blad van een Engelschen bijbel in handen. Ergens in de stad was zijde gekocht en deze was daar toevallig in gewikkeld geweest. Ik leerde het hoofdstuk dat hetzelve inhield, van buiten. Het was het tweede uit het Evangelie van Mattheus: „Toen nu Jezus te *Behtlehem* in *Judea* geboren werd, enz.” Toevallig zag men dat ik dit blad

las, en, zoodra men ontdekte wat het was, werd ik er ernstig over bestraft; allen, die er met mij over spraken, gaven hare afkeuring over den bijbel te kennen; sommigen betuigden mij dat, als dit boek er niet was geweest, geen Roomsche van zijne godsdienst zou zijn afgevallen.

Ik heb uit het Evangelie plaatsen hooren voorlezen, die betrekking hadden op den dood van Christus; op de bekeering van Paulus; een of ander hoofdstuk uit Mattheus en mogelijk nog anderen. De priesters lazen ook wel eens twee of drie verzen van den kansel af en predikten daarover. Ik heb ook het leven van Petrus gelezen, doch slechts in een boek „Het leven der Heiligen" geheeten. Hij heeft, zooveel ik weet, den sleutel van hemel en hel en is de grondlegger van onze godsdienst. Wat Paulus aangaat, ik herinner mij geleerd te hebben dat hij eerst een vervolger der Roomschen is geweest, daarna bekeerd is en bij een kerkvader heeft gebiecht, bij wien weet ik niet meer. Wie zou ook op vergeving van zonden kunnen hopen, als hij niet Roomsch wordt en biecht!

TOELICHTING VAN HET VOORGAANDE HOOFDSTUK.

Men heeft zich alle mogelijke moeite gegeven om te bewijzen dat het verhaal van Maria Monk valsch en verdicht is. Wij hebben het plan om verschillende bijdragen te leveren, uittreksels uit andere schriften en geloofwaardige getuigenissen, om te bewijzen dat Maria Monk, althans wat het afschuwelijk en gruwelijk karakter der kloosters aangaat, waarheid heeft gesproken. Wij kunnen en zullen, als de Goddelijke Voorzienigheid het ons toelaat, veel daaromtrent mededeelen.

Onder den titel van: *Geheimen uit het nonnenklooster*, verscheen in de *Kirchen- und Staats-Zeitung* van Februarij 1851, het volgende verhaal:

„Een brief uit het westen van *Ierland* deelt merkwaardige bijzonderheden mede omtrent den overgang van eene jonge dame tot het klooster. Zij is de dochter van een zeer achtingswaardig man, die, hoewel zelf Roomsch, evenwel protesteert tegen den onbetamelijken invloed die op zijn kind is aangewend, om het te bewegen tot een stap die niet alleen tegen den wil des vaders, maar ook, in hooge mate, tegen de neigingen der „Godgewijde" zelve strijdt. Wij konden de namen noemen; zulks zou echter voorbarig wezen; het publiek zal eerlang van zelf tot de kennis daarvan komen. De daadzaken zijn, in het kort, de volgende:

Die dame, negentien jaren oud, wordt overgehaald om zonder hare ouders vaarwel te zeggen of ergens van te spreken, het ouderlijk huis te verlaten en zich in het klooster te begeven. Zekere zusterschap had haar weten wijs te maken dat zij als eene andere JEANNE D'ARC, eene goddelijke roeping had. In het klooster zijnde haalt men haar over om aan haren vader te schrijven en vergiffenis te vragen voor den stap dien zij gedaan heeft „om eene goddelijke roeping te volgen." Na den ontvangst van dien brief verlangen de bedroefde ouders naar een onderhoud met hun kind. Het wordt hun geweigerd. Daarop berigt de vader aan de abdis dat hij geen enkele penning van zijn geld aan hare inrigting zal afstaan. Het antwoord is: Uwe dochter is als leekezuster opgenomen en in die betrekking zal zij eerlang naar *Amerika* of eene andere buitenlandsche statie verzonden worden. Nu wendt de vader zich tot den bisschop van de diocese. Deze weigert met zijn gezag tusschen beiden te treden, maar belooft een onderhoud tusschen ouders en kind te zullen bewerken, mits in tegenwoordigheid van een priester. Ook aan deze genadige belofte weigert men gevolg te geven; alle hoop, om van de zijde van partij geregtigheid te erlangen, is opgegeven, en de zaak rust voor dit oogenblik — doch slechts voor dit oogenblik. De jonge dame heeft 5000 P. st. als erfdeel te wachten. De zusterschap heeft besloten hare *beschermelinge* in de hoedanigheid van leekezuster naar *Nieuw-Zeeland* te zenden. Doch onaangezien dit besluit blijft de heer — hardnekkig en heeft, wat ook gebeuren moge, stellig zich voorgenomen, dat de vruchten van zijn vlijt en arbeid niet in handen zullen komen van die *vrome vrouwen*, die, zoo onbaatzuchtig en ongevraagd, zulk een hoog belang stellen in zijn kind."

Dat zijn daadzaken! daadzaken, die wij den vijanden van het Protestantismus verwijten. Het volgende, vol van waanzin, bedrog, huichelarij en godslasteringen, betreft een geval dat in onze nabijheid heeft plaats gehad. Wij nemen het woordelijk over uit den *Britschen Protestant*, het nummer van Februarij. Het is ontleend uit *het dagboek van een bijbellezer*. Hij zegt:

„Maandag, den 30 December 1850, bezocht ik vele Roomschen in den omtrek van *Vermondsey*, *New-road*, die mij vriendelijk ontvingen en met opmerkzaamheid luisterden naar het woord van God, dat ik hun voorlas en verklaarde. Ik ging naar CORNELIUS CAGHLAN, een man, wien de priester van de Webbstreet-kapel had laten beloven, dat hij overal geld voor hem wilde laten inzamelen, mits hij niet meer met Methodisten en Protestanten omging en weer Roomsch werd als van te voren. Ik las hem en zijn huisgezin eenige plaatsen voor uit de Schrift,

die ik meende dat nu vooral voor hem nuttig konden wezen. Toen de voorlezing en verklaring ophield zeide hij: „Mijn vriend, „ik moet u zeggen dat de priester van de Webb-street-kapel bij „mij is geweest, voorleden Vrijdag op het oogenblik toen wij naar „bed wilden gaan." Ik vroeg hem, hoe laat het geweest was, en hij antwoordde mij: „tusschen tien en elf uur." „Ik vroeg weder, wat de priester op zulk een uur gewild had en wat hij had gezegd. CAGHLAN antwoordde: „mijne moeder en mijne „twee zusters kwamen bij ons en namen plaats. Terstond „daarop kwam de priester, vergezeld van een zeer be„scheiden man; beiden hadden een fleschjen in de hand, het „eene was met wijn, of ten minsten met eene roode vloeistof, „het andere met wijwater gevuld. Toen de priester inkwam „vroeg hij: woont hier CAGHLAN? Ik zei ja. Toen vroeg hij, „hebt gij wijwater in huis! want de duivel is in dit vertrek, „en ik ben gekomen om hem te verbannen; als ik dan den „duivel verjaagd heb, zal er meer geluk in deze woning wezen „en de vrede met de buren hersteld. Ik zeide daarop tot den „priester: wij gebruiken hier geen wijwater: wij hebben slechts „behoefte aan het bloed van JEZUS CHRISTUS; dat is het water „dat ons van de zonde reinigen en ons heiligen moet, wat uw „wijwater niet kan of vermag. Toen hernam hij: Ik geloof „ook aan het bloed van CHRISTUS, maar het is niet voldoende; „daar moeten nog goede werken bijkomen. Ik antwoordde „hem, dat het geloof die goede werken zou voortbrengen, gelijk „de boom de vruchten. Hierop nam de priester het fleschje „met wijwater, goot het op zijne hand, en besprenkelde daar„mede het geheele vertrek, alsmede mijne moeder en zuster, „vervolgens trad hij op mij toe om mijn hoofd te besprengen; „maar ik zei: neen, als mijn hoofd moet gewasschen worden „dan heb ik een voorraad van goed frisch water in mijn em„mer, dat beter is dan het uwe, wat gij bedorven hebt door „er zout bij te doen. Hij hief daarop zijne hand op om het „mij toch over het hoofd te gieten, maar ik bedekte het met „een kussen, dat hij met zijn wijwater doornat maakte. Hierop „zeide ik tot mijne vrouw: roep een policie-agent opdat ik hem „den priester overlevere; maar mijne zuster sloot de deur, zoo„dat mijne vrouw er niet uit kon. Nu zeide de priester: kom, „biecht uwe zonden, en ik beloof u dat ze u alle zullen ver„geven zijn, eer ik dit vertrek verlaat. Ik antwoordde dat ik „mijne zonden aan GOD wilde belijden, maar aan geene men„schen, want dat GOD alleen de zonden kan vergeven en geen „priester of iemand ter wereld, hetwelk ik hem op staanden „voet zou bewijzen. Daarop zeide ik tot mijne vrouw dat zij „mij den bijbel eens van de boekenplank zou krijgen, waarop „de priester zijn fleschje neerzette, de handen in elkander sloeg „en sprak: dat is de duivel, tot wiens uitbanning ik hier ben

„gekomen. Hij moet er uit, dan eerst zal er geluk en vrede „in dit huis en onder de buren wezen; mijne zuster stond ook „in groote woede op en sprak: zoodra ik dien bijbel zie, scheur „ik hem in stukken. Ik zei daarop tot mijne vrouw, zij zou „den bijbel maar laten rusten, want dat, als zij er bang voor „waren, het maar beter was dat ik hem niet voor het licht „bragt. De priester strekte vervolgens de vingers van beide „handen uit, als ijzeren haken, en zeide: kom, wij willen hem „maar aan hem overgeven, die hem zoo vast in zijn klaauwen „heeft. Ik heb er maar spijt van dat hier geen voetschrapper „aan de deur is. Toen hief hij zijn eenen voet op tot aan de „hoogte van de knie en schrapte zijn schoen af aan de deur, „maar terwijl hij deze daad van morsigheid verrigtte stiet de „andere man dien terug om hem daarin te verhinderen. Dit „geschiedde door den Roomschen priester van de Webb-street-„kapel te *Vermondsey*, op den 27sten December 1850."

Als ik nu dit alles vernam haalde ik uit mijnen zak de „*Heerlijkheid van* MARIA" en las daaruit eenige plaatsen voor om hem te bewijzen dat de Roomschen meer aan die maagdelijke vrouw en aan het wijwater gelooven, dan aan JEZUS CHRISTUS en zijn bloed. Toen ik dit aan CAGHLAN voorlas, kwam zijn huisheer binnen en zeide hem dat hij moest verhuizen, want hij wilde geene vergadering, gebed of predikatie in zijn huis meer hebben, en CAGHLAN moest dezelfde week nog vertrekken want de buren wilde hem niet langer onder zich dulden. Dit schijnt een andere maatregel van den priester te wezen om de zamenkomsten te verhinderen die CAGHLAN in zijne kamer hield. Zoo dreef ook pater KYNE mijne zamenkomsten in den Engelenhof te *Longacre* uiteen. Toen opende hij daar eene school, die echter slechts drie weken duurde, omdat er eene koorts uitbrak, die alle mijne vijanden verstrooide, gelijk in Ps. 37 staat; en ik bleef alléén over om de zaak van mijnen Heer en Heiland voorttezetten. In deze week bezocht ik twee en zestig Roomsche huisgezinnen, slechts in acht daarvan werd het mij toegestaan te lezen."

Van de magt, waardoor het pausdom wordt gesteund, zoo wel als van die, welke alleen in staat is hetzelve te bestrijden spreekt de eerwaarde J. A. JAMES op de volgende wijze:

„Een der nieuwste geschiedschrijvers zegt ergens: Als ik na ga wat thans het pausdom is en welke aanvallen het heeft doorgestaan en overleefd, dan zie ik niet in door welke magt het zou kunnen worden neêrgeworpen." Ook ik zie dat niet in, of ik moet het oog vestigen op den Almagtige, die op zijn troon zit. Er is iets in het pausdom, waardoor het zegeviert, gelijk de Leviathan zegeviert over stroo en stoppelen. Mijns inziens wordt het niet bloot staande gehouden, door de wereld-

lijke magt, die het op aarde bezit, en die waarlijk al groot genoeg is; maar ook door de magt der hel; en alleen de hemel kan de hel overwinnen. God alleen kan over den satan zegepralen en Hij zal het doen; Hij heeft daaromtrent Zijn wil bekend gemaakt, maar Hij zegt: „om dat alles wil ik gezocht worden.” Het is het gebed, dat, als het ware den arm des Heeren oproept. Het is het gebed dat de hand in beweging brengt, die alle dingen beweegt. Ik weet dat de Roomschen bidden en het geeft den ongeloovigen aanleiding tot spotten, als zij zien, dat Roomschen en Protestanten tegen elkander bidden. Maar ligt dáárin stoffe tot spot? wat kunnen zij, die over levensvragen strijden, anders doen, dan hunnen strijd en hun verschil brengen voor Hem, die de God der waarheid is? Ja, de Roomschen bidden. Zij bestormen den hemel met gebeden, om de bekeering van *Engeland*. *Éene* omstandigheid evenwel is voldoende om ons te overtuigen hoe hunne gebeden in den hemel worden opgevat. En die is? Zij rigten hunne gebeden tot de Jonkvrouwe MARIA, zal ik zeggen, *meer* dan tot God en CHRISTUS? Zoo neen, dan toch *door haar* tot God en CHRISTUS. Grijpen wij daarom naar het gebed! Het is onze beste en dikwijls onze eenigste toevlugt. Een biddend volk, is in zekerheid. Zulk een volk wil God omringen, als een gloeijende muur, en, tot zijn heil, in zijn midden wonen. Ik stel vertrouwen in het gebed. Ik stel vertrouwen in de waarheid. Ik stel vertrouwen in God. Laat ons op onze knieën tegen het pausdom strijden in onze heiligdommen, in onze meetings, in onze huisgezinnen, in onze binnenkamers. De Roomsche koningin, MARIA van *Schotland* plagt te zeggen, dat zij banger was voor het gebed van JOHN KNOX, dan voor eene geheele Engelsche armee:

En satan siddert, waar hij zit;
Als 't volk ter nederknielt en bidt.”

VIJFDE HOOFDSTUK.

De dag, waarop ik het vormsel zou ontvangen, was voor mij een zeer pijnlijke dag. Ik geloofde aan de leer der Roomsche kerk, en volgens deze maakte ik mij aan drie doodzonden schuldig: ik verzweeg wat in de biecht, ik beging godslastering omdat ik het ligchaam van CHRISTUS in het sacrament met voe-

ten trad, en ik ontving het, zonder dat ik in den toestand der genade was. Tot alle deze zonden was ik gekomen door mijn huwelijk, hetwelk ik niet had beleden, omdat het aan mijne opname tot non hinderlijk zou zijn geweest.

Op den dag, dat ik met vele anderen naar de kerk ging, om gevormd te worden, leed ik buitengewoon veel door de beschuldigingen van mijn geweten. Ik wist, ik geloofde althans, omdat men het mij zoo had voorgehouden, dat een persoon, die met de heilige olie van het vormsel was bedropen en in een toestand verkeerde als de mijne, dat zulk een, als hij stierf, dadelijk ter helle voer; en dat, op de plaats, waar de olie was aangebragt, de naam mijner zonde zou te lezen staan; dat zou dan voor den duivel een teeken zijn, waaraan hij mij kon herkennen en waarom hij mij te meer moest pijnigen. Ik dacht hieraan, toen ik daar nederzat in de kerk, op de heilige olie wachtende. Ik gevoelde echter eenige troost, gelijk dit later ook dikwijls het geval was, als mijne zonden mij voor den geest kwamen. Die troost putte ik uit een ander leerstuk der kerk, namelijk, dat een bisschop mij van alle deze zonden ieder oogenblik voor mijn dood kon vrijspreken; en ik besloot daarom, om, voor dat ik uit dit leven scheidde, bij een bisschop te biechten.

Eindelijk was het oogenblik daar om het sacrament te ontvangen. De klok werd geluid. Die het vormsel zouden ontvangen, hadden briefjes van hunnen biechtvader mede gebragt, deze werden in een hoed geworpen, waarmede een der priesters rondging. Naar de rij af werden zij aan den bisschop overhandigd, die daarop onze namen vond, en dan ons voorhoofd met een weinig olie bevochtigde, die terstond daarop, door een priester, met een doek tamelijk onzacht werd afgeveegd.

Ik ging met een beangst geweten naar huis en dacht onder weg met schrik aan de volgende geschiedenis, die ik eens had hooren verhalen:

Eens was een priester op reis. Toen hij tegenover zeker huis was, viel zijn paard op de knieën en wilde maar niet meer opstaan. De ruiter steeg af en trad in het huis om de oorzaak van deze zonderlinge gebeurtenis te vernemen. Nu vond hij daar eene vrouw, welke met den dood worstelde en aan welke een priester het sacrament wilde toedienen: maar zonder dat zulks

baatte: want zoo dikwijls als zij het nemen wilde, werd het uit haren mond in den kelk terug geslingerd. De priester bemerkte dat dit kwam uit oorzaak van eene niet gebiechte zonde; hij nam de heilige hostie van haar weg en, zich toen naar zijn paard begevende, rees het beest op en vervolgde zijnen weg.

Ook herinnerde ik mij hoe wij geleerd hadden, dat wij, in de hel, door even zoo veel duivelen zouden geplaagd worden, als wij ongebiechte zonden op ons geweten houden.

Ik werd nu verpligt, om, ten naastenbij een jaar lang, mij bezig te houden met het van buiten leeren der gebeden en der ceremoniën, die op de aanneming tot non betrekking hadden. Ik vond dat dit een zeer lastige pligt was. Doch, vermits ik, voor een groot deel, van de dagelijksche oefeningen werd ontslagen, die anders der novices worden opgelegd, voelde ik mij niet zeer geneigd tot klagen.

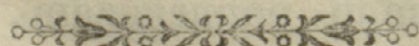
AANHANGSEL TOT HET VORIGE HOOFDSTUK.

De „*Wenken aan Roomschen*” uitgegeven door SEELEY bevatten een belangrijk artikel over *het kloosterstelsel;* wij nemen er het volgende uit over.

„Voor vijftien jaren woonde ik in een stil gedeelte der stad. De tuin van mijn huis paalde aan een nonnenklooster. Of ik ook uit mijn venster het grootste deel van den kloostertuin kon overzien, ik had toch nimmer mijne droeve buurtjes te zien gekregen. In de maand Mei, op hemelvaartsdag, hoorde ik eene menigte zwakke, zeer zwakke, stemmen, gebeden zingen, terwijl de processie door den hof trok. De toon was treurig, onaangenaam; de stemmen blijkbaar krachteloos uit zwakheid. Ik geloofde voor een oogenblik dat zij de gebeden der dooden zongen; bij aandachtig luisteren hoorde ik: *Te rogamus*, *audi nos*, het gezang der hoop, hetwelk den God des levens aanroept om zegen over de herlevende natuur. Dit gezang dier levenlooze nonnen maakte op mij den indruk van een pijnlijk contrast. Die arme meisjes, die niet weder opbloeijen zouden, zich voortslepende over de bloeijende zooden! — De gedachte aan de middeneeuwen, die mij voor den geest kwam, verdween weer. Toen was het kloosterleven ingeweven in de maatschappij, thans is het een wanklank in onze moderne harmonie, een valsche disharmonische toon. Wat ik nú voor mij zag, werd toenmaals noch door de natuur noch door de geschiedenis verboden — thans stellig.”

Het is soms of eene instinctmatige tiranny de abdissen er toe dwingt om genoegen te hebben in het verscheuren van alle banden des bloeds. „De pastoor van mijn kerspel wekte mij op om een brief aan mijn vader te schrijven, die treurde over het verlies mijner moeder. Ik liet den adventtijd voorbijgaan, (gedurende welken geene non brieven schrijven mag). Alzoo ook de laatste dagen der maand, die hier in stille afzondering worden doorgebragt, om ons voortebereiden op de vernieuwing onzer gelofte, die op nieuwjaarsdag plaats heeft. Na den afloop dier heilige dagen haastte ik mij, om mijn pligt jegens den beste der vaders te vervullen, terwijl ik mijne gebeden en mijne wenschen tot hem rigtte, en beproefde hem eenigen troost toe te spreken bij den zwaren slag, waardoor God hem had getroffen. Ik ging naar de cel der abdis, haar verzoekende mijnen brief te lezen, het kloosterzegel daarop te drukken en hem af te zenden, doch zij was niet bij de hand. Ik legde dus den brief in mijne cel op tafel en ging tot het gebed. Gedurende dezen tijd liet de abdis, die wist dat ik geschreven had, aangezien zij mij door eene non had laten bespieden, den brief uit mijne cel halen. Zij deed dit, zoo dikwijls als ik schreef, zevenmaal achter elkander, zoodat, vijf maanden later, mijn vader kwam te sterven; zonder een brief van mij ontvangen te hebben; en zulks niettegenstaande hij mij zelfs op zijn sterfbed, door zijn pastoor, had laten verzoeken, om hem toch te willen schrijven." (Mededeeling van zuster Lemonnier in de Memoires van Tillard).

In de treurige kloostergevangenissen, ware strafplaatsen, vindt men martelwerktuigen van verschillende soort, schroeven, ijzeren halsbanden, zweepen enz. Ik zou wel willen weten in welk opzigt de kloosters van onze dagen verschillen van krankzinnigen- of correctie-huizen. Vele kloosters schijnen die drie hoedanigheden in zich te vereenigen. Ik weet er maar één onderscheid tusschen; terwijl de huizen van correctie onder het toezigt staan van de wet en de krankzinnigen-gestichten onder dat der politie, blijven deze beide staan buiten de poort van het klooster; de wet schrikt terug en de politie durft den drempel niet overschrijden. Zuster Maria Lemonnier werd met waanzinnige meisjes opgesloten, waaronder eene non, die reeds negen jaren daar gezeten had. Het derde deel van *de wandelende Jood* bevat de waarachtige geschiedenis van zuster B. Zij was ten laatste niet in het krankzinnigenhuis gebragt, maar in een klooster, dat in vele opzigten nog erger was dan een krankzinnigenhuis.

ZESDE HOOFDSTUK.

—

Aan den avond vóór den dag, waarop ik den sluijer zou aannemen, werd ik in de cel der abdis geroepen tot een onderhoud met den bisschop. De abdis was afwezig en het onderhoud duurde ten naastenbij een half uur. Het kwam mij ook nu voor dat de bisschop tamelijk ruw was in zijne manieren, zijne toespraak was althans alles behalve innemend.

Vóór dat ik den sluijer aannam, werd ik tot dit doel gekleed en in een rijk gewaad gestoken, dat aan het klooster toebehoorde en bij zulke gelegenheden gebruikt werd. Men plaatste mij, in de kapel, niet ver van den altaar, zoodat ik door de geheele vergadering kon worden gezien, die ten naastenbij uit veertig personen zal bestaan hebben.

Dat eene non den sluijer aanneemt, is iets zoo gewoons in *Montreal*, dat het geen nieuws meer is. En ofschoon mijne aanneming in de Fransche kerk te voren was afgelezen, was toch het getal toeschouwers, gelijk ik zeide, klein.

Door langdurige oefening en herhaalde proeven tamelijk voorbereid stond ik daar in mijn lang, golvend gewaad op de komst des bisschops te wachten. Toen hij kwam, wierp ik mij aan zijne voeten en verzocht hem mij den sluijer te geven. Hij gaf daartoe zijne toestemming te kennen. Daarop wendde ik mij tot de abdis, en, getrouw aan de gegevene voorschriften, wierp ik mij voor haar neder, en hield mij of ik hare voeten wilde kussen. Dit verhinderde zij, of scheen het te verhinderen, terwijl zij mij plotseling bij de hand nam en mijn verzoek toestemde. Hierop knielde ik voor het heilig sacrament, dat is voor eene groote ronde hostie, welke de bisschop tusschen wijsvinger en duim hield, en legde in die houding mijne gelofte af. Ik had geleerd de hostie te vereeren áls het waarachtig ligchaam van CHRISTUS, wiens tegenwoordigheid de afgelegde gelofte op de plegtigste wijze verbindend maakte.

Toen ik de gelofte had afgelegd, trad ik, door vier nonnen begeleid, in eene kleine kamer achter den altaar. Daar stond een grafzerk, waarop mijn nonnennaam, St. EUSTASIA, gebeiteld was.

Mijne geleidsters hieven dien aan vier handvatsels op, terwijl ik mij van mijn tooi ontdeed en het nonnenkleed aantrok. Daarop keerden wij allen naar de kapel terug. Ik voor aan, de vier nonnen mij volgende. De bisschop noemde met groote snelheid verscheidene wereldsche genoegens op; ik antwoordde even zoo snel: „Ik doe er afstand van! Ik doe er afstand van! Ik doe er afstand van!”

De zerk werd schuins tegen het altaar geplaatst; ik ging er onder liggen. Na deze ceremonie werd hij naar een klein gebouw gebragt, om daar tot aan mijn dood te blijven en dan mijn lijk te dekken.

Ik maakte natuurlijk in dezen oogenblik eenige opmerkingen, toch legde ik mij ter neder, strekte mij uit en lag stil. Aan het hoofdeinde lag een kussen, om mijn hoofd de behoorlijke houding te geven, een groote zwarte doek werd over mij heen gespreid en daarop begonnen de Latijnsche gezangen. Mijne denkbeelden waren in dezen toestand niet van de vrolijkste. Het doodskleed had een sterken wierookgeur, waar ik altijd een afkeer van had en die mij nu bijna deed stikken. Ik herinnerde mij de geschiedenis eener non, die, als ik, den sluijer aannemende, onder de zerk lag en met het doodskleed werd bedekt. Toen men het wegnam was zij een lijk.

Toen men het doek wegnam, stond ik op en knielde neder. Hierop begonnen nog andere ceremoniën van weinig belang. Daarop viel de muzijk in en alles was afgeloopen.

Ik ging vervolgens naar de cel der abdis, gevolgd door de nonnen, die als gewoonlijk twee aan twee gingen, de handen op de borst, de oogen naar den grond geslagen.

De non, die in het vervolg mijne gezellinne zijn zou, ging nu aan het einde van den optogt. Toen wij aan de deur der abdis gekomen waren, verlieten mij allen en ik trad alleen binnen. Ik vond bij de abdis den bisschop en twee priesters.

De abdis zeide mij, dat, vermits ik nu den sluijer als zwarte non had aangenomen, ik nog drie eeden moest afleggen, waaromtrent zij mij inlichtingen geven wilde. Ik had, zeide zij, nu toegang tot alle deelen van het klooster, zelfs tot den kelder, waar twee zusters in gekerkerd zaten. De reden van deze gevangenschap gaf zij mij niet op. Ik moest weten dat het eene mijner teërste pligten was, om de priesters in alles te gehoor-

zamen. Dit beteekende, gelijk ik straks tot mijne verbazing vernam, om met hen verboden omgang te houden. Ik kon mij niet bedwingen om het gevoel, dat deze mededeeling, die mij als een bliksem trof, in mij opwekte, met woorden te kennen te geven. Doch het eenige gevolg daarvan was, dat zij eenige reden tot vergoelijking van die zonde aanvoerde, haar, als bestaanbaar voor God, en eervol voor mij, voorstellende. Priesters, zeide zij, zijn niet in een toestand als andere mannen; zij mogen niet trouwen, omdat zij, tot ons welzijn, een ingetogen, moeitevol en zelfverloochenend leven leiden moeten. Men moet hen als onze verlossers beschouwen, zonder welke wij geene vergeving van zonden erlangen zouden, en buiten welke wij ter helle zouden varen. Maar nu is het onze dure pligt, aangezien wij ons aan de wereld onttrekken, ons leven aan de godsdienst te wijden en ons allerlei zelfverloochening op te leggen. Wij kunnen niet te ootmoedig worden en ons gevoel te veel pijnigen. Dit nu geschiedt door aan hetzelve geweld op te leggen en te doen wat aan hetzelve tegenstaat. Wat zij dus verlangden kon niet ongevallig zijn in het oog van God. — Nu gevoelde ik hoe verkeerd ik had gedaan door mij aan zulke menschen over te leveren.

Uit hetgeen de abdis mij zeide, kon ik geen ander besluit trekken, dan dat ik handelen moest, als de verworpenste wezens, en dat mijne tegenwoordige of toekomstige kloostergezellinnen, aan de snoodste en gruwelijkste zonde schuldig stonden.

Toen ik haar bij herhaling de betuiging deed van mijne bevreemding en afschuw, zeide zij mij, dat zulke gevoelens in den beginne niet vreemd waren. De meeste nonnen echter, die er vroeger even zoo over dachten, waren er langzamerhand aan gewoon geworden. Zij zelve had, bij hare komst in het klooster, er ook zoo over gedacht.

Twijfelingen, zeide zij, waren onze grootste vijanden. Deze bragten er ons toe om over onze pligten te redeneren en derzelver gronden te onderzoeken, waardoor wij gevaar liepen om telkens te struikelen. Zij ontstonden uit een overblijfsel van onvolkomenheid en waren bewijzen van zonde. Onze eenige weg tot zaligheid bestond hierin, dat wij ze dadelijk verbanden, ze betreurden en biechtten; want zij waren doodzonden, die ons ter helle voerden, als wij stierven zonder ze gebiecht te

hebben. Priesters, dat verzekerde zij stellig, konden niet zondigen; dat was geheel onmogelijk. Al wat zij deden en begeerden was natuurlijk goed en regt. Zij hoopte, dat ik het verstandige en pligmatige van den af te leggen eed zou inzien en daaraan gehoorzaam wezen.

Zij deelde mij daarop nog iets anders mede, dat mijn gevoel niet minder pijnlijk aandeed. Zij zeide mij, dat in het klooster wèl eens kinderen werden geboren, die dan onmiddelijk daarop werden gedoopt en . . . . geworgd. Dit verzekerde die kleinen van de zaligheid, want de doop reinigde hen van de erfzonden en, daar zij aldus buiten staat waren gesteld om zich met de wereld te besmetten, gingen ze onmiddelijk naar den hemel. „Hoe gelukkig," riep zij uit, „zijn dezulken, die aan zoodanige schepseltjes den hemel bezorgen!" „Hunne kleine zielen zouden haar, die hun ligchaam dooden, daarvoor danken, als zij konden."

Aan welk eene plaats en onder welke menschen was ik verdwaald. Hoe gansch anders kwam mij nu het klooster voor, dan vroeger. Die heilige vrouwen, waarvoor ik de nonnen en vooral de abdis vroeger hield, wat waren zij nu? En die priesters van het naburig seminarium, waarvan ik wel is waar eenigen als brave menschen had leeren kennen, wat waren zij allen? Ik hoorde nu dat zij dikwijls het nonnenklooster bezochten en zich daar overgaven aan ondeugden, die zij nog met den naam van deugden bestempelden.

Toen ik eenigen tijd bij de abdis alleen was geweest, kwamen er vele nonnen binnen, die deel namen aan het gesprek. Zij beäamden, wat de abdis mij had gezegd, en verhaalden zonder schaamte of bloozen dingen, die toonden dat zij maar al te misdadig waren. Ik ben het aan de waarheid verpligt om te betuigen, dat dit alles diepen indruk maakte op mijnen geest. Ik vroeg mij zelven af, of ik alléén dan gelijk had, en of hare redenering niet grondiger en meer waar was dan de mijne. Ik had vele jaren onder de leiding van Roomschen gestaan, was onbekend met de Heilige Schrift, met de wereld, met de leer en den wandel der Protestanten. Ik had nooit iemand zich op den bijbel, als gezag, hooren beroepen; wel was mij door woord en voorbeeld ingeprent dat ik alles, wat de priesters zeiden, voor waarheid moest opnemen. Hunne magt had ik niet

betwijfeld, nooit een ander geloof hooren noemen, dan het hunne. Lang reeds was ik met de schandelijke en schaamtelooze uitdrukkingen vertrouwd, die zij zich bij de biecht veroorloofden. Ik had geen rigtsnoer voor mijne pligt, geen zelfstandig oordeel, niets waaraan ik mij kon vasthouden of dat mij kon stutten.

Alles rondom mij riep mij toe: uwe twijfel bewijst uwe onkunde en uwe zondigheid. Die twijfel, zeide men, zal wijken voor een helder inzigt en meerder kennis van de godsdienst, en ik gevoelde mij besluiteloos. Intusschen was er in het onderdanig karakter van de menschen, met welke ik omging, zooveel wat mij hinderde, dat ik met vreugde het klooster zou hebben kunnen verlaten, zonder er ooit in weder te keeren, maar daaraan viel niet te denken; ik was in hunne magt, en ik gevoelde dit te meer, naarmate ik dieper overtuigd was, dat er onder al die nonnen zich niet ééne bevond, bij welke ik op vriendschap en liefde hopen mogt.

Er was echter toch eene, die eindelijk een toon tegen mij aannam, welke mij tot vertrouwen uitlokte, — dezelfde van wie ik reeds om hare zonderlingheid gesproken heb — JOHANNA RAY, die ons dikwijls zoo opvrolijkte, toen ik nog novice was. Ofschoon er in haar uiterlijk en in haar gedrag niets innemends lag, sprak zij mij toch met eene in het oog loopende vriendelijkheid aan; en, terwijl zij met de anderen scheen in te stemmen bij wat zij spraken, fluisterde zij mij ongemerkt toe dat ik wel zou doen met mij aan elken eisch der abdis te onderwerpen, wilde ik mijn leven zeker wezen. Vroeger was ik reeds dikwijls vreesachtig geweest; nu werd ik het te meer. Daarom besloot ik geen tegenstand meer te bieden.

De abdis liet mij eindelijk de drie eeden afleggen: toen ik ze afgelegd had, werd ik in een der binnenste vertrekken toegelaten, waar ik eenigen tijd bleef met de nonnen, die heden vierdag hadden, omdat zij eene nieuwe zuster hadden gekregen; mijne gewaarwordingen gedurende het overige van den dag, kan ik niet beschrijven. Ik sla ze over om de feestelijkheid te vermelden, die bij het middageten plaats had. Deze beschrijving moge te gelijk toonen hoe wij gewoon waren te maaltijden, ofschoon ontbijt en middagmaal in eenig opzigt verschilden.

Om elf uur luidde de etensklok en de nonnen, twee aan twee, schikten zich, in dezelfde orde als zij 's morgens bij het

uitgaan uit de kapel hadden in acht genomen, met dit verschil dat ik en mijne gezellin aan het hoofd der rije stonden. Zoo stonden wij een oogenblik, in onze witte sluijers gehuld, de handen op de borst gekruist en de oogen ter aarde. Nu klapte eene oude non in de handen, tot teeken dat wij ons in beweging moesten stellen, en de processie begon met het zingen eener litanie. Zoo traden wij langzaam al zingende op de eetzaal toe. Bij het bereiken van de deur werden wij in twee rijen gedeeld. Die ter regterzijde ging aan den eenen kant van de tafel, die ter linker aan den anderen kant, tot dat wij allen in de zaal waren; dan bleef ieder op zijne plaats staan. De borden stonden allen geordend, ieder met een lepel, vork en mes er op, in een servet gewikkeld, welke van een linnen band was voorzien, waarop de naam der eigenaresse. Ook mijn tafelgereedschap was voorhanden en op den band stond mijn naam St. Eustasia.

Wij bleven allen staan tot dat de litanie uit was, waarop eene oude non, die aan het boveneinde van de tafel, kort bij de deur, hare plaats genomen had, het gebed vóór den eten had opgezegd. Daarna zetteden wij ons neder. Ik weet niet meer wat wij aten, maar gewoonlijk bestond onze maaltijd uit soep en een of ander vleesch; dat dan 's avonds als gehakt weer werd opgezet. Eene der nonnen, wier beurt het was om voor te lezen, stond dan op en las uit een boek, dat de abdis haar had ter hand gesteld; wij overigen zaten zwijgend neder. De non, die gedurende den maaltijd lezen moest, at later. Zoodra iemand den maaltijd had genuttigd, wikkelde zij vork, lepel en mes in de servet en zat met gevouwen handen stil neder. De oude non deed dan een kort gebed, stond op, ging een weinig ter zijde, klapte weer in de handen en dan gingen wij naar de deur, in het voorbij gaan ons buigende voor een klein glazen kastje, waarin het kind Jezus van was. Er viel dien dag niets van belang voor dan laat in den namiddag. Toen ik namelijk in de algemeene kamer zat, riep mij pater Dufresne, voorgevende dat hij mij iets te zeggen had. Ik ontstelde, doch waagde het niet ongehoorzaam te wezen. In een afzonderlijk vertrek gegaan zijnde, behandelde hij mij zeer ruw, en dergelijke behandeling had ik aan den zelfden avond nog van twee andere priesters te verduren. Pater Dufresne

kwam voor de tweede maal terug, en ik werd gedwongen om tot aan den morgen in zijn gezelschap te blijven.

Men heeft mij verhaald dat het gedrag der priesters in onze kloosters nog niet is aan den dag gebragt, en dat het volk in de Vereenigde Staten daarvan niets vermoedt. Dit geeft mij grond om het bekend te maken onaangezien de reden, die ik anders zelve had, om het te verzwijgen. Ik kan daarvan echter slechts met weinige woorden spreken.

BIJLAGE TOT HET VOORGAANDE HOOFDSTUK.

Wij houden de leer en de wijze van het kloosterleven voor zoo verderfelijk, dat als wij de magt in handen hadden, er geen verlof tot zulk eene, zoogenaamde godsdienstige zamenleving, zou gegeven worden. Men leze wat de Eerw. W. Carus Wilson schrijft in zijne voorrede tot het: *verhaal van eene vlugt uit een Portugeesch klooster.* Zie hier wat hij zegt:

„Protestantsche ouders! Ik twijfel niet of gij zult sidderen en beven, als gij de beschrijving leest van de misdaden en gruwelen die in het Portugeesche klooster plaats hebben. En niets zal u gedurende uw geheele leven zoo ongelukkig maken als de gedachte, dat eene geliefde dochter, op zulk eene onnatuurlijke wijze, rampzalig kan worden. Ik twijfel niet of uw afkeer zal ten top stijgen tegen een systeem, dat zulke gruwelen duldt. Doch bedenkt dat de nonnenschool slechts voorbereiding is voor het nonnenklooster. De leerstellingen der Roomsche kerk houden in: dat men aan ketters geen woord of trouw behoeft te houden. De *secreta monita*, die geschreven zijn om den Jezuiten tot leiddraad te strekken, en die voor eenige jaren aan het licht kwamen, toen een klooster in *Duitschland* werd geplunderd, in het Engelsch vertaald en in druk uitgegeven, die *monita* verklaren ieder soort van leugen, van gruwel en van diefstal voor pligtmatig en verdienstelijk, als het de bekeering van ketters betreft.

Ik herinner mij een geval dat een geestelijke, hetzij tot beschaming gezegd, zijne dochter, tot voltooijing van hare opvoeding, naar *Parijs* in een klooster zond. Zij had door hare vroegere opleiding, door Gods genade, de kracht verkregen om zware beproevingen door te staan. Nu behaagde het Gode haar op het krankbed neder te werpen, terwijl zij te *Parijs* was, en in den loop dier krankheid werd geen middel ongebruikt gelaten om haar tot de Roomsche kerk te bekeeren. Doch ieder aanbod van wijwater, van de tusschenkomst van Maria, van het olie-

sel, haar gedaan door priesters of barmhartige zusters, niets kon haar doen wankelen. Niemand dan CHRISTUS, niemand dan JEZUS! dat was hare taal. Zoo ontworstelde zij zich aan de strikken, door bedrog, bijgeloof en huichelarij haar gelegd. Dit is een voorbeeld bij uitnemendheid; maar ik vraag het u of gij vrijheid hebt om uw kind, uwe geliefde dochter aan zulk een gevaar om verloren te gaan, bloot te stellen? O! verzuimt toch niet den zekersten weg in te slaan en uwe dochters eene protestantsche opvoeding te geven. Wiens harte bloedt niet om het volgende dat onlangs in mijne nabijheid heeft plaats gehad:

Twee dochters van eene achtingwaardige roomsche familie worden ter opvoeding gezonden naar een vergelegen klooster. De tijd van hare terugkomst wordt door de hartelijk minnende ouders met verlangen te gemoet gezien, maar ziet, daar komt op eens een brief, waarbij zij voor altoos zich aan hare betrekkingen ontrukken en betuigen den sluijer te hebben aangenomen. Ach! ik kan de smart der teeder liefhebbende moeder niet schilderen. Ik heb slechts tranen voor haar lijden."

———

De mededeelingen, die MARIA MONK, toen zij non werd, van de abdis ontving, moeten iederen protestantschen lezer overtuigen van de noodzakelijkheid, om de kloosters overal te stellen onder het wettig toezigt der regterlijke magt. Kan men het, ook maar een oogenblik, verdragen dat zulke gevallen plaats hebben in een land, dat roem draagt op zijne vrijheid en beschaving? terwijl in het bijgeloovige *Portugal en Spanje* de kloosters reeds, om hunne gevaarlijke strekking, zijn veroordeeld. Het protestantische *Magazin* zegt: Eerlang staan de kloosters in *Spanje* opgeheven te worden. Den 18 September werden alle monnikken- en nonnenkloosters plotseling gesloten, en derzelver bewoners bevolen de stad binnen den tijd van vijf uren te verlaten. Dit had plaats zonder strijd of bloedvergieten, ofschoon het gemeene volk zich strafbaar maakte, door de kloosters te plunderen. Een brief meldt ons: „er is tegenwoordig geen enkele monnik in de stad te vinden." Onder de jongste berigten uit *Portugal* bekleedt dat van de opheffing der kloosters eene gewigtige plaats. Den 28 Mei werd een besluit uitgevaardigd, waarbij voor altoos de privilegiën der monnikenorde in dat land en in deszelfs koloniën werden opgeheven, hunne goederen verbeurd verklaard, hunne broederschap ontbonden en hunne zilveren sieraden aan de hoofdkerk toegekend. Wij hopen dat *Engeland* ook eerlang de sluiting van deze holen bevelen zal.

———

Men leze, met betrekking tot den kindermoord in het klooster te *Montreal*, het authentiek verhaal, dat onder den titel van

gruwelen der nonnenkloosters in n°. 2 en 3 van de *Protestantsche fakkel voor christelijke geestelijken* voorkomt, uitgegeven door Houkston en Stoneman; een werk, dat de aanmatigingen van *Rome* krachtig te keer gaat.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Het was donderdag-morgen. De klok luidde ten half zeven om ons te wekken. De oude non, welke de nachtwake gehad had, zeide dadelijk, overluid, het *veni creator* op. De nonnen beantwoordden dit, zoo als haar geleerd was; wij stonden zoo spoedig mogelijk op, kleedden ons, traden in de tusschenruimten tusschen onze bedden, en stelden ons ieder tegenover hare gezellinne. Zoo stonden wij, in de lengte van de zaal, in eene dubbele rij, de handen kruiselings over de borst geslagen en in de breede vouwen van ons kleed gewikkeld. Er werd geen woord gesproken. Nadat het teeken gegeven was, gingen wij, twee aan twee, naar de gezelschapskamer, zijnde een zeer ruim gebouw, en namen onze plaats tegen over de deur, in wier nabijheid de abdis gezeten was in een armstoel.

Wij herhaalden ieder op onze beurt: *In den naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes, amen.* Vervolgens knielden wij neder en kusten den grond: waarop wij, steeds geknield, een lang gebed baden. Hierop volgde een *Pater noster*, drie *Ave Maria's* en viermaal het *Credo.*

Terstond hierna zeiden wij nu de tien geboden op, dan herhaalden wij de geloofsartikelen, en spraken een latijnsch gebed uit aan de Heilige Maria. Van dit, gelijk van alle andere latijnsche gebeden, heeft men mij nimmer de beteekenis geleerd. Ik verstond ze niet. Dan volgde het gebed om zegen voor dien dag en daarop het zoogenaamde innerlijke gebed, dat bijna anderhalf uur duurde, en waarbij het zeer ernstig en plegtig toeging. Men verzekerde ons, in het klooster, dat sommige heiligen zalig waren geworden, omdat zij zonder onderlaten dit gebed hadden gebeden. Het bevatte zeven afdeelingen. Vooreerst las

de abdis ons iets voor uit een boek gedurende vijf minuten. Daarop heerschte eene diepe stilte van een kwartier. In dien tusschentijd moesten wij over het gehoorde nadenken. Vervolgens las de abdis ons weer iets voor, dat maar vijf minuten duurde en wij kregen wederom een kwartier tijd, om er over na te denken. Na eene derde voorlezing en meditatie besloten wij deze oefening met een gebed, hetwelk wij noemden: „het gebed der verslagenheid," want wij baden er bij om vergiffenis van de zonden, die wij gedurende het innerlijke gebed begaan mogten hebben.

Gedurende deze anderhalf uur werd ik zeer vermoeid. Ik had reeds van te voren lang geknield, maar bij dit gebed hadden wij eene zeer moeijelijke houding. De beenen onder ons, de armen kruiselings over de borst en het hoofd diep voorover gebogen. Als het innerlijke gebed uit was, bleven wij wel geknield, maar mogten toch het ligchaam regt op houden; zoo herhaalden wij nog meer gebeden en eene litanie. Nu stonden wij op, en begaven ons op weg naar de mis, altoos latijnsche gebeden opzeggende. In het klooster wordt dagelijks de mis gelezen. Als deze was afgeloopen gingen wij met den gewonen optogt naar de eetzaal om te ontbijten. Ons ontbijt, in het strengste zwijgen, genuttigd hebbende, begaven wij ons naar de gezelschapskamer, op weg derwaarts altoos litaniën opzeggende; zij, welke bij hare komst in de zaal, hare litanie nog niet uit had, knielde neder sprak haar ten ende, kuste den grond en stond op.

Om negen uur begon de voorlezing, gehouden door eene non, daartoe voor dien dag daarmede belast. Alle andere, die in de kamer waren, hielden zich intusschen met arbeiden bezig.

De nonnen waren, in verschillende vertrekken, met onderscheiden soort van arbeid belast. Iedere afdeeling hoorde eene vóórlezing. Dit duurde tot tien uur als wanneer de vierklok luidde. Wij bleven dan, ja wel aan ons werk, maar wij mogten dan toch met elkander praten, hoewel over onverschillige onderwerpen en zóó luid, dat de oude non, die aan iedere groep was toegewezen, het hooren kon.

Om half elf luidde de klok om weer te zwijgen. Dan werd gedurende een half uur een lang latijnsch gebed opgezegd. Om elf uur luidde de middagklok, wij gingen naar de eetzaal en

dan herhaalden zich telkens de reeds beschrevene formaliteiten.

Nadat wij in de algemeene kamer tot onzen arbeid waren terug gekeerd, hadden wij verlof om over geoorloofde onderwerpen, tot één uur, met elkander te praten. Hierop zeiden wij, een uur lang, de eene na de andere, de litanieën op, daaronder echter altoos voortnaaijende.

Van twee tot drie uur voorlezing. Daarop trad eene der nonnen in het midden der kamer en deed, aan een ieder van ons, eene vraag uit den catechismus. Zij, die niet goed antwoordde, moest op evenzoo vele drooge erwten knielen, als het hoofdstuk, waaruit de haar gedane vraag genomen was, verzen had. Dit dunkt iemand mogelijk eene geringe straf; doch ik verzeker hem, dat het eene pijnlijke straf is. Ik spreek hier uit ondervinding. Die haar voor eene kleinigheid houdt, beproeve haar maar eens zelf.

Om vier uur luidde de vierklok. Dan mogten wij weer praten, mits altoos door arbeidende. Om half vijf begonnen de latijnsche gebeden, evenzeer onder den arbeid, en eindigden om vijf uur; waarna wij opzeiden het gebed: *tot onderzoeking van het geweten*, het gebed: *na de biecht*, het gebed *vóór het sacrament* en het gebed *na het sacrament*. Zoo zetten wij onzen arbeid voort tot dat het donker werd, wanneer hij aan eene zijde werd gelegd en wij de gebeden van 's morgens herhaalden, behalve echter het innerlijke. Gedurende deze oefeningen onderzochten wij ons geweten, of wij de, 's morgens opgevatte, goede voornemens hadden ten uitvoer gelegd. Zij, die zich hiervan bewust waren, zeiden het *dankgebed* op, de anderen het *gebed der boete*. Als het gebed was geeindigd, dan knielde elke non, die op dien dag ongehoorzaam was geweest, voor de abdis neder, verzocht haar en hare gezellinnen om vergiffenis voor de gegevene ergernis, en verzocht der abdis haar eene boete op te leggen. Als al de boeten waren opgelegd, begaven wij ons naar de eetzaal om te souperen. De ceremoniën daarbij waren dezelfde, als die bij het middageten, behalve dat er geene voorlezing werd gehouden. Wij aten zwijgende, bogen ons, als wij teruggingen voor het heilige kastje en zongen, onder het gaan, litaniën. In de groote kamer teruggekeerd moesten wij nogmaals een gebed opzeggen hetwelk *de kroon* genoemd werd en dat uit de volgende deelen bestond: vier *Paternos-*

ters, vier *Ava Maria's*, vier *Gloria Patriae* en het *Benedicite*.

Na het eindigen dezer gebeden, kusten wij den grond. Dan hadden wij een half uur vrij af. Om half negen werd er geluid. Ons werd een hoofdstuk voorgelezen uit een of ander godsdienstig boek om er onzen geest meê bezig te houden in de ure der sluimering. Aan de deur doopten wij onze vingers in het wijwater, sloegen een kruis en zegenden ons, en gingen, in de gewone orde, twee aan twee naar de slaapkamer. Als wij te bed lagen, zeiden wij een gebed op, beginnende met de woorden: „mijn GOD! U wijde ik mijn hart.” Dan besprengde ons een oude non met wijwater, om den duivel van ons af te weeren, wij zelve besprengden er onze handen mede en sloegen andermaal een kruis. Om negen uur werd er op nieuw geluid; wie dan nog wakker was sprak een gebed uit, waarvan zij echter vrij waren, die dan reeds sliepen.

Na mijne aanneming als non, had ik meer gelegenheid dan vroeger om de waanzinnige JOHANNA RAY waar te nemen. Zij gedroeg zich geheel anders, dan de overigen; en zulks wel met eene ligtzinnigheid, die tegen alle kloosterregelen stond. Zij was tamelijk leelijk, zonder iets aantrekkelijks te hebben, in gelaat, kleeding of gestalte; haveloos in haren opschik, en iets onrustigs in haar karakter, waardoor zij nooit ergens lang aan bleef, bestendig rondtippelde en nu van het een dan van het ander sprak. Het is moeijelijk haar juist te beschrijven. Zij droeg wel dezelfde kleeding, als de andere nonnen, was aan dezelfde regels gebonden en leidde hetzelfde leven, maar toch was zij aan dezen in niets gelijk en stoorde haar dikwijls in hare bezigheden en oefeningen. Blijkbaar dacht zij, bijna onophoudelijk, aan dwaasheden en potsen. Nu eens stond zij eensklaps van haar naaiwerk op om in de kamer op en neer te loopen, dan eens keek zij overal rond en sprak de eene of andere van ons aan; dan weder verhaalde zij zotternijen, om ons aan het lagchen te brengen.

Dit was echter niets nieuws, zulks bleek uit de weinige opmerkzaamheid, die zij gaande maakte, en uit de verschooning, waarmeê de oude nonnen haar behandelden. Zelfs de abdis zag, bij haar, misslagen door de vingers, die zij anders in ieder andere zou hebben gestraft.

Ik ontdekte in haar twee hoofd-karaktertrekken, vriende-

lijkheid voor wie zij eene voorliefde had, haat voor wie haar mishaagde.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Ik heb het plan om uit mijn geheugen eene beschrijving te geven van het klooster der zwarte nonnen. Men weet dat het aan niemand, dan aan gesluijerde nonnen, aan bisschoppen en aan priesters geoorloofd is het inwendige van het gebouw te bezoeken. Als dus mijne beschrijving met hetgeen men later zien zal (want ik houd het er voor, dat de tijd die soort van inrigtingen zal opheffen en onthullen), als dan, zeg ik, mijne beschrijving, met hetgeen men later zien zal, overeenkomt, dan zal daaruit mijne geloofwaardigheid blijken; hoe ook priesters en anderen mij, hunne schandelijkheden aan den dag brengende, van leugen beschuldigen mogen.

Als men dan eenmaal het nonnenklooster bezoekt, en bevindt dat het niet met mijne beschrijving overeenkomt, dan zal ik aller vertrouwen verbeurd hebben. Ik ben daaromtrent echter gerust. Zelfs al wilde men ook in het klooster, om mij van onwaarheid te kunnen beschuldigen, groote veranderingen maken. Ik heb dan ook reeds in de daad gehoord, dat men na mijn vertrek groote veranderingen had voorgenomen. Maar wat doet het er toe of men hier een muur nederwierp en dáár eene andere opmetselde? De hoofdinrigting van het gebouw kan er niet door veranderd worden en deze is voldoende om de waarheid mijner beschrijving en dus ook mijne geloofwaardigheid in andere dingen te bevestigen.

Ik begin met het uiterste einde van den westelijken vleugel des kloosters, aan de zijde van de Lievevrouwen-straat; op de eerste verdieping daar treft ge aan:

eerst, de nonnenkapel; waarnaast eene galerij, welke leidde tot een uitstek van het gebouw, zich uitstrekkende van de bovenste verdieping tot aan den grond en hebbende twee smalle

vensters. In deze galerij moesten wij soms hout op elkander stapelen.

Ten tweede: eene groote gezelschapskamer, met eenvoudige banken langs de muren en kleine bankjes er voor, de eerste om op te zitten, de laatste voor de voeten. In den doorloop is in de nabijheid van den schoorsteen eene fontein, om handen en gezigt te wasschen; daarvoor hing een groene schuif-gordijn. Deze doorloop leidt naar de slaapkamer der oude nonnen, waar achter het slaapvertrek der abdis, en naar eene trap, waarmede men kwam op de slaapzaal der nonnen. Aan het einde van den doorloop is eene deur; deze kwam uit

Ten derde: in de eetzaal; zij is grooter dan de gezelschapskamer, heeft drie lange eettafels, eene kapel, eene verzameling van schilderijen, een crucifix en een klein CHRISTUSkind in een glazenkastje. Deze zaal had vier deuren. Door de eerste kwamen wij binnen, de tweede geleidde naar eene provisiekamer en de derde en vierde voerden naar andere vertrekken.

Ten vierde: eene groote huishoudkamer met tafels voor het naaiwerk en eene trap in den hoek aan de linkerhand.

Ten vijfde: eene gemeenschappelijke bidkamer tot gebruik voor de nonnen en de novices. In den voorsten hoek aan de regterhand is een klein kamertje afgeschoten, dat genoemd werd: de kamer van het onderzoek des gewetens. Ik bezigde hetzelve toen ik nog novice was, met toestemming der abdis. Daarin zonderen zoowel nonnen als novices zich somwijlen af, om over haren zielstoestand na te denken; meestal, als zij zich voorbereiden voor het sacrament, of wanneer zij tegen eenig voorschrift gezondigd hebben.

Ten zesde: eene groote gezelschapskamer voor den zondag; van hier leidt eene deur naar den hof, waarin eene poort, door welke men op de straat komt.

Ten zevende: daarnaast eene gezelschapskamer, het uitzigt hebbende op de straat door twee vensters, en tegenover dezelve eene provisiekamer. Die groote kamer heeft weinig meubelen en dan nog zeer eenvoudig.

Ten achtste: uit deze komt men in eene andere kamer, welke ik wel de kamer van was mogt heeten, want er bevonden zich velerlei figuren van was, maar die niet te koop werden geboden; wij pleegden daar soms te bidden of te mediteren over het lijden

des Heeren. Deze kamer springt in het overige van het gebouw vooruit. Haar verlatende komt men in eene lange galerij, in welke aan de regterhand etenskasten zijn, waar aardewerk, messen, vorken en ander tafelgereedschap geborgen is, bestemd om wat gebroken of verloren was weer aan te vullen. Alles was hoogst eenvoudig. Deze galerij leidt

Ten negende: tot eene hoekkamer met eenige banken en eene deur, die naar eene poort voert, door welke men op straat komt. Hier werden geneesmiddelen bewaard en dit vertrek werd door vele personen bezocht, vooral om, op aanwijzing van de priesters, artsenijen te halen, in welk geval zij dan wachten moesten tot dat er om de abdis of eene oude non gezonden was. Verder dan deze kamer mogten wij niet komen: ik kan dan ook niet zeggen óf en zoo ja, welke vertrekken er zich nog nevens bevonden.

Op de *tweede verdieping*, wederom beginnende aan den westelijken vleugel, vindt ge

Eerst, waarvan ik reeds sprak, de slaapzaal der nonnen. Hier is de ingang van het uitstek, boven vermeld. De trap langs welke wij naar boven kwamen, om naar bed te gaan, was daar vlak tegenover: naast den ingang hing een crucifix en een wijwaterbakje. Eene deur aan het uiterste einde voerde naar eenen gang, met twee kleine kamers, waarin kasten waren voor bedden-linnen, vervolgens komt men

Ten tweede: in eene kleine gezelschapskamer, achter welke een smalle, zelden gebruikte trap, die leidt tot de vierde gezelschapskamer van de eerste verdieping. Als men den, daar straks genoemden gang volgt, treedt men

Ten derde: eene kleine gezelschapskamer binnen, welke op de volgende wijze is gemeubeld: Aan de noordzijde staan stoelen en eene sopha, gedekt met roode overtreksels, die met figuren zijn bestikt en van franjes voorzien. In het midden staat eene tafel, gewoonlijk voorzien van een boek, inktkoker, pennen enz. In den éénen hoek is eene kleine onregelmatigheid, gevormd door den trap, die van de bovenste verdieping leidt tot de eerste, zonder met de tweede gemeenschap te hebben. In deze kamer is eene deur, die toegang geeft tot den tuin, aan welks andere zijde men, door eene poort, in eene zijstraat komt. Deze weg is die van den geneesheer, behalve wanneer hij later

dan gewoonlijk komt. Als hij inkomt neemt hij plaats, tot dat eene oude non naar de ziekenkamer der nonnen is gegaan, om te zien of alles in orde is; waarop hij wordt binnengeleid. Als hij de zieken heeft bezocht, keert hij langs denzelfden weg terug en komt nooit verder.

Ten vierde: De ziekenkamer der nonnen paalt oostelijk aan de kleine gezelschapskamer en heeft, als ik het wel heb, vier vensters op het noorden: de bedden staan in twee rijen van het eene einde tot het andere, met enkelen in de tusschenruimte. Uit de gezelschapskamer komende gaat de deur links open, daarachter staat eene tafel, regts hangt een glazen kastje met het Christuskind van was. Aan het noordoostelijk einde van dit vertrek zijn twee deuren; de eene voert op een langen smallen gang, die tot het bovenste gedeelte van den trap geleidt, langs welken men aan de straatdeur komt. Langs dezen weg kwam meestal de doctor, als hij later dan gewoonlijk visites maakte. Hij trekt aan de bel naast de poort, die zoo als mij verhaald is een verborgen trekker heeft, slechts hem en de priesters bekend, gaat den trap op door den gang, tikt driemalen aan de deur der ziekenkamer en wordt binnengelaten door de non, die het opzigt heeft, nadat zij, tot antwoord, evenzeer aan de deur heeft getikt.

Ten vijfde: Het naast achter de ziekenkamer ligt een groot, leeg vertrek, ter helft door twee afdeelingen gescheiden, die eene ruimte in het midden openlaten. Daar komen gewoonlijk de oude nonnen dagelijks bij elkander.

Ten zesde: Uit deze leidt eene deur naar eene andere kamer, tot geen bepaald gebruik bestemd, maar van eene tafel voorzien, op welke soms, door eene der oude nonnen, geneesmiddelen worden bereid. Als men door deze kamer gaat, komt men in een gang met deuren aan zijne vier zijden; de deur links die van binnen gegrendeld is, voert naar den trap en de poort; die daar tegenover naar bijzondere vertrekken, straks te beschrijven.

Ten zevende: De deur ter regterzijde komt uit in een vertrek voor nonnen, die zwaar hebben misdaan. Hier liggen stroomatrassen op den grond, wat ik zeker weet omdat ik ze er zelve heb ingedragen, toen de hofmeester ze gevuld had. Een deur daar achter leidt naar eene provisiekamer.

Ten achtste: Eene kamer met een kast en een bed in den hoek. Op dit bed bragt men de nonnen, om ze te laten onderzoeken, voordat zij naar de ziekenkamer werden gevoerd. Eene andere deur, vlak tegenover de eerste, kwam uit op een galerij met een trap die naar beneden leidde.

Ten negende: Daarachter eene provisiekamer, waar soms appelen lagen en doozen met verschillende eetwaren stonden.

Ten tiende: Als men nu naar de galerij terugkeert, die aan de éène zijde tot den trap en de poort voert, treedt men de vierde deur binnen. Zij geeft toegang tot eene kamer, waar oude nonnen, en soms ook de abdis, zich ophielden.

Ten elfde en twaalfde: Daar achter zijn weer ziekenkamers: In de eerste bevinden zich de nonnen, die der bevalling nabij, in de andere dezulken, die reeds aan het herstellen zijn.

Ten dertiende: Eene kleine woonkamer, ter beschikking van den priester, die de kinderen doopt vóór dat ze gesmoord werden. Een gang aan de linkerhand leidt tot twee kamers waar binnen ik niet geweest ben.

Ten veertiende: De eerste van deze kamers wordt genoemd de heilige toevlugtsoord, daarin zonderen zich somtijds priesters af, die de gevolgen ondervinden van hun liederlijk gedrag.

Ten vijftiende: De andere is eene woonkamer, tot welke de priesters toegang hebben. Achter deze leidt een gang tot twee kamers, welke afdeelingen bevatten, waarin verschillende voorraad bewaard wordt, en nog tot twee andere in welke men de personen ontvangt die voor zaken komen.

Nu volgen de publieke ziekenzalen, die zich zeer ver uitstrekken, ik meen, tot aan het einde van het gebouw. Door den algemeenen ingang tot dit gedeelte komen dikwijls priesters tot in het binnenste van het klooster, en ik heb hen dikwijls hier gezien, die langs dien weg moesten gekomen zijn. Meermalen begeven zich de priesters naar den genoemden *toevlugtsoord* zonder zich aan de personen van het overige gedeelte des gebouws te vertoonen, en men wordt hunne tegenwoordigheid alleen daardoor gewaar, dat de zuster, die den dag heeft; naar het seminarium gezonden wordt, om kleederen voor hen te halen.

Het zwarte nonnenklooster werd gesticht door eene non, zuster Bourgeoise geheeten. Zij was onderwijzeres in eene

school te *Montreal* en bestemde haar vermogen tot stichting van een klooster. Haar ligchaam is begraven, maar haar hart werd in een ijzeren vaas bewaard, waarin men mij verzekerde dat hetzelve nog geheel gaaf gebleven was, ofschoon zij reeds langer dan honderd en vijftig jaren dood was. In de kapel leest men het volgende opschrift: *zuster* BOURGEOISE, *stichteres van dit klooster*.

Niets was gewoner dan dat de abdis in eene der kamers kwam, waar wij gezeten waren, en haren wensch haastig uitsprak op deze wijze: „Er zijn bloedverwanten gekomen van deze of die novice: gaat mede en bevestigt mijne woorden." Dan verhaalde zij eene leugengeschiedenis, die zij op eens had verdicht, en wij moesten er omstandigheden bij verhalen zoo goed wij konden, om hare vertelsels te geloofwaardiger te maken. Zulke leugens werden door het geloofsstelsel, dat men ons had geleerd, niet slechts verschoond maar geregtvaardigd.

Het was eene aangenomene meening dat, zoo dikwijls eene novice den sluijer aannam, eene reeds gesluijerde ten hemel voer. Die meening werd gekweekt en versterkt doordien bij zulk eene gelegenheid altoos eene gesluijerde verdween.

Als iemand tegenwoordig ware geweest bij de tooneelen die tusschen de bezoekers en ons plaats hadden, het zou hem zeer hebben gegriefd, dat der waarheid zulk een geweld werd aangedaan. De abdis begon, met het ernstigste gezigt van de wereld en op den vriendelijksten toon, eene beschrijving te geven van het edele karakter der afwezende novice, en van de liefde, waarmede zij met hare gezellinnen verkeerde. De geschiedenissen, die zij dan verhaalde, en waarvan wij vroeger geen woord hadden gehoord, werden door ons op onze wijze bevestigd, zoodat alle twijfel aan de waarheid verdween.

Somtijds droeg de abdis het verhaal van zulk eene geschiedenis aan eene der nonnen op, òf om ons in het liegen te oefenen, waarin zij zelve het reeds tot zulk een hoogen graad van volkomenheid had gebragt, òf om zich verligting te bezorgen van dien zwaren last; òf om te zien of zij ons wel vertrouwen kon.

Eene zaak, waarin wij dikwijls een grondig onderwijs ontvingen, was de valschheid. Over dit onderwerp heb ik vele gesprekken, ik mogt wel zeggen predikatiën, gehoord; waardoor ik dan ook in den waan werd gebragt, dat dit eene zaak van

gewigt was, en tot onze pligten behoorde. „Hoe,” zeide mij eens een priester, „eene non van uwe jaren kent nog niet het onderscheid tusschen een strafbaren en een godsdienstigen leugen?”

Hij zette mij daarop dat onderscheid zeer wijdloopig uit elkander. Een leugen, gesproken tot eens anders nadeel, of tot ons voordeel of zonder doel, dat is eene strafbare zonde; maar een leugen ten beste van de kerk of het klooster, dat is een verdienstelijk en dus een pligtmatig werk. Van zulke leugens waren er verschillende soorten. Dit is ons meermalen voorgehouden en ingeprent. Wij zagen het dan ook practisch beoefenen en namen er deel aan. Als iets, wat de abdis voor goed hield, moest worden uitgewerkt, dan bediende zij er zich van zonder gewetensbezwaar.

Er waren omstandigheden, waarin zij bijzonder werk maakte van den leugen. Als namelijk bloedverwanten of vrienden de novices kwamen bezoeken, of althans naar haren toestand vernemen. Gewoonlijk weigerde men het onderhoud, om eene of andere reden, maar altoos zeer beleefd; en de abdis trachtte dan op de bezoekers een allergunstigsten indruk te maken. Soms improviseerde zij eene geschiedenis, welke zij aan de vreemdelingen opdischtte en die wij dan beamen moesten; soms ook koos zij de eene of andere van ons uit, die daartoe het meest geschikt was, om in hare plaats leugens uitteventen.

Sommige nonnen strekten hare dienstvaardigheid zoo ver uit, dat zij zelve zich aanboden. De abdis zeide haar dat de ouders of bloedverwanten der novice wachtten, en dat men hun dit of dat verhalen moest. Zulk eene moeijelijke taak te vervullen werd als eene verdienstelijke pligt geacht, en het was een der gewone middelen om de gunst der abdis te winnen.

Wie zich in staat gevoelde op staanden voet een verhaal te verzinnen, werd dadelijk opgeeischt om hetzelve te vertellen, en de andere aanwezige nonnen omringden haar, met de uitdrukkelijke vermaning om het te bekrachtigen. Dan ging de abdis, er bestaat genoegzame grond om dit te vermoeden, in een aangrenzend vertrek; slechts door een dun beschot van de kamer afgescheiden, om te luisteren of de non zich goed van hare taak kweet. Soms trad zij ook plotseling in het vertrek met de vraag: „wie kan dezen morgen eene goede geschie-

denis verhalen?" en dan nam zij ons, nu eens aanwijzingen gevende, dan weder ze onthoudende, met zich mede. Als eens iemand uit de *bedorven wereld* zulk een comediespel had bijgewoond, hij zou verbaasd hebben gestaan.

Op die vraag trad de non, die zich krachtig genoeg gevoelde om zulk eene taak te vervullen, vóór en gaf hare dienstvaardigheid met een hoofdknikje te kennen. „Goed," zeide de abdis, „doe uw best, en gij overigen gaat allen mede, weest opmerkzaam en beëedigt alles."

Dit laatste gedeelte van het bevel werd getrouw opgevolgd, want altoos waren de gezamentlijke nonnen eenstemmig in hare getuigenis, omtrent alles, wat de spreekster van den dag voorstelde.

Het werd ons gedurig ingescherpt, dat wij ons niet beschouwen moesten, als ons zelve toebehoorende, maar als aan God gewijden. Wat daarom ook van ons gevorderd werd, dat moesten wij bereidvaardig en gewillig volbrengen. Ik kan niet van alle bijzonderheden met gelijke vrijheid spreken: er zijn dingen, die men niet noemen kan, maar ik wenschte, dat ik mijnen lezers een duidelijk denkbeeld kon geven van den toestand, waarin wij ons bevonden, zoowel als van de middelen, die gebruikt werden, om ons te dwingen tot datgene, wat men van ons hebben wilde. Wij moesten niet slechts de verschillende voorschriften, die ons gegeven waren, met betrekking tot den arbeid, het gebed en de boete, opvolgen als heilige pligten jegens onzen Schepper, maar ook al het andere, wat wij doen moesten, werd ons in dat licht voorgesteld. De priesters, die men tot ons toeliet, waren dienaren Gods, van Hem uitdrukkelijk uitverkoren om ons onze pligt te leeren kennen, onze zonden te vergeven en den hemel nader te brengen. Zonder hunnen bijstand, zeide men, konden wij de Goddelijke genade niet deelachtig worden, en als zij ons het sacrament niet toedienden, konden wij niet zalig worden. Hoe konden wij, van dit alles overtuigd, weigeren, om aan een eenige hunner eischen, waarmede zij tot ons kwamen, toe te geven? Wanneer wij eene daad als hoogst zondig beschouwden, dan zeide de abdis: „dat de priesters handelden onder Gods „bijzondere goedkeuring en *niet konden zondigen.* Dus kon het „dan ook geene zonde wezen aan hun verlangen toe te geven, „omdat zij toch niets anders verlangen konden, dan hetgeen

„goed was. Integendeel, iets, wat zij verlangen, te weigeren, „dat zou zonde wezen." Waar nu zulk eene leer werd ingescherpt en in beoefening gebragt, kan het daar verwondering baren, als ik zeg, dat wij vaak het een en ander van hare nadeelige strekking ondervonden?

Somtijds vonden wij er eenig genoegen in, om de lievelingsvoorstellingen van onze leeraars belagchelijk te maken, en ik herinner mij eene zekere omstandigheid, die ons onophoudelijk stof tot schertsen gaf. Het kan goddeloos schijnen, dat ik de zaak hier verhale, doch ik doe het om aan te toonen hoe, in een klooster, heilige dingen somtijds behandeld worden door vrouwen, die heiligen worden genoemd. Eene novice namelijk uit *Kanada*, die gebroken Engelsch sprak, zeide eens dat zij eene pligt vervulde *voor den God.* Die uitdrukking had, voor het oor van sommigen onder ons, iets lachwekkends; zij werd daarom telkens en telkens gebezigd bij verschillende ceremoniën. De waanzinnige JOHANNA RAY vatte haar gretig op en, met hare hulp, werd zij alras tot een spreekwoord in het onderhoud; zoodat wij gestadig, ook bij de geringste dingen, tot elkander zeiden, dat wij het deden: *voor den God.* Daarbij bleef het zelfs niet. Als de abdis ons riep om haren godsdienstigen leugen bij vreemden te bekrachtigen, of om ons eene leugen te laten fabriceren, dan zeiden wij dat wij het deden *voor den God.* En zoo werd eindelijk die uitdrukking bij alle dingen gebezigd.

De lezer weet reeds genoeg dat men groot gewigt hechtte aan de biecht. De belangrijkste punten, waarop men ons opmerkzaam maakte, waren — eene onafgebrokene waakzaamheid over onze gedachten; eene zorgvuldige opvolging der kloosterregels; de gedurige herinnering van ieder gebed, en de bekentenis van alle, zelfs van de geringste zonde in de biecht, hetzij bij de abdis of bij een priester. Zoo werd mijn geest in onverpoosde werkzaamheid gehouden, wat mij zeer vermoeide.

Ik herinner mij eene geschiedenis, ons meermalen medegedeeld, ten bewijze van de noodzakelijkheid eener onvoorwaardelijke biecht. Eens stierf eene non uit ons klooster, die eene zonde in de biecht verzwegen had, plotseling, zonder dat er iemand in de nabijheid was, die haar toen de biecht kon afnemen. Hare zusters verzamelden zich, om voor de rust harer ziele te bidden; zie, daar verschijnt zij aan dezen en zegt: dat alles kon haar

niets helpen, het verontrustte haar maar te meer, daar het toch onmogelijk was, dat zij vergiffenis erlangde. Het is de leer der priesters, dat het gebed voor de rust eener ziele, die zonde verzwegen heeft in de biecht, haar des te dieper in de hel doet dalen; dat is dan ook de reden, zeide men mij, dat voor protestanten niet gebeden wordt.

De magt der priesters in alles, en het schandelijke van iedere daad van verzet daartegen werd ons door onze onderwijzers, op verschillende wijzen, maar altoos even scherp, ingeprent. Een pater verhaalde ons eens in de catechisatie de volgende geschiedenis:

Er stierf eens een man, die verzuimd had om aan den priester eene somme gelds te betalen, welke hij hem schuldig was. Hij werd gedoemd om in het vagevuur te branden, tot dat hij haar zou hebben afbetaald, en verkreeg, tot dat einde, verlof, om naar de aarde terug te keeren en een menschelijk ligchaam aan te nemen. Hij verscheen dus weer op aarde en verhuurde zich bij een rijk man, als arbeider. Hij werkte den ganschen dag met het in hem brandende vuur in zich, maar dat anderen niet zien konden. Doch terwijl hij op zekeren nacht te bed lag, rook een meisje, dat in de belendende kamer sliep, zwavel-lucht, en, door een reet van den muur kijkende, zag zij op, naast en rondom hem niets dan vuur. Zij verhaalde dit aan haren meester, die hem den volgenden morgen daaromtrent ondervraagde en nu de geheele zaak vernam. De heer schonk den man dit geld en deze betaalde er den priester mede, en nu — ging de man onmiddelijk naar den hemel. De priester zou hem de schuld wel hebben kwijtgescholden, maar dat mag hij niet doen; want de schuld aan een priester is eene schuld aan den Heer.

Als ik biechtte, vermaande mij de priester, om toch niets te verzwijgen; te gelijker tijd zeide hij mij, dat hij wèl wist, wat ik op het harte had; maar hij wilde mij zulks niet zeggen, omdat ik het zelve bekennen moest. Ik meende waarlijk dat de priesters mijne gedachten kenden en ik had daar groote vrees voor. Meermalen zeiden zij mij, dat zij de magt hadden om mij dadelijk dood te doen nedervallen.

TOELICHTING TOT DIT HOOFDSTUK.

De zedenbedervende invloed van het roomsche geloof wordt treffend voorgesteld door GEORGE SMITH. Hij zegt in zijn boek: *over het regt van eigen oordeelvelling:* „Er heerscht een gezonde zin in de vroomheid van onzen tijd en in het protestantsche gemoed. Toen ik in *Zwitserland* was, kon ik het dadelijk aan de bewoners zien, of ik mij in een Roomsch of in een Protestantsch kanton bevond. Er ligt iets zoo gedrukts, zoo schuws, zoo priesterachtigs in de geheele houding der Roomschen, dat ik dadelijk weten kon, tot welke geloofsbelijdenis zij behoorden. Daarentegen vertoonde zich bij de protestantsche bevolking zoo veel gezonds, edels en verstandigs, dat zelfs de boeren hunne menschenwaarde gevoelden en voor zich zelven denken en spreken durfden. Wat maakt het verschil tusschen Schotten en Ieren? Wat onderscheidt den Schot van het noorden van den armen Paddy uit het zuiden of westen van *Ierland?* Niet gebrek aan aanleg, aan kennis, aan gevoel, aan warmte des harten bij den Ier; maar de last der priestermagt die hem drukt, die hem verbiedt te hebben: *een eigen oordeel.*"

NEGENDE HOOFDSTUK.

Ik ondervond, dat ik ook naamzusters had in het klooster; want er waren nog twee St. EUSTATIA's. Dit is niet het eenige geval van dien aard. Er waren vijf St. MARIA's en drie St. MARTHA's, behalve nog twee novices van dien naam.

Van mijne naamzusters heb ik weinig te zeggen. Zij geleken de overige nonnen in alles en waren van allen omgang met mij zoo streng afgesloten, dat ik haar naauwelijks zag of hoorde.

Vele mijner gezellinnen waren Indiaansche meisjes, die op verschillende tijden den sluijer hadden aangenomen. Zij stamden af van Indiaansche ouders in den omtrek, maar staken, noch door gebruiken, noch door iets anders, bij de overige nonnen af. Blijkbaar werden zij, door de abdis en de oude nonnen, met meer vriendelijkheid en bescheidenheid behandeld. Ik geloof dat zulks was om hier haren toestand dragelijker, zelfs

gelukkiger te maken. Men kan het althans daaraan niet toeschrijven, dat zij anderen van hare stamgenooten, daardoor, zouden hebben kunnen opwekken, om haar voorbeeld te volgen; want zij konden op de buitenwereld even zoo weinig invloed oefenen, als ik of een ander. Ik kon het mij daarom moeijelijk verklaren waarom men haar anders behandelde. Vele dezer Indiaanschen waren den priesters buitengewoon genegen en geloofden alles, wat zij zeiden; en daar het niet slechts als groote eer, maar ook als een groot geluk voor eene familie werd voorgesteld, wanneer een harer leden non was, betaalden Indiaansche vaders groote sommen, om hunne dochters in het klooster geplaatst te zien. Men verzekerde mij, dat de vader van eene dier meisjes, aan de abdis het gewigt zijner dochter in zilver uitbetaalde, hoewel hij daarvoor zijn gansche eigendom te gelde moest maken. Hij deed dit echter blijmoedig omdat hij, zoo doende, door hare voorbede, kastijding enz. zelf zou geboet worden. Die Indiaanschen moesten ons soms opbeuren; want, als wij gedrukt en mismoedig waren, liet de abdis haar hare Indiaansche kleeding aantrekken, wat ons zeer beviel. Onder haar was eene zekere St. Hypolita, niet dezelfde van wie ik elders spreek. Deze was een meisje van een mild en menschlievend karakter.

Drie of vier dagen, nadat ik den sluijer had genomen, zond mij de abdis naar den kelder om kolen te halen, en, nadat zij mij inlichtingen gegeven had, ging ik, met eene lamp in de hand, den trap af. Ik bevond mij spoedig op een naakten grond, in een ruim gebouw, zoo donker dat ik noch deszelfs gedaante, noch de ruimte overzien kon: ik bemerkte evenwel dat hij dikke muren en een hoog gewelf had. Toen ik vijftien passen was voortgegaan, kwam ik aan drie kleine deuren aan de regterhand. Zij waren van buiten met groote ijzeren boomen gesloten, die in steenen posten vatten; zij hadden in de hoogte een naauw ijzeren traliewerk, dat met een grendel gesloten was. Links zag ik ook deze daaraan vlak tegen over de anderen. Verderop werd de ruimte breeder; de deuren sloten dus blijkbaar deze kleine vertrekken af, die van de zijwanden van den kelder naar deszelfs midden voortliepen. Nu kwam ik op een houten grond, waar hoopen wol, grof lijnwaad en andere dingen lagen, blijkbaar voor bijzonder gebruik hier beschikt. Terstond

daarop voelde ik weder dan naakten grond onder mijne voeten. Een weinig verder werd de kelder weer vernaauwd door een rij van kleine vertrekken aan beide zijden. De deuren van dezen werden op eene andere wijze gesloten, dan de vorigen; want zij hadden eenvoudig een grendel en geen traliewerk. Digt daarachter, aan de linkerzijde, kwam ik eene trap voorbij, die naar boven leidde, en vervolgens aan drie deuren, aan de eerst beschrevenen gelijk, en daar tegenover, aan de andere zijde, weer drie deuren. Toen ik hier voorbij was, werd de kelder op nieuw wijder, en op den grond lag eene witte zelfstandigheid, die mijne opmerkzaamheid trok. Verder op werd de grond hoe langer hoe witter, zoodat hij als met sneeuw bedekt scheen; en na nog eenige passen zag ik een kuil, zoo diep in de aarde gegraven, dat ik er geen bodem van ontdekken kon. Ik bleef staan, om hem naauwkeurig op te nemen; hij was cirkelrond, was van twaalf tot veertien voeten in doorsnede, lag midden in den kelder en had geen opstaanden rand, zoodat, had ik geene lamp gehad, ik er gemakkelijk in had kunnen vallen. Die witte zelfstandigheid lag er regelmatig rondom, zoodat men zien kon, dat zij er opzettelijk was heengebragt. Het werd mij nu dadelijk klaar, dat zij bestond uit eene massa kalk, en dat deze kuil het graf was, waarin men de jonggeboren en verwurgde kinderen wierp, waarvan mij de abdis gesproken had. De Roomschen gebruiken bij ons dikwijls kalk om hunne dooden te beaarden; en zoo kwam het dat daarvan hier zulk eene massa lag.

De indruk was pijnlijk voor mij, niet zoo vreeselijk echter als men in den eersten opslag meenen zou. Ik was immers in het klooster reeds aan ijsselijkheden gewoon geworden? Ik ging dus deze plaats voorbij wèl met hartelijke deelneming in het lot dier kleinen, doch ook in het geloof aan de mij gedane verzekeringen, dat hun dood eene weldaad was voor hunne zielen; vermits zij onmiddelijk in den hemel kwamen. Ik herinnerde mij ook, dat het eene deugd was, ieder gebod der priesters op te volgen.

Of ik zulks toen reeds opmerkte weet ik niet meer, maar in de nabijheid van den kuil zijn twee vensters, waardoor men soms eenige, voor het klooster bestemde, voorwerpen naar binnen werpt. Door het venster aan de regterhand, uitziende op den hof naar de straatzijde, werd kalk naar binnen geworpen; een groote hoop daarvan lag vlak onder het venster.

Den kuil voorbijgaande, kwam ik aan een aan beide zijden vooruitspringend vak, met drie cellen, gelijk aan die, welken ik eerst beschreven heb. Daarachter lagen, in de gansche breedte van den kelder, planten van verschillende soort en andere dingen aan de linker zijde. Aan de regterhand lagen de steenkolen, die ik halen moest. Zij lagen opgehoopt tegen den muur onder een klein venster. Nog een kleine ruimte en de kelder was ten einde. De zolder is gewelfd, de grond van aarde en zeer ongelijk. Het werd mij hoe langs zoo banger in deze sombere gewelven; ik vulde mijne mand en ijlde terug.

Zoo was ik dan, in eene plaats, welke ik als een hemel op aarde had beschouwd, in het gezelschap van menschen, die dingen bedreven, welke ik voor de snoodste gruwelen hield; en ik had de plaats gevonden waar onnoozele kindertjes, nadat men ze vermoord had, gevoelloos, in den schoot der aarde werden weggestopt. En toch — zoo veel vermag het onderwijs en het voorbeeld — toch was ik half geneigd om, wat ik zag, goed te keuren, omdat priesters niet zondigen kunnen en — dit door priesters werd gedaan.

Tot de eerste voorschriften, die ik van de abdis ontving, behoorde ook dat ik priesters, van den kant der straat, op ongewone uren tot het binnenste des kloosters moest inlaten. Het is geen geheim, dat priesters het klooster in en uitgaan; en al worden zij ook den geheelen dag door opmerkzaam bespied, men kan toch niet ontdekken, dat er onordentlijkheden plaats hebben. Dus zou men moeten gelooven, dat zij er alleen kwamen om den wille van godsdienstige bezigheden. Als echter iemand tegen middernacht aan de poort des kloosters loerde, zou hij menigmaal tot andere gedachten komen; want als een priester, die om lichtmisserij buiten het seminarium is gesloten, of die om andere reden 's nachts geen onderkomen heeft, naar een nachtverblijf zoekt, dan vindt hij dat in het klooster der zwarte nonnen. Niemand, dan een priester, weet de schel aan de poort te vinden, en niemand, dan een priester, zou ook tot de ziekenkamer toegelaten worden. De greep van den trekker is doorgaans verborgen. Ook geven de priesters door een zeker sissen, (zij drukken den tong tegen de lippen en stooten dan een zeker geluid uit), van hunne aanwezigheid kennis; de non, die de wacht heeft, geeft daarop hetzelfde signaal en opent de poort om hem in te laten.

De abdis scheen dit deel mijner werkzaamheden als zeer gewigtig te beschouwen, en onderwees mij zelve in de herkenningsteekenen. Ik had vaak gelegenheid om dat onderwijs in praktijk te brengen, als ik naar de poort gesist werd, wanneer ik de wacht had in de ziekenzaal. Hoorde ik het signaal, dan beantwoordde ik het en liet den priester in, die dan vrijheid had om te gaan, waar hij verkoos. Ik noem slechts den heer BIERZE van *St. Denis*.

De, in het klooster, gebruikelijke boeken waren, zooveel ik mij herinner, de volgende. De meesten bevatteden afdeelingen, bestemd om door de voorlezeresse van den dag, of bij den maaltijd, voorgelezen te worden. De abdis gaf ze uit hare bibliotheek, tot welke niemand den toegang had; men zeide het haar wanneer een boek uitgelezen was, en dan gaf zij een ander. Zij waren: *de spiegel der christenen*, *de geschiedenis van Rome*, *de kerkelijke geschiedenis*, *het leven van zuster* BOURGEOISE, *de beschermengel*, *de christelijke engel*, *het leven der heiligen*, *gesprekken*, *zamenspraak over de geloofsartikelen tusschen een protestantschen doctor en een Roomsche geestelijke*, waarin de eerste telkens werd uit het veld geslagen. Een dik boek, ik weet niet meer welk, hield ons negen of tien maanden bezig, gedurende de morgen- en avond-voorlezingen: *Onderwijs der jeugd*, dat veel bevatte betrekkelijk de kloosters en de opvoeding van wereldlijke personen; eene menigte *biechten* enz.; ook werd *het onderzoek des gewetens* dikwijls gebruikt.

Ik merk hier aan, dat ik, gedurende geheel mijn verblijf in het klooster, als novice en als non, geen bijbel gezien heb. Het Roomsche nieuwe testament, het Evangelie geheeten, werd ons twee of drie malen in het jaar voorgelezen.

De abdis gaf de voorlezeresse op, wat zij daarvan lezen moest, maar wij kregen het niet in handen, en er mogt ook niet uit gelezen worden, wat men verkoos. Ik hoorde dikwijls bittere uitdrukkingen over den protestantschen bijbel. Het was een gevaarlijk boek, zeide men, en gemeene lieden mogten het niet in handen nemen.

TIENDE HOOFDSTUK.

In het klooster der zwarte nonnen werd iedere week eene groote hoeveelheid broods gebakken; want er werd veel daarvan uitgedeeld aan de armen. Als een priester aan eenen arme een brok broods geven wilde, dan verstrekte hij hem eene schriftelijke aanwijzing op het klooster. Het broodbakken is daarom in het klooster eene der zwaarste bezigheden.

Het vervaardigen van waskaarsen was eene tweede gewigtig deel der werkzaamheden in het klooster. Zij werden gemaakt in eene kleine kamer, op de eerste verdieping, welke daarom de lichtgieterij of ook wel waskamer heette. Ik werd wel eens gelast om den nonnen, die daar bezig waren, de eene of andere afdeeling uit een boek of den catechismus voor te lezen. Ik vond dat het kaarsenmaken een onaangenaam werk was, want de damp van de gesmolten was veroorzaakte mij maagpijnen. Het is een ongezond werk; men droeg het daarom aan de sterksten op. De nonnen, die hier gewoonlijk arbeidden, heetten St. Catharina, St. Hypolita, St. Francisca enz.; met haar, zoo min als met anderen, kon ik een woord spreken, tenzij onder de boven aangewezene omstandigheid. Ik werd gezonden om voor te lezen, maar mogt op niet éène vraag antwoorden; vroeg b. v. eene non: hoe laat is het? dan moest ik zwijgen, maar de vraagster aan de abdis aangeven.

Er werd veel gewigt gehecht aan de *heilige schapulier*. Dit is een smal streepje doeks of zijde, op eene eigenaardige wijze gesneden en gedragen. Het wordt, met twee daaraan gehechte koorden, om den hals gebonden. Ik heb er eene menigte gemaakt; op de eene zijde is een dubbel kruis, op de andere staan de letters J. H. S. waarvan ik de beteekenis niet volkomen versta. Aan zulk een scapulier wordt een bijzonder wondervermogen toegeschreven. Kinderen, die de eerste wijding ontvangen, krijgen dikwijls een scapulier ten geschenke, welke men hun leert met den meesten eerbied te beschouwen. De priesters verhaalden ons, bij de voorlezingen of in de catechizatiën, daarvan dikwijls groote wonderen. Ik herinner mij daarvan het volgende: Een Roomsch meisje, dat vele zonden, in de biecht, verzwegen had, handelde zoo huichelachtig, dat zij niet alleen bij hare meesteresse voor

vroom doorging, maar dat zij zelfs haren biechtvader bedroog, die haar dan ook eene scapulier ten geschenke gaf. Toen hij dit gedaan had verscheen hem een heilige uit den hemel, die hem zeide, dat het heilige scapulier niet aan den hals van zulk eene groote zondaresse blijven mogt; maar aan de kerk moest worden teruggegeven. Nu kwam de duivel bij het meisje. Hij kon niet dulden, dat zulk een heilig ding aan den hals hing van eene zijner gehoorzaamste dienaressen. Hij trok er dus zoo geweldig aan, dat de banden er van werden afgescheurd; en zie, nu werd door goddelijk alvermogen, de scapulier aan de kerk teruggegeven.

Een ander geval: Een arme Roomsche werd door ketters gevangen genomen. Hij had eene scapulier om den hals. God, die hem zoo zag in het midden zijner vijanden, nam haar hem af en liet haar, door een wonder, hoog in de lucht, over de hoofden der ketters, heenvliegen. Toen dezen dit zagen, bekeerden er zich meer dan honderd van.

De abdis had mij vroeger gezegd, dat van ons klooster, een onderaardsche gang leidde naar dat der Congregatie; maar hoe dikwijls ik ook in den kelder was geweest, ik had er nimmer iets van gezin. Op zekeren tijd moest ik met nog eene andere non den kelder op de knieën doorkruipen; dat werd mij opgelegd als boete. Zulke boeten legden ons de priesters dikwijls willekeurig op, zonder ons daarvan de reden te zeggen. Een enkelen keer noemden zij ons die reden in de biecht, doch dat deden zij dan onverpligt. Zij behoeven dat anders niet te zeggen. De non, die met mij naar den kelder was gezonden, ging aan de regterzijde van den kuil voorbij en wees mij tevens den toegang tot den gang. Dat ik dien vroeger niet had gezien lag waarschijnlijk daarin, dat hij gesloten was met een deur, die juist in den muur paste, en dezelfde kleur had als deze. Wij wierpen ons op de knieën en, langzaam de voorgeschrevene gebeden opzeggende, kropen wij dien donkeren smallen gang door.

Hij zal zoo wat vijftig of zestig passen lang geweest zijn. Toen wij het einde bereikt hadden, openden wij eene deur en bevonden ons in de kelder van het klooster der Congregatie; naast de deur stond eene tafel, waarop de namen stonden van al de nonnen uit ons klooster, met een plaatje bij ieder derzelven. Wij bedekten onze namen met dat plaatje, ten bewijze dat

wij volbragt hadden wat ons was opgelegd. Nu legden wij op de knieën weer denzelfden weg af, dien wij gekomen waren. Die boete moest ik naderhand nog wel eens herhalen. Langs dezen weg kwamen, zoo als ik vernam, ook wel eens nonnen uit het klooster der Congregatie naar het onze, maar met zondiger doel.

Men verzekerde ons dikwijls, dat er nog altoos wonderen geschieden, en gaf zich veel moeite om ons dat in te scherpen.

De abdis sprak dikwijls met ons over het naaikussen van de moedermaagd MARIA, waarvan de overblijfsels, ofschoon tot stof vergaan, in ons klooster bewaard werden. Wij beschouwden deze reliquie met zulk eenen eerbid, dat wij er schier bang voor waren. Als dat onderwerp ter sprake kwam, dan hoorden wij dikwerf de volgende geschiedenis verhalen:

Een priester te *Jeruzalem* kreeg eens een visioen, hetwelk hem bekend maakte, dat het huis, waarin de heilige maagd gewoond had, van zijn grondvesten genomen en een eind verder verplaatst was. Hij geloofde niet dat dit eene openbaring van GOD was, en hechtte er daarom niet aan. Maar, terstond daarna was het huis te zoek; hetwelk hem dus overtuigde dat het visioen van GOD was geweest, en waardoor hij dan nu ook zeggen kon, waar het gebleven was. Een gedeelte van dat huis werd in ons klooster bewaard, en het werd ons dan ook nu en dan vertoond. Er zijn bij ons ook wassenbeeldjes van JOZEF, zoo als hij hout zaagt, en van het kind JEZUS, spaanders garende. Men leerde ons een klein lied zingen, hierop betrekkelijk.

Ik spreek van wonderen. Nu herinner ik mij eene geschiedenis daarvan, met betrekking tot eene familie in *Italië*. Zij werd door een priester uit een schipbreuk gered. Ten gevolge daarvan bekeerde zij zich, en genoot de eer twee van hare zonen priesters te zien worden.

Ik had, vóór dat ik in het klooster kwam, van een brand gehoord, die te *Quebeck* was uitgebarsten, maar door den bisschop met wijwater was gebluscht. Ik hoorde daarover eens een twist tusschen een Protestant en een Roomsche. Als er soms ook geroep van brand werd gehoord, dan riepen de kinderen, op dat geval zinspelende, elkander toe: het is een Roomsche brand, waarom bluscht de bisschop dien niet? Tot de onderwerpen, waarover de bisschop, in ons klooster, tot de

nonnen sprak, behoorde ook die geschiedenis. Eens zeide hij, dat hij de vlam wel vroeger had kunnen doen ophouden; maar dat hij het wijwater eerst toen had gebruikt en den brand gebluscht, toen hij zag dat ook vele huizen van Roomschen beschadigd werden. Ik geloofde het: en evenzoo geloofde ik, dat hij alle vuur kon blusschen; maar dat hij het slechts dan deed, als hooger geest hem bezielde.

Het wijwater, dat de bisschop had gezegend, werd voor veel krachtiger gehouden dan dat, 't welk door een gewoon priester was gedaan; daarom bediende men zich er van in ons klooster ook om de bedden te besprengen. Dan konden geene booze geesten ons genaken.

Mij werd vaak opgedragen om iets aan de novices voor te lezen. Dat kwam omdat ik beter het Engelsch kende dan de overigen. De abdis zeide mij dikwijls, als ik naar de novices ging: tracht haar te bekeeren — red hare ziele. — Gij weet, dat gij voor elke, die gij redt, eene hoogere plaats in den hemel krijgt.

Waarom weet ik niet, maar de waanzinnige JOHANNA RAY scheen er een groot genoegen in te vinden, om de abdis en de oude nonnen te ergeren en het haar dikwijls tegen den zin te doen; en dikwijls veroorzaakte zij eene groote stoornis. Het zwijgen was ons ernstig aanbevolen. Wie het niet hield, beliep gestrenge straf. Het was mij dikwijls pijnlijk, maar ik bewaarde het, zoowel om de straf te ontgaan, als omdat ik meende, dat het tegenovergestelde eene groote zonde was. Mijne gezellinnen dachten er evenzoo over. Onze gevoelens op dat punt wisselden zich echter gedurig af. Nu eens wierpen wij de zucht tot spreken als eene groote zonde van ons; dan weer gaven wij er aan toe, in de meening dat de biecht, althans de boete, die zonde weer afwaschte.

Ik leerde binnen korten tijd vele zonden, gewigtig voor iemand, die aan zulke strenge regels gebonden was. Hiertoe behoort dat het beter was, aan eenen priester mijne overtreding van de kloosterregels te biechten, dan aan de abdis. De eerste legde mij boeten op, die mij vrijwaarden van den spot van anderen en van zelfvernedering; de laatste deed u hare voeten of den grond kussen. Daar mijn geweten, volgens de kerkleer, door de biecht, zijne rust terug erlangde, meende ik soms dat het niet noodig was om

aan iemand mijne zonde bekend te maken: ik ontdekte dat anderen er evenzoo over dachten op dezelfde gronden.

JOHANNA RAY scheen intusschen dikwijls volkomen onverschillig omtrent den persoon, wien zij hare zonden beleed of omtrent de boete, welke haar werd opgelegd. Somtijds, als het diep stilzwijgen was geboden, bij zelfbetrachting of bij de voorlezing, viel zij plotseling in met eene opmerking of met eene vraag, die aller aandacht stoorde. Soms sprak zij bij zich zelve hard op, en dan baarde hare schelle, welbekende stem, die zoo geschikt was om den lachlust te wekken, niet slechts opzien, maar noodigde zelfs tot lagchen, ja, bragt ons wèl eens aan het lagchen. De abdis voegde haar dan gewoonlijk snel eene bestraffing toe of gaf haar boete op; maar JOHANNA had dan altoos een uitvlugt of eenige tegenspraak, als wilde ze ons nog meer tot lagchen prikkelen of ons bewijzen dat zij om de boete niemendal gaf. Zij scheen op verschillende tijden door een verschillend gevoel te worden beheerscht; want nu eens had zij er genoegen in om hare gunstelingen kastijding en boete te doen beloopen: dan weer nam zij alle schuld van deze op zich, en stelde zich aan, als ware zij alleen voor alles verantwoordelijk. Ik heb haar dikwijls in onze vergaderingen het zwijgen hooren breken, blijkbaar met geen ander oogmerk; dan om te storen of tot lagchen te wekken; en als zij dan haar oogmerk had bereikt, riep zij uit: ik heb het woord, ik heb het woord. Soms nam zij voor anderen, die werkelijk strafbaar waren, de boete over. Zij bleef mij een raadsel. Somtijds scheen zij geheel waanzinnig te wezen: zoo stelden de abdis en de priesters haar dan ook het liefst voor: maar op andere tijden scheen zij volkomen hares verstands magtig. Eene van hare gewone handelingen was deze: zij noemde mij: de vrome engelsche voorlezeres — omdat ik dikwijls werd belast met iets voor te lezen aan de engelsche meisjes, — dan nam zij, onder voorwendsel dat zij anders niet goed kon hooren, hare plaats kort naast mij en fluisterde, zoo dat ik alléén haar verstaan kon, mij het een of ander in, dat mij, die op dit punt mij zelve moeijelijk beheersch, op eens in lagchen moest doen uitbarsten; om dan niet te lagchen en daardoor gestrenge straf te beloopen, heb ik mij menigmaal de lippen aan bloeden gebeten. „O, gij vrome, engelsche voorlezeres," riep zij vaak plotseling uit, op

zulk een komischen toon, dat ik de grootste moeite had, om mij goed te houden. Dit deed zij eindelijk zoo dikwijls, dat ik er verstoord over werd en haar zeide, dat ik er over zou moeten klagen, om mijn geweten te ontlasten. Somtijds als wij aan tafel stonden, gereed om plaats te nemen, trok zij den stoel achter ons weg, zoodat wij gevaar liepen om op den grond te vallen. Zoo iets deed zij dikwijls, en als wij daar dan om lachten, trad zij voor, knielde voor de abdis en bad tegelijk om vergiffenis en om straf.

ELFDE HOOFDSTUK.

Ik kom nu tot eene gebeurtenis, waaraan ik zelve eenigermate aandeel had, en waarop ik nog met verbazing en smart terug zie, meer dan op eenig ander voorval in het klooster, waarvan ik geen hoofdpersoon was.

Ik behoef mij, noch in dit, noch in eenig ander geval, te verontschuldigen. Wie zacht oordeelt zal mij zulks uit zich zelven doen, wetende dat vrees en geweld, gebod en voorbeeld, veelvermogend zijn. Ik bepaal mij, als gewoonlijk, tot een beknopt verhaal van daadzaken.

Het was vijf maanden, nadat ik den sluijer had aangenomen. Het weêr was koel. Het was, naar mijn beste weten, September of October. De abdis liet mij en andere nonnen in eene afzonderlijke kamer roepen, om hare bevelen te ontvangen. Wij vonden den bisschop en eenige priesters bij haar. Zij begon op een ongewonen, hoogst gestrengen toon: „Gaat naar de kamer van gewetensbeproeving en haalt mij St. Francisca van daar.” Er was niets anders noodig, dan die toon, dat gelaat, dat bevel, om in mij het donkerste voorgevoel te wekken. Niet dat het mij zoo vreemd voorkwam, dat St. Francisca in de kamer was, waar de abdis ons heenzond. Het was een vertrek, waarin wij ons dikwijls begaven, hetzij om ons voor te bereiden voor de communie, hetzij vrijwillig, om

ons zelven te beproeven, als wij uit nalatigheid of uit onkunde gezondigd hadden om aldus tot gewetensangst te geraken. Ook St. Francisca was daar wél geweest. Ik had er haar vroeger gezien, maar wat mij deed ontstellen, was vooreerst het toornige gelaat van de abdis, ten andere de toon waarop zij sprak, en ten derde de personen die daar vergaderd waren — om haar te veroordeelen — gelijk ik vermoedde.

Mijn kommer over het lot dat haar wachtte, en mijne vrees bij de gedachten, dat zij welligt op de eene of andere wijze stond opgeofferd te worden, was zóó groot, dat ik alles in de wereld zou hebben willen geven, om te mogen blijven waar ik was. Doch ik sidderde voor de gevolgen van ongehoorzaamheid aan de abdis, en ging met de anderen naar de kamer van gewetensbeproeving. — De kamer, waarheen wij de non brengen moesten, lag op de tweede verdieping, en was de schouwplaats van menig schandelijk tooneel. Voor wie zich herinnert, wat ik in dit boek reeds heb voorgesteld, is het voldoende te zeggen, dat hier dikwijls dingen plaats hadden, die mij, met grooten tegenzin, tegen het klooster innamen. Francisca was sedert eenigen tijd zeer mismoedig geweest. Ik wist dat zij er reden toe had; want zij had ten doel gestaan aan verzoekingen, die ik niet noemen mag, maar die onzer aller lot waren. Toen wij de kamer bereikt hadden, waar wij haar vinden moesten, opende ik de deur; mijne gezellinnen bleven achter mij staan, vermits de kamer zóó klein was, dat er moeijelijk plaats was voor vijf personen. De jonge non stond alléén in het midden van het vertrek. Zij was ten naastebij twintig jaren oud, had blond haar, blaauwe oogen en een allerliefst uitzigt. Ik sprak haar toe met innige deelneming, maar toch zoo bepaald, dat zij mijne meening ten volle begreep. „St. Francisca! wij zijn naar u toegezonden om u te halen." — De overigen spraken haar insgelijks vriendelijk toe; slechts twee waren hard jegens haar. Het arme meisje wendde zich met een vriendelijk gelaat tot ons en gaf zich aan ons over zonder een woord te spreken. De tranen kwamen mij in de oogen. Ik twijfelde geen oogenblik of zij beschouwde haar lot als beslist en had zich over de vrees voor den dood heengezet. Zij werd naar de trap geleid of liever getrokken, en zoo de treden opgesleurd, op eene wijze, die in den geest lag van het bevel der abdis. Ik legde mede de hand aan haar, ofschoon niet zoo ruw als eenige der anderen;

en stond mijne gezellinnen bij, om de ongelukkige te dragen. Ik kon niet anders. Had ik mij terug gehouden, zij zou er niet door zijn gebaat en ik had er zware straf om beloopen, mijne gezellinnen zouden niet verzuimd hebben mij aan te klagen.

Den geheelen weg over, de trappen op, sprak St. Francisca geen woord, of bood niet den geringsten weerstand. Toen wij met haar in de kamer der abdis kwamen, ontzonk mij de moed. De bisschop, de abdis en vijf priesters, Bonin, Richards, Savage en nog twee anderen waren, gelijk ik nu overtuigd werd, vergaderd om over haar, van wege eene belangrijke aanklagt, de vierschaar te spannen.

Toen wij de gevangene hadden binnengeleid, begon pater Richards haar te verhooren. Zij gaf snel maar rustig antwoord. Ik kan niet met waarheid zeggen wat nu volgde. Mijn gevoel was in zoo hoogen graad ontstemd, dat ik niet wist wat ik zag of hoorde. Ik verkeerde in een schrikkelijken angst. Als ik de gevoelens, die mij bestormden, verried, laadde ik het ongenoegen van die harde en koude vervolgers mijner ongelukkige zuster mij op den hals. Deze vrees aan de eene, en mijn medelijden met de rampzalige aan de andere zijde, maakten mij bijna krankzinnig. Zoodra ik de kamer ingetreden was, was ik in den hoek geslopen aan de linkerhand van den ingang, waar ik mij op de been zocht te houden, door te leunen tegen den muur, tusschen de deur en het venster. Daardoor werd ik bewaard om ter neder te vallen; want mijne geestverwarring was zoo groot, dat ik slechts enkele woorden van beide zijden opving. Het was mij te moede, als had mij een zware ramp getroffen; en in dien oogenblik zou de dood mij niet vreesselijk geweest zijn. Ik geloof dat pater Richards de gevangene van een al te streng oordeel wilde bevrijden; want hij lokte antwoorden uit, die een gunstig getuigenis voor haar aflegden. Hij vroeg onder anderen of zij geen spijt had van hetgeen zij had gezegd? (want zij was door andere nonnen verraden geworden) en of zij niet gevreesd had voor opsluiting in de strafcel, die op deze misdaad stond? maar de bisschop viel hem dadelijk in de rede; en men kon gemakkelijk bemerken, dat haar lot beslist was, en besloten om haar niet te laten ontkomen. Op eenige vragen antwoordde zij met geen enkel woord; maar op andere hoorde ik haar betuigen dat zij geen spijt had van hetgeen zij had gezegd, en

dat zij vastelijk besloten had alle verzoeking tot eene zonde, welke zij verafschuwde, te wederstaan.

„Het is genoeg," zeide de bisschop daarop, „maak er een einde aan."

Twee nonnen grepen haar nu aan en maakten, in gevolge het bevel der abdis, aanstalte om het vonnis aan haar te voltrekken. Zij was nog altoos ernstig en stil, als een lam. Ik geloof dat eenige mijner gezellinnen, die aan deze handeling deel namen, zulks even ongaarne deden als ik; van de overigen moet ik met smart zeggen, dat zij het deden met driestheid, zelfs met zeker leedvermaak. Van alle de aanwezigen, evenzeer als van alle menschelijke duivels, die ik ooit daarna ontmoette, was St. Hypolite toen de ergste. Zij voldeed aan het gruwzaam bevel met den grootsten ijver, en nam er, met vrije verkiezing, het buitensporigste deel aan. Zij greep een bal, drukte dien in den mond der ongelukkige non, en, als zij hem tusschen hare kaken had gewrongen, dat de mond zoover was opgesperd als slechts mogelijk was, vatte zij de riemen en bond ze aan het achterhoofd van het slagtoffer zamen. Het bed, dat gewoonlijk in een hoek van de kamer stond, was er nu ook, maar het scherm, waardoor het anders verborgen was, lag nu, in elkaar gevouwen, in een hoek. Op dat bed legde men de ongelukkige, met het gezigt naar boven, en bond haar met riemen vast, zoodat zij zich niet bewegen kon. In een oogenblik werd een ander bed boven op haar geworpen. Een der priesters, met name Bonin, sprong, als een bezetene, er met geweld boven op. Spoedig volgden hem de nonnen, tot dat er zoo vele personen op het bed zaten, als voor die ruimte was; en allen deden wat zij konden, niet slechts om haar te smoren, maar ook om haar te verwonden. Eenigen stonden op en sprongen op hare voeten, anderen op hare knieën boven op het meisje; anderen schenen te beproeven, op welke wijze zij het best den adem uit het ligchaam zouden kunnen persen en het verwonden, zonder met hetzelve in onmiddellijke aanraking te komen. Gedurende dit tooneel was ik, als had ik geene gedachten. Ik was bedroefd en wist naauwelijks wat ik deed. Te gelijker tijd was de vrees voor mij zelve zoo groot, dat zij mij staande hield, en ik het beproefde om, met wie naast mij stonden, te spreken. Ook beproefde ik dit, ten einde afleiding te hebben van wat ik daar zag begaan.

5

Na verloop van vijftien of twintig minuten, en toen men vermoedde dat de lijderes dood gemarteld was, hielden pater BONIN en de nonnen op de ongelukkige te drukken en traden van het bed af. Alles was daaronder bewegenloos en stil.

Nu begonnen sommigen zich daarover op eene onmenschelijke wijze uit te laten en daarom te lagchen, wonden elkander op en stelden mij, omdat ik mijn gevoel niet onderdrukken kon, belagchelijk voor, maakten toespelingen op de onderworpenheid van hun slagtoffer en zeiden: dat zij mooi voor martelaresse had kunnen spelen.

Nadat zij, onder zulke gesprekken, eenigen tijd hadden doorgebragt, vroeg iemand of men het lijk niet zou wegbrengen? De abdis zeide: het ware beter om hetzelve nog eenigen tijd te laten liggen. Na eenige oogenblikken werd het bed onder het lijk van daan gehaald, dit zelf van zijne banden los gemaakt en van de trappen afgesleept. Men verhaalde mij dat het naar een kelder gebragt, daar eenvoudig in den bekenden kuil gesmeten en met wat kalk was overdekt. Daar had men er zekere vloeistof overgegoten, waarvan ik den naam vergeten ben. Zulk een vloeistof werd altoos uit groote flesschen over de lijken uitgestort, nadat men ze had verminkt. Ik hoorde dat die stof in *Frankrijk* gebruikt werd, om de kwade dampen te verdrijven, die uit de kerkhoven opstijgen.

Ik kon mij, in langen tijd, niet ontdoen van de pijnlijkste aandoeningen. Ook bij de anderen was dagen lang sombere neerslagtigheid zigtbaar, zelfs onze vrije uren gingen treurig en zwijgend voorbij. Er werd slechts nu en dan zacht gefluisterd. Daarna hoorde men van ST. FRANCISCA geen woord meer reppen. Wij durfden ook met elkander over haar niet spreken. De eene zou de andere verraden hebben. Althans ST. FRANCISCA was door eene van hare gezellinnen verraden geworden. Wie was het? wij wisten het niet, wij hadden een zeker vermoeden op eene; daarom werd zij geschuwd. Ik koesterde meer afkeer van haar, dan van diegenen, die FRANCISCA hadden vermoord; want voor het verraad bestond geene noodzakelijkheid. Wij wisten immers wel, hoe wij het aan moesten leggen, om elkander niet in gevaar te brengen?

De abdis zond mij dikwijls af om de nonnen en novices te beluisteren. Als deze het voorkomen hadden van schuw voor

haar te wezen, zeide zij: ga, en hoor wat zij zeggen; zij spreken Engelsch. Doch, ofschoon ik haar gehoorzaamde, verried ik echter mijne zusters niet. Wilde ik daaromtrent mijn geweten gerust stellen, dan ging ik naar een priester en biechtte, want ik wist dat hij, wat ik hem mededeelde, aan geen ander zou oververtellen, en dat hij mij niet zulke zware boete zou opleggen, als de abdis.

Het stond ons vrij bij een priester, naar onze keuze, te biechten, als wij eene zonde hadden te belijden, welke wij aan onzen gewonen biechtvader niet gaarne mededeelen wilden.

Niet lang, na den beganen moord, kwam eene jonge vrouw aan het klooster om St. Francisca te spreken. Het was mijne vriendin, Miss Louise Bousquet, welke, tegelijk met mij, onderwijzeresse was geweest te *St. Denis.* Hieruit vermoedde ik dat de vermoorde ook uit *St. Denis* of den omtrek afkomstig was. Het antwoord dat zij ontving was eenvoudig: St. Francisca is dood.

Daarna kwamen eenige bloedverwanten van St. Francisca naar haar vernemen. Men zeide hun dat zij voorbeeldig was afgestorven, en verhaalde van haar vele vrome gesprekken, die zij vóór haren dood gehouden had.

TOELICHTING TOT DIT HOOFDSTUK.

Tot bewijs dat, in het Roomsche geloof, schijnbare vroomheid zich zeer goed met de grootste snoodheid verdraagt, voeren wij, uit het reeds genoemde werk van Carus Wilson de volgende geschiedenis aan.

„Een jonge Engelschman van hooge en rijke familie, had op zekeren avond, in de opera te *Lissabon,* twist met een Portugeesch edelman. Hij zond den edelman den volgenden morgen eene uitdaging, die geweigerd werd. De Engelschman ontving deze weigering des middags, toen hij in een gezelschap was, waar hij een weinig te veel dronk. Toen hij naar huis ging, merkte zijn Fransche bediende dat hij in een kwade luim was. Vrijpostig door de gedachte dat zijn heer te veel had, vroeg hij wat hem deerde. Toen zijn heer hem zulks daarop vertelde, goot hij olie in het vuur, door hem tot wraak aan te sporen. De heer begreep eerst de wenk niet, tot dat de bediende van eenen *bravo* sprak, en zich zelven aanbood om deze zaak voor hem uit de wereld te maken. De Engelschman, nu ongeschikt

om helder te denken, en het zondige van zulk een bedrijf in te zien, luisterde slechts naar zijn toorn, gaf den bediende vrijheid om te doen, wat hem goed dacht, en ging naar bed. Hij sliep tot aan den morgen van den volgenden dag; maar, zoodra hij zijnen bediende zag, vroeg hij hem naar het gesprek van den vorigen avond, vermits hij zich onduidelijk iets van een *bravo* herinnerde: maar volstrekt niets meer wist van wat met zulk een in betrekking stond. De bediende bragt het zijnen heer weer voor den geest, en de Engelschman ontstelde vreesselijk, toen hij vernam, dat hij verlof had gegeven om zijn evenmensch te vermoorden. Hij had er spijt van, zeide hij, dat hij zich, den vorigen avond, zoover had vergeten, en beval den bediende om de zaak met den edelman niet te pousseren. „Sir!" zeide deze daarop, „ik vrees dat het te laat is. Ik heb den *bravo* van „morgen gesproken en hij beloofde die kleinigheid voor zijne „rekening te nemen." De heer beval hem nu, om de *bravo* dadelijk op te zoeken en hem eene groote som aan te bieden opdat hij het leven des edelmans zou sparen. De bediende antwoordde: „Ik kan hem niet eerder vinden, dan morgen, „op dezelfde plaats, waar ik hem heden gesproken heb." „Hoe „kent gij hem?" vroeg de heer, „en waar hebt gij hem ge- „vonden?" „Een mijner vrienden," hernam de bediende, „dien „ik gisteren avond van hier gaande ontmoette, verwees mij „naar eene kerk, waar ik een man van middelbare grootte, „en in het zwart gekleed, voor een bepaald altaar geknield „zou vinden. Ik moest zijn vurig bidden niet storen, maar als „hij geëindigd had, hem aanspreken met den naam, dien mijn „vriend mij opgaf. Ik ging dus van ochtend vroeg ter kerke „en vond er den *bravo*, maar hij was zoo geheel in zijn gebed „verdiept dat ik meende dat ik mij in den persoon had vergist. „Ik wachtte dus tot dat hij de kerk verliet, en sprak hem, „met den mij opgegevene naam aan, en hij scheen terstond de „oorzaak van mijne komst te weten. Hij kende den edelman „zeer goed en zeide dat ons plan gemakkelijk was uit te voe- „ren. Ik vroeg hem hoeveel hij hebben moest. Hij antwoordde, »een moidor, en zeide dat, als ik morgen op hetzelfde uur en „op dezelfde plaats terugkwam, hij mij zeggen zou of de zaak „was gelukt." De Engelschman zag in dat het nutteloos was, als zijn bediende uitging om den *bravo* te zoeken. Hij bragt dus dien dag en nacht door in den vreesselijksten angst. Bij het krieken van den dag zond hij den bediende naar de kerk hem opdragende eene groote som te bieden, als het leven des edelmans werd gespaard. De bediende keerde dadelijk terug. Zijn gelaat zeide reeds wat er was gebeurd. Hij was te laat gekomen. De moordenaar wachtte nu nog maar op zijn loon. Hij had, bij hetzelfde altaar, denzelfden ijver des gebeds betoond; zijne oogen waren, als vroeger, even vroom ten hemel gesla-

gen. Hij had geen gewetensknaging. Toen de bediende hem de smart zijns meesters te kennen gaf, zeide de *bravo* koel: Het is nu te laat. Gisteren avond om elf uur, bij het uitgaan der opera, heb ik hem geveld.

De ongelukkige Engelschman verliet den volgenden morgen *Lissabon*, men heeft hem nooit weer beschonken gezien."

TWAALFDE HOOFDSTUK.

De schilderijen in de kamer der drie statie's waren groot, en vervaardigd door een kunstenaar, die er zich op verstond, om regt-akelige tafereelen te schetsen. Zij schenen in den wand ingevat. Het licht viel er op, door hooge smalle vensters met gordijnen bedekt, zoodat alles te donker voorkwam. De kunstenaar, zeide men ons, had van God het vermogen verkregen om de zaken juist zoo voortestellen, als zij in den hemel, in de hel en in het vagevuur plaats hadden.

In den hemel — deze schilderij hangt aan de eene zijde — bekleedde een aantal priesters en nonnen, met de moedermaagd aan de spitse, de hoogste eereplaats. St. Petrus en andere heiligen stonden hoog boven de menigte van goede roomschen, uit alle standen, die zich beneden hen als verdrong.

In het vagevuur bevond zich een aanzienlijk getal menschen; aan den eenen kant, *de plaats der lammetjens* geheeten, zijn kinderen, die ongedoopt stierven. In de *plaats der duisternis* bevinden zich echtbrekers; zij zijn van vlammen omringd, hunne verlossing wachtende van de gebeden der levenden.

In de hel — deze schilderij hangt, even als die des vagevuurs, tegenover de eerste — de aangezigten der menschen waren zoo akelig als men zich maar verbeelden kan: verschillende personen waren er in afgebeeld, met verscheurde ledematen, bleek als geesten en met de uitdrukking der verschrikkelijkste pijnen op het gelaat. Sommigen lagen onder wilde dieren, met opgesperden muil; anderen beten woedend in de ijzeren stangen, waar zij achter waren gesloten. Bij aller aanblik greep u siddering aan.

Ik kon mij moeijelijk overtuigen dat die beelden niet leefden,

zoo geweldig was de indruk, dien zij op mij maakten. Dikwijls werd mij, tot mijne waarschuwing, de plaats aangewezen, waar de nonnen komen, die hare gelofte verbreken. Het is de heetste plaats der hel, en in ieder opzigt nog akeliger, dan die waar de Protestanten verblijven; dezen, zeiden men mij, waren wel strafbaar, maar niet zoo erg dan hunne geestelijken en de bijbel, die hen tot verderf leidde.

Zoo dikwijls als ik in deze kamer kwam, en dat gebeurde nog al eens, bad ik voor *de afgescheiden zielen der geloovigen*, zielen van getrouwe Roomschen, maar die op aarde geene vrienden hadden, die voor hen bidden konden.

Hoe pijnlijk was dikwijls mijn gevoel aangedaan, als ik tegenover deze schilderijen alléén stond?

Johanna Ray werd daar eens opgesloten en schreide luid en akelig. Eenige oude nonnen sloegen de abdis voor, om haar een bal in den mond te stoppen. „Neen,” zeide zij, „ga, en laat dien duivel er uit, om harentwil bezondig ik mij veel meer, dan om al de anderen.”

Johanna kon het in die kamer niet uithouden en later gaf zij, aan de afzigtelijkste beelden, bijzondere namen. Op de dagen, als wij catechiseren moesten, plagt zij zich achter de deur van een provisiekast te plaatsen, waar de priester haar niet zien kon, vlak tegenover de nonnen, die zij aan het lagchen hielp. „Gij zijt niet zoo aandachtig als wel vroeger,” zei de priester dan, terwijl wij op niets anders dachten, dan om maar ons lagchen te bedwingen. Bij zulke gelegenheden plagt Johanna de voorletters van den naam des eenen of anderen priesters, dien zij vroeger bij een van de beelden uit de hel vergeleken had, in de hoogte te houden, zoodat wij moeite hadden om ernstig te blijven.

Ik weet nog wel dat zij dien verdoemde, die in de ijzeren stangen beet, terwijl een draak zijn muil boven hem opsperde, pater Dufresne noemde; en dan vroeg zij: „ziet hij er niet net zoo uit, als hij met dat lange uitgestreken gezigt in de catechisatie komt, en dan begint met: nu kinderen! ik hoop dat gij vroom zult geleefd hebben!

Toen ik de eerste maal na mijne investituur te biecht ging, vond ik gelegenheid om op te merken, dat de priesters zelve deze plegtigheid die zij een sacrament noemen, niet met voldoende

eerbied behandelen. Zij konden ook daarbij hunnen verachtelijken en schaamteloozen aard niet verzaken. De biechtvader zat somtijds in de kamer voor de gewetensbeproeving, somtijds in de cel der abdis; doch altoos was hij alléén met de biechtende non. Hij zat op eene gewone stoel midden in het vertrek vrij en open, niet achter een beschotje. Hier waren geene getuigen, die hem beluisteren konden; dus was ook die voorzorgs-maatregel niet noodig.

Een aantal nonnen biecht gewoonlijk op denzelfden dag, doch slechts ééne te gelijk gaat binnen. De anderen wachtten, buiten de deur, geknield, en zeiden de daarbij gebruikelijke gebeden op, die nog al veel tijd wegnemen. Als de eene had afgebeden, stond zij op, trad binnen, sloot de deur, en — niemand waagde het, ook maar aan de kruk van de deur te raken, vóórdat zij weer buiten kwam.

Ik mag niet verhalen wat daar, bij de belijdenis en vergiffenis van zonden, gebeurde. Somtijds werden er veel grooter zonden bedreven dan vergeven. Ik mag hier niet duidelijker spreken. Ik zou jeugdige en kuische gemoederen kwetsen. Ik kan slechts dit zeggen dat men geene zoo groote verdenking op de priesters kan werpen, of hunne zonden overtreffen die nog.

Hoe wij den biechtvader beschouwen, kan daaruit blijken, dat een ieder van ons als om strijd de laatste wilde wezen, die binnenging.

Gedurende de lange en vervelende dagen, die, tusschen zulke gebeurtenissen, verliepen, werd niets gedaan, om ons verstandelijk of geestelijk leven op te wekken. Wij werden ligchamelijk, door den zittenden arbeid, en geestelijk, door de gedachte aan onzen ellendigen hopeloozen toestand, gedrukt. Slechts de invallen der waanzinnige Johanna Ray vermogten het onze somberheid voor een oogenblik te verdrijven.

Ik kan al hare grappen niet verhalen. Ik was eene van hare uitverkorenen. Ik heb haar dus meer en beter waargenomen dan anderen; zonder mij aan tijdsorde te binden, wil ik het een en ander van haar mededeelen.

Eens besprengde zij den vloer, zonder dat daar aanleiding toe was, zeer rijkelijk met wijwater, wat haar de berisping der abdis op den hals haalde. De abdis zeide dat zij eene groote zonde beging met alzoo het wijwater te verkwisten;

daar hadden vele zielen mede uit het vagevuur kunnen geholpen worden. Zij gebood dat JOHANNA midden in het vertrek zou plaats nemen en, toen de priester kwam, werd, aan dezen, hare overtreding bekend gemaakt, maar in plaats van haar nu boete opteleggen zeide hij: „ga naar uwe plaats JOHANNA: voor deze keer vergeef ik het u."

Ik moest eens, met JOHANNA, voorschoten strijken. Voorschoten en zakdoeken zijn de eenigste kleedingstukken die in het klooster gestreken worden. Zoodra wij alléén waren, zeide zij, „goed; nu wij dit doen, zijn wij niet aan de regels gebon-„den," en, alsof zij terstond gevoelde dat zij, voor dit beweren, geen grond had, begon zij te zingen; ik viel met haar in, en zoo bragten wij met dezen arbeid onzen tijd door, zonder aan de gebruikelijke gebeden te denken.

Wij dachten er niet aan, dat wij zouden kunnen beluisterd worden; doch toevallig was de abdis met eenige nonnen, die zich voor de biecht voorbereidden, in de kamer boven ons. Zij kwam dadelijk naar beneden en vroeg: „wat is hier te doen?" JOHANNA antwoordde zeer bedaard: „wij hebben psalmen gezongen" en beriep zich op mij. Ik vreesde, om zulk een openbare leugen te bevestigen en de abdis te bedriegen, ofschoon ik mij wel eens met grootere leugens van haar eigen maaksel had moeten afgeven. Ik antwoordde daarom op JOHANNA's gezegde slechts met een enkel woord. De abdis verkreeg kwaad vermoeden en wij werden naar de kamer der gewetens-beproeving gezonden, waar wij tot aan den nacht blijven moesten, zonder een mondvol eten te krijgen. Die tijd ging echter niet ongebruikt voorbij. JOHANNA las mij de les, zoo duchtig als ooit, en zij was zoo verstoord op mij, dat zij, wel veertien dagen lang, geen woord tot mij sprak. Eindelijk haalde eene aanklagt, welke zij tegen mij inbragt, mij eene boete op den hals; dit leidde tot toenadering; wij vraagden elkander om vergiffenis. Nu waren wij verzoend en zulke goede maatjes, als ooit te voren.

Eene der walgelijkste straffen, waaraan wij ons moesten onderwerpen was het water te drinken, waarin de abdis hare voeten had gewasschen. Bij deze boeten lachte niemand, dan JOHANNA RAY. Zij beproefde het, om ons daarmede te troosten, dat het veel beter was, dan zuiver water. JOHANNA speelde hare streken ook met de kleedingstukken der nonnen. Het was een

regel, dat de schortjes, die het oudste waren, door de jongste nonnen moesten gedragen worden, waardoor dan de oudste nonnen nieuwe schorten kregen. Bij vier onderscheidene gelegenheden, sloop JOHANNA 's nachts in de slaapzaal en onbemerkt van de nachtwaakster, verruilde zij dan de schorten, voor ieders bed een schort leggende die aan een ander behoorde. Het gevolg was gewoonlijk dat, den volgenden morgen, als wij ons haastig aankleedden, niemand het bedrog bemerkte, totdat wij allen in de rij stonden voor het gebed, hetwelk, door de lagchende gezigten van vele, niet weinig werd gestoord Ik was zoo goed lachs, dat ik het bij zulke gelegenheden dikwijls uitproestte, en dan boete beliep. Meestal, als JOHANNA deze grappen uitvoerde, kreeg ik een nieuwe schort; haar doel daarmede was om hare lievelingen genoegen te doen, daarom gaf zij aan de oude nonnen altoos de slechtste.

JOHANNA verloor eens haar zakdoek. De straf die daarop stond, is: dat men vijf weken lang het geheel zonder moet doen. Zij kon daarvan niet vrij loopen, en bad mij, ik zou, als wij den trap opgingen, aan de eene of andere non, er een voor haar ontfutselen. Ik kreeg er twee. JOHANNA begreep dat het er één te veel was en dat de zaak voor ons beiden gevaarlijk kon worden, als zij ontdekt werd. Weldra misten de nonnen hare doeken. JOHANNA stopte er één in het stroo onder het bed: toen men, eenigen tijd daarna, nieuw stroo bragt, werd hij gevonden.

Toen de winter naderde, beklaagde zij zich er over, dat wij niet allen zulke warme kleederen hadden als twee nonnen, die zij noemde en aan welke zij een hekel had. Kort daarna vond zij gelegenheid om de warme flanellen nachtjakken dier nonnen magtig te worden. Zij gaf er mij één van, en trok zelve den volgenden nacht het andere aan. Zij dacht wel dat de eigenaressen er, den volgenden morgen, naar zoeken zouden en stopte ze, toen het vuur er uit was, in den oven. Zoo deed zij elken morgen, den geheelen winter door, ze er des avonds weer uithalende. De arme nonnen, aan wie de jakken behoorden, durfden over haar verlies niet klagen, uit vrees van te zullen gestraft worden. Toen het weder, met de lente, warmer werd, legde JOHANNA de jakken op het bed der nonnen, en dezen waren over haar vinding nu even verwonderd als vroeger over haar

verlies. Zij vond ook eens gelegenheid om hare voorschoot met schoone appelen te vullen. Zij verborg ze onder mijn bed. Zij zeide het mij, en wij kwamen overeen om verlof te vragen tot het bidden van onze *Elf*, zoo als wij het noemden; d. i.: gedurende negen dagen een zeker getal gebeden aan de heiligen op te zeggen, om van hen meer ootmoed, barmhartigheid, enz. af te smeeken. Wij kregen dit verlof gemakkelijk en ijlden de trappen op, om ons negendaagsch feest met de appelen te beginnen; maar ziet — deze waren verdwenen. Er was geen uitweg om het lot te ontgaan, dat wij zelven hadden gekozen. JOHANNA doorsnuffelde de bedden van al de nonnen en, toen zij er niets onder vond, stak zij er naalden in, waardoor zij zich bezeerden, toen zij zich te bed begaven, en waardoor zij pijnlijke kreten slaakten, die haar op straffen te staan kwamen, omdat zij het zwijgen verstoorden.

ACTEN-STUKKEN EN BIJLAGEN TOT DIT HOOFDSTUK.

Men kan zich moeijelijk voorstellen, hoe veel tegenspraak de door MARIA MONK medegedeelde geschiedenis heeft ontmoet, en hoe dikwijls hare opgaven zijn verdedigd. Wij leveren hier een uittreksel uit den brief van een achtingswaardig man te *Montreal*, die zich veel moeite heeft gegeven om deze zaak in het licht te stellen. De lezer zal er zich een denkbeeld door kunnen vormen van de opschudding, die de zaak in *Montreal* gemaakt heeft. Nadat hij, met anderen, zich de moeite had gegeven, om iets van de vroegere geschiedenis van MARIA MONK te weten te komen, schrijft hij: „Ieder ontziet zich hier, om daar onderzoek naar te doen, en alle hare bloedverwanten zijn zeer terughoudend om op dit punt zich uit te laten. Het Romanismus heeft hier zoo zeer de meerderheid en overmagt, dat weinigen regtschapen en moedig genoeg zijn om hiervan te zeggen, wat zij weten. Een boekhandelaar uit deze stad zeide mij gisteren, dat hij en zijne confraters het boek van MARIA MONK niet voor hunne glazen durfden zetten, omdat het gemeen hunnen winkel plunderen zou.”

In een nommer van *de Amerikaansche Protestantsche verdediger* lezen wij de volgende opmerkingen over MARIA MONK's mededeelingen: „Wij worden bestormd met uitdagingen, om bewijzen bij te brengen voor de waarheid der geschiedenis van MARIA MONK. Dit

verlangen intusschen is niets anders dan eene ingewikkelde verklaring: „ik wil niet gelooven!" — Den dood nabij en op het punt, om te staan voor de vierschaar van GOD, deelde MARIA MONK hare „ontdekkingen" mede aan den heer TAPPAN, kapellaan van Bellevue, een der weldadigheidsgestichten van *New-York*. Na hare onverwachte herstelling, verscheen zij persoonlijk te *Montreal*, om, uitdrukkelijk en openlijk, hare aanklagt van groote gruwelen tegen de hoogste geestelijkheid van deze stad, die de hoogste magt bezit en bijna al het volk op hare hand heeft, bekend te maken. Zij bleef daar vier weken, altoos priesters en nonnen opeischende, om haar te logenstraffen. Doctor ROBERTSON mag met ijdel gezwets zeggen: „Ik ben bereid de noodige stappen tot een geregtelijk onderzoek te laten doen, als tegen een bepaald persoon eene openlijke aanklagt wordt gedaan, waarbij hij beschuldigd wordt van eene misdaad, die tegen de natuur aandruischt." Maar doet MARIA MONK dan geene openlijke aanklagt? noemt zij geene bepaalde personen? beschuldigt zij dezen niet van onnatuurlijke misdaden? — De zaak is deze: Doctor ROBERTSON durft even zoo min een bevel tot inhechtenisneming van den geringsten priester in *Montreal* uitvaardigen, als hij het wagen durft, om een officier bij de parade een klap te geven. Had een Roomsche dergelijke aanklagt tegen een Protestant gedaan, dat bevel ware geen minuut uitgebleven. Dr. ROBERTSON weet, dat, bij den tegenwoordigen toestand van *Kanada*, Roomsche priesters doen kunnen, wat zij willen. Niemand durft het wagen de hand aan hen te slaan, of een proces tegen hen te beginnen. Als de Jezuiten en de nonnen, te *Montreal*, een streng en onpartijdig onderzoek in het klooster der zwarte nonnen wenschen, dan is MARIA MONK bereid, om hun de noodige aanwijzingen te doen, waardoor hunne taak gemakkelijk wordt gemaakt. Mr. OGDEN is in het bezit van eene beëedigde verklaring en kent de geheele zaak, zoo als zulks door den heer A. P. HART, advokaat te *Montreal*, kan bewezen worden; en wij raden Dr. ROBERTSON aan om zijn bevel tot inhechtenisneming van LARTIQUE, BONIN, DUFRESNE en RICHARDS uit te vaardigen, met dezen zou hij een begin kunnen maken. Als Mr. OGDEN dan de daadzaken, die hem bekend zijn, aan de groote Jury wil blootleggen, dan is er een getuige in *New-York*, die dadelijk bereid is om zich, als zoodanig, voor de Jury te stellen. Dr. ROBERTSON zal zijne handen vol genoeg hebben, als hij maar de „noodige stappen" doen wil, om zich nog van twee of drie andere personen meester te maken, die hem in het klooster der zwarte nonnen zullen worden aangewezen. Doch, vóór dat Dr. ROBERTSON met die „noodige stappen," tot inleiding van een geregtelijk onderzoek, ten minste begint, moeten wij aan zijn goeden wil in dit opzigt twijfelen.

Maria Monk herhaalt hare aanklagten tegen de geestelijkheid van *Kanada*. Zij heeft plegtig bezworen, dat die aanklagten waar zijn. Wat kan zij nog meer doen? Wat moet er meer geschieden? niets, dan eene huiszoeking om te zien of hare opgaven waar zijn. Welnu. Eene afdeeling der Protestantsche vereeniging te *New-York* is bereid, om Maria Monk naar *Montreal* te vergezellen, het klooster der zwarte nonnen, met eenige inwoners van die stad, op te nemen en met de grootste onpartijdigheid de waarheid te onderzoeken. Maria Monk is bereid de gansche zaak afhankelijk te stellen van het kortste, gemakkelijkste en zekerste getuigenis: de getuigenis der oogen! Als Lartique en die andere priesters belasterd en belogen zijn, waarom roepen zij de lasterares niet voor de regtbank? Waarom nemen zij de voorslag van het onderzoek niet aan?"

De hoofden van het klooster *Hotel Dieu*, alsmede die van het klooster der zwarte nonnen, verklaarden, dat er nooit eene Maria Monk als non in het klooster geweest was. Het volgende uittreksel uit den *Protestantsche verdediger* toont aan, wat van deze bewering zij. „Dr. Chapin, van *Westhampton* en onlangs nog missionaris in *Kanada*, heeft in het Hampshirer dagblad een artikel geschreven over Maria Monk. Hij zegt daarin, dat hij, te *Montreal* zijnde, het klooster der zwarte nonnen heeft bezocht en daar hoorde zeggen: „Maria Monk „heeft van jongs af een slechten inborst gehad. Zij was som„tijds waanzinnig, hetwelk daaruit bleek, dat men haar wel „gezien had, met riemen aan den bedstijl vastgebonden," hetwelk zeker eene gewigtige bijdrage is voor de geloofwaardigheid van Maria.

William Miller van *New-York* legde de beëedigde verklaring af, dat zijn vader met den vader van Maria Monk bevriend en zij zelve hem, William, persoonlijk bekend was. Verder dat hij, bij een bezoek te *Montreal*, uit den mond van Maria's moeder, op zijne vraag naar haar, vernomen had, dat Maria in het klooster was. En eindelijk dat hij, in de ontvlugte non, dadelijk de speelnoote zijner jeugd had herkend."

DERTIENDE HOOFDSTUK.

Op zekeren avond plaatste Johanna, die, tot hare straf de slaapzaal had moeten aanvegen, den bezem zoodanig dat hij,

met den witten doek, dien zij er om heen had gebonden, volkomen op eene oude vrouw geleek met wijd uitgesterkte armen. Zij stak hem door een gebroken ruit, zoodat hij boven het wijwaterbakje, van buiten door het venster scheen te zien. Hij bleef daar tot dat de nonnen kwamen om zich te bed te begeven. De eerste, die hare vingers in het wijwater doopte, zag de zonderlinge gedaante en trad vol schrik en ontsteltenis terug. De tweede verschrikte evenzeer en zoo allen, die volgden. — Wij geloofden allen aan geesten; het was dus niet te verwonderen dat zulk een voorwerp vrees inboezemde, voornamelijk daar, nog niet lang geleden, eene non gestorven was. Allen waren dus ontsteld; maar niemand wilde de eerste wezen om er van te spreken. Eindelijk kwam er eene, die angstiger was dan wij allen. Zij riep hardop: „O mijn God! Ik ga niet naar bed." — Terstond vroeg de nachtwaakster: „wat is dat?" en zij bekende dat zij het zwijgen had gestoord, en wees daarbij tegelijk op het voorwerp van haren angst. Nu verzamelden zich al de nonnen op eenigen afstand van het venster. Johanna stelde voor om er naar toe te gaan en de verschijning te onderzoeken, wat allen voor een bewijs hielden van grooten moed. Wij zagen haar na toen zij in het venster klom. En toen zij daar nu een bezem uithaalde, zoo koddig getooid, toen was het gelach algemeen en de vrees verdween.

Zij deed ook veel als slaapwandelares. Of zij nu waarlijk znlks was, dan of zij zich maar zoo hield, kan ik niet bepalen. Genoeg, zij bedroog er zoowel de abdis door als de oude nonnen.

Ik heb reeds gezegd, dat eene der oude nonnen altoos de wacht had in onze slaapzaal. Niet altoos was deze even wakker; de slaap overviel haar ook wèl eens. Johanna nam altijd zulk een oogenblik waar, om uit bed te komen, en rond te wandelen; soms greep zij dan de eene of andere non in haar bed aan, om haar aan het schrikken te brengen. Dit gelukte haar meestal, en zeer dikwijls zijn wij allen door een plotselingen angstigen kreet wakker geworden. Bij zulk eene verwarring verbrak dan de eene of de andere het zwijgen, waarvoor haar door de abdis boete werd opgelegd. Somtijds echter kwamen wij er af met eene eenvoudige bestraffing, terwijl wij dan, met betrekking tot Johanna, haar hoorden zeggen: „dat arme schep-

sel. Zij zou zulks niet doen, als zij bij haar verstand was." En JOHANNA wist door vele middelen haar in dat geloof te versterken.

Wij werden eens aan tafel op cider onthaald, hetgeen een bewijs was van groote gunst. JOHANNA kreeg geen cider. Zij was traag geweest bij den arbeid. Dit maakte haar verstoord.

Eenigen tijd daarna dronken wij dien drank weder; nu was hij zout. Dit gaf aanleiding dat velen van ons het zwijgen stoorden en dus straf erlangden, JOHANNA had haar oogmerk bereikt. Zij geen cider, wij ook niet; zij straf, wij ook.

JOHANNA had geene bepaalde slaapplaats. Als in het voorjaar het weer warm begon te worden, dan bragt zij haar bed kort bij het venster; werd het in het najaar koud, zij bragt het bij den kagchel Wij hebben haar deze vrijheid wèl eens benijd.

Men gaf haar altoos werk; maar als zij er geen lust toe had, verzon zij den eenen of anderen grap, waarom de abdis of eene oude non haar moest wegjagen. Als dan soms iemand beweerde, dat zij zeer goed haar verstand had, zeide zij, dat zij zoo vele gebeden moest opzeggen, waardoor haar verstand werd gekrenkt.

Ik kreeg eens in last om JOHANNA RAY te helpen in het opmaken van de bedden der nonnen. Als wij aan de bedden kwamen van die zusters, die het meest iets tegen haar hadden, zeide zij: „Nu zullen wij haar eens de boeten vergelden, die wij om harentwille hebben moeten doen." Toen wierp zij eenige distels in het stroo. 's Avonds schreeuwde de eerste die naar bed ging, het hardop uit. Zij bezeerde zich aan de distelen. „Gij hebt het zwijgen gestoord," riep de nachtwaakster, en legde haar boete op. Daarop schreeuwde een tweede, die de distelen gewaar werd, en een derde, enz. De oude non gelastte nu allen, die het zwijgen hadden gestoord, haar bed te verlaten, en voor dien nacht er onder te slapen; aan welk bevel zij gehoorzaam en zwijgend zich onderwierpen. Als dan alles over en voorbij was, gingen JOHANNA en ik biechten bij een priester, die ons met eene gemakkelijke boete vrijliet.

Den meesten tegenzin koesterde JOHANNA tegen die nonnen, die hare gezellinnen verklapten, en vooral tegen haar, die het vertrouwen schonden. Van velen dier boosaardige *heiligen* had zij een afkeer. Zij speelde haar menigen poets, die haar in

de gevolgen smartelijk was. Veel daarvan is tot nog toe aan weinige bekend. Van geene non had JOHANNA zulk een afkeer als van ST. HYPOLITA. Deze stond dan ook bij allen in een slecht blaadje, als hebbende ST. FRANCISCA verraden en dus aanleiding gegeven tot haren moord. JOHANNA sprak dikwijls met mij over die vermoedelijke verraderes en altoos in bittere uitdrukkingen.

De abdis gaf dikwijls haar medelijden met den ongelukkigen toestand van JOHANNA te kennen, en toch kan ik niet zeggen dat zij haar werkelijk voor waanzinnig hield. Ik geloof veeleer dat zij JOHANNA's streken daarom door de vingers zag, omdat deze onze somberheid temperden of verdreven. Ik kende de huichelarij der abdis en wist dat zij evenzeer ons zocht te bedriegen als zij dit anderen deed. Somtijds deed zij het voorkomen alsof zij JOHANNA zou zenden naar een bedevaarts-oord in de nabijheid van *Quebeck*, waar vele bedevaarts-gangers van verschillende kwalen genezen werden. Men schrijft dien oord een bijzonder wondervermogen toe, om krankheden te genezen, en ik heb daarvan veel hooren verhalen. Onder anderen bezochten vele blinden en lammen *St. Anna* ieder jaar, en togen daarheen te voet en al bedelend. De abdis zeide dikwijls: „het zou jammer wezen dat een meisje als JOHANNA, die zoo nuttig kon zijn, ongeschikt zou blijven voor hare pligt, ten gevolge eener krankheid, die welligt door een bezoek van *St. Anna* te genezen was.” Maar zij zond JOHANNA niet weg, wier nu eens dolle, dan weer aardige streken voortduurden. Het gebod om te zwijgen, bij anderen zoo streng gehandhaafd, overtrad zij telkens, en ook andere geboden achtte zij niet, wanneer zij er geen zin in had. Eens verzocht zij alleen te mogen eten. Het werd haar toegestaan omdat het scheen als of zij zich onwaardig achtte, om met ons aan tafel te wezen. Zij zou dus aan de tafel der abdis spijzen, als deze gegeten had. Maar het viel der abdis niet in, dat JOHANNA, door dezen ruil, veel beter eten kreeg, dan wij. Zoo lag, bij alles wat zij deed, iets diepers ten grondslag, dan men oppervlakkig meende. Eens moest zij de gezelschapskamers onder de slaapzaal aanvegen. Dat was anders een boetewerk voor de nonnen. Maar de abdis wilde haar bezigheid geven, omdat zij aan geen ander werk te houden was. „Ik zal die kamer niet lang aanvegen, dat zult

gij zien," zeide zij ons. De pijp van den kagchel, door welke de gezelschapskamer verwarmd werd, liep door onze slaapzaal: vermits het weêr nu warm was, had men de pijp er uit genomen en het gat opengelaten. Toen wij naar bed gegaan waren en in stil gebed daarneder lagen, werden wij op eens verontrust door een vuur, hetwelk uit het gat in den grond opsteeg en een hellen glans verspreidde; wij meenden dat het geheele gebouw in brand stond en slaakten klagelijke kreeten, niet denkende aan de straf, die de verstoring van het zwijgen kon na zich slepen. Er heerschte de grootste verwarring. Wij hadden wel plegtig beloofd het klooster nimmer te zullen verlaten, zelfs al stond het in brand; maar wij konden toch ons gevoel niet onderdrukken. Straks vernamen wij de oorzaak, toen het vuur in eens ophield. De waanzinnige Johanna had kruid nat gemaakt, in een papier gewikkeld, aangestoken en nu met de bezem door het gat geschoven.

Eens verzocht zij om papier en pennen. De abdis zeide, dat, als zij aan hare bloedverwanten schrijven wilde, de brief eerst aan haar vertoond moest worden. „Neen!" zeide zij „geen brief, ik wil mijne biecht opschrijven, dan heb ik haar voor altoos gereed!" Zij schreef die werkelijk op en gaf haar den priester, die haar aan de abdis overgaf, door welke zij aan ons werd voorgelezen. Johanna beschuldigde zich daarin van vele zonden, die zij niet had begaan. Blijkbaar had zij het doel gehad, om de biecht belagchelijk te maken.

In onze bedsteden lagen de bedden op smalle, overdwars liggende planken. Toen ik eens met haar in de slaapzaal was, stelde zij mij voor om de planken te verleggen. Wij deden het, en den volgenden nacht, tuimelden al de nonnen, met hare bedden, op den grond. Dat gaf natuurlijk eene schrikkelijke verwarring; maar de daders bleven zoek. Ik had er gewetensknaging over, en zeide haar dat ik het wilde biechten.

„Goed," zeide zij, „doe, zoo als gij wilt, maar gij zult er spijt van hebben."

Toen wij eenigen tijd daarna bij de abdis werden toegelaten, wilde ik voor haar knielen en biechten, maar Johanna, zonder mij den tijd te laten om de deur te sluiten, wierp zich aan de voeten der abdis en bekende, dat zij de daderesse was.

Mij werd dus slechts boete opgelegd, omdat ik het kwaad verzwegen had.

Er was in het klooster eene oude non, die geweldig veel te zeggen had en die wij daarom „moedertje” noemden. Op zekeren nacht stond JOHANNA op en verwisselde de mutsen van sommige der nonnen en daaronder ook hare eigene. Den volgenden morgen ontstond daaruit veel verwarring, De nonnen klaagden haar aan bij het moedertje, die tot haar eene lange strafpredikatie hield. JOHANNA werd daar zoo boos om, dat zij op de oude vrouw aanviel en haar bij de keel greep. Moedertje riep al de aanwezigen ter hulp, die haar dan ook ontzetten. JOHANNA greep deze gelegenheid aan, om eenige van hare vijandinnen slagen toe te brengen. Later zeide zij, dat zij diegenen, die gewoonlijk anderen aanbragten, wel had willen vermoorden. Op zekeren tijd bragt JOHANNA ons, bij het gebed zóó aan het lagchen, dat de abdis haar verbood om meer bij het morgengebed tegenwoordig te zijn. Zij maakte zich dien tijd te nut om te slapen. Toen dit ontdekt werd, verbood men haar om weder op bed te komen, als zij eenmaal was opgestaan: nu legde zij er zich onder en hield zóó haar slaapje. Zij verhaalde ons dat, maar bedreigde ons als wij haar verraden mogten. Eindelijk werd zij 's morgens bij het ontbijt gemist, daar zij zich verslapen had. De abdis werd nu gestrenger. Elken morgen vroeg zij of JOHANNA op hare plaats was. Werd die vraag zoo onbepaald en algemeen gedaan, dan antwoordde niemand, maar noemde zij een naam, tot welke zij die vraag rigtte, dan moest de gevraagde wel antwoorden.

De abdis droeg het somtijds aan JOHANNA op om de novices de Engelsche gebeden te leeren. Zij onderwierp zich aan dien last met de meeste bereidwilligheid en ernst, maar somtijds zeide zij, uit de liedjes, die zij kende, ongepaste en bespottelijke regels op, die haar aan het lagchen hielpen, zooals:

De God der liefde slaat het oog
Op dit zeer zoete kieken.

Het doet mij leed, dat JOHANNA RAY niet opgeroepen kan worden om getuigenis te geven van hetgeen ik in dit boek schrijf. Zij weet zeker nog veel meer dan ik. Zij moet daadzaken kennen, die waardig zijn om algemeene bekendheid te verkrijgen. Haar langer verblijf in het klooster, hare gewoon-

6

te om overal rond te dwalen en alles op te nemen, moeten haar bekend hebben gemaakt met dingen, die waarlijk belangrijk zijn. Ik ben overtuigd, dat zij schier alles weet. Zij luisterde aan de kamerdeur der abdis, keek door het sleutelgat, wanneer de een of ander priester een bezoek aflegde, en vertelde ons soms, wat zij gezien en gehoord had. In zulke gevallen meende ik verpligt te zijn om zulks te biechten, en deed dit ook altoos. Johanna wist intusschen, dat ik het aan de abdis of aan een' priester biechtte, doch zonder haren naam te noemen. Dikwerf zeide ik tot haar: „Johanna! vertel het mij toch niet, want ik moet het biechten." „Goed," zeide zij mij dan „het is beter, dat gij het biecht dan ik." Zoo werd ik tegen mijnen zin met tooneelen bekend, van welke de vertooners geloofden, dat niemand, buiten hen, iets wist.

Op zekeren dag ging ik door dat gedeelte van den kelder, waar ik nog niet dikwijls geweest was. Ik bleef met mijne kleederen aan iets hechten en viel. Opstaande en met de lamp naar de oorzaak van mijnen val ziende, vond ik een' ring, die aan een valdeur was bevestigd. Ik was nieuwsgierig genoeg, maakte de deur open en zag vier of vijf trappen, die naar beneden voerden. Ik durfde niet naar beneden gaan, uit vrees van ontdekt en aan de abdis verklapt te zullen worden. Ik sloot dus die deur en verliet die plaats. Ik kon in het eerst maar niet begrijpen, waartoe die gang dienen moest: eindelijk begreep ik; dat hij welligt naar het seminarium leidde, te meer, daar ik mij vroeger niet had kunnen verklaren, hoe de priesters zoo op eens in en uit het klooster kwamen, vooral des nachts, wanneer, gelijk ik wist, de poort gesloten was. Zij konden, gelijk ik nu zag, op ieder uur tot aan de kamer van de abdis komen en van daar den trap op naar onze slaapzaal of waarheen zij anders wilden. Dikwijls lagen zij reeds in ons bed, voordat wij er naar toe gingen. Mijn vermoeden bleek mij later waarheid te zijn. Later ontmoette ik dikwijls priesters in den kelder, wanneer ik steenkolen of iets dergelijks halen moest.

Mijne uitputting door die dagelijksche gebeden en arbeid, mijn ligchamelijk lijden, de neerslagtigheid van mijnen geest, vermeerderd door de boeten, die ik deed en die ik vreesde, mijn gevoel van schaamte, van spijt en van afgrijzen, dat alles bragt mij in eenen toestand, dien ik moeijelijk kan beschrijven.

Mijn ligchaam verzwakte door de onnatuurlijke positie, die ik, zoolang het gebed duurde, houden moest. Dit alleen, geloof ik, zou genoeg geweest zijn om mijne gezondheid te ondermijnen en mijn leven te verkorten. Anderhalf uur lang moesten wij iederen morgen met de beenen onder het lijf, het ligchaam voorover, de armen op de borst gekruist en met het hoofd op zijde, liggen op den harden grond; eene houding, die wél den diepsten ootmoed uitdrukt, maar toch ook zeer moeijelijk en pijnlijk is. Somtijds was het mij onmogelijk om in deze houding uit den slaap te blijven. Ik kon er mij, zonder vrees van ontdekt te worden, aan overgeven, omdat het ligchaam er slechts een weinig meer door voorover werd gebogen dan gewoonlijk. Het teeken van op te staan of het gedruisch, dat de andere nonnen maakten, als zij opstonden, wekte mij dan, en ik stond op als alle de anderen.

Voor dat wij deze houding aannamen, moesten wij een langen tijd knielen, het ligchaam overeind en de handen over de borst gekruist, hetgeen mij dikwijls borstpijnen veroorzaakte, die mij eindelijk, geloof ik, ten grave zouden gesleept hebben. Tegen het einde van het gebed was ik dan altoos zoo uitgeput, dat ik op het punt stond in onmagt te vallen.

Het zoogenaamde innerlijke gebed vond ik zeer vervelend, en ik viel er dikwijls bij in slaap. Als wij dan het onderwerp van onze overdenkingen moesten opgeven, had ik soms niets anders te verhalen dan eene droom.

Johanna Ray scheen in hare overdenkingen nog wufter dan ik. Als zij daarover werd bestraft, antwoordde zij: „Ik maak „altoos een goed begin, maar eene poos daarna moet ik tel- „kens aan eenen ouden vriend denken, en oogenblikkelijk „zwerven dan mijne gedachten hier en daar.”

Somtijds biechtte ik dat ik gedurende het innerlijk gebed was ingeslapen. Dan las mij de priester de les over de groote zonde hierdoor begaan. Eindelijk raadde hij mij aan, dat ik bij zulk eene gelegenheid mij met eene naald moest steken. Ik weet, dat er waren, die dit deden.

Op zekeren dag ontvingen wij het berigt, dat eene novice, onder ons, als non zou opgenomen worden en wij werden opgewekt om harer in onze gebeden te gedenken, opdat zij volkomen hare pligt mogt doen. Wij vernamen overigens niets

omtrent haar; geen woord over haren ouderdom, naam of geboorteplaats. Dit was juist bij zulke gelegenheden altoos het geval. De nonnen vernamen omtrent elkander niets, dat hetgeen zij in een oogenblik van alleen zijn, en dat was hoogst zeldzaam, daarvan aan elkander mededeelden. Ik woonde hare investituur in de kapel, wel is waar, niet bij, maar het was toch ook voor mij feest, want op dien dag hadden wij allen vrij af.

Toen het nieuwe lid van ons „heilig" gezelschap onder ons, „heiligen," werd ingeleid, zagen wij dat zij jong en van meer dan gewone lengte was; aan haar uiterlijk kon men zien dat zij van *Kanada* was. Kort daarop ontdekte ik, dat zij mijne landgenoote was. Ik hoorde even weinig van haren naam, als van hare geschiedenis. Hare nonnen-naam was St. Martina. Den geheelen dag van de investituur zag zij er melancholisch uit. Dit was echter doorgaans het geval met haar. Ik en de anderen maakten hieruit op dat zij vroeger of later zich zeer ongelukkig moest hebben gevoeld. Toen het tijd was, om naar bed te gaan, ging zij met ons meê. Haar werd een bed aangewezen in mijne nabijheid. Reeds lagen wij allen; er heerschte eene diepe stilte en ik wilde, na het gewone gebed, mij te slapen leggen, toen op eens onze nieuwe zuster een gillenden en hartverscheurenden kreet uitstiet. Alle nonnen, alsof zij door een en denzelfden schok waren getroffen, sprongen op; want niet ééne of zulk eene angstgeschrei, bij zulk eene stilte, moest haar treffen en met schrik vervullen. Er ontstond een algemeen alarm, velen spraken te gelijk: men hoorde uitroepingen van verbazing, van deelneming en van vrees. Te vergeefs zocht de nachtwaakster het rumoer te stillen. Wij vergaten regel en boete, gaven slechts lucht aan ons gevoel, en er zat niets anders op dan dat de abdis geroepen werd. Ik hoorde dat mannenstemmen zich in het gesprek der nonnen mengden. Ik meende de stem van pater Quiblier uit het seminarium te onderkennen. Later zeiden mij eenige nonnen dat ik het regt had. De abdis verscheen dadelijk en gebood op ruwen toon stilte. Ik hoorde dat zij de nieuwe zuster bedreigde met den *bal.* „Gij zijt niet beter dan de anderen" zeide zij, „en, als gij u niet onderwerpt, zal ik u laten opsluiten."

Gedurende mijn verblijf in het klooster, werd daar een jong

meisje, onder bijzondere omstandigheden, opgenomen. Ik ben met de geheele zaak naauwkeurig bekend, want ik speelde er mijne rol in.

Onder de novices namelijk was een meisje van bijna achttien jaren, dochter van een ouden rijken inwoner van *Kanada*. Zij had niets, in hoofd of hart, op anderen vooruit. Alleenlijk was zij uiterst bescheiden en vriendelijk van inborst. De abdis verlangde hartelijk dat zij als non mogt worden opgenomen en sprak daarover met ons, ofschoon het meisje zelve zich daarover geen woord liet ontvallen. Waarom de abdis hier zoo op stond, kon ik moeijelijk raden; of het moest wezen dat zij het oog had op het goud van den ouden heer. Op zekeren dag zeide zij ons: „Wij zullen haar met list vangen; wij zullen dan aan den ouden man zeggen dat zij, uit vroomheid, den sluijer gekozen heeft." Er werd een plan gesmeed. Het argelooze meisje moest worden overgehaald om, voor de grap, de kleederen aan te trekken en al de ceremoniën te vervullen, die bij het aannemen van den sluijer gedragen werden en plaats hadden. Zij deed het. Maar zoodra alles was afgeloopen, zeide men haar dat hare investituur werkelijk had plaats gehad, dat zij nu indedaad non was, de wereld moest vaarwel zeggen en het klooster niet meer mogt verlaten. Wij trokken haar het nonnenkleed aan, en of zij weende, weigerde of tegenspartelde, het baatte haar niet. De abdis dreigde, bad en vleide om beurten, tot dat het arme meisje zich onderwierp; maar haar geheele wijze van doen toonde, nog lang daarna, dat zij non was tegen haren zin. Gehoorzaam aan de bevelen der abdis, gaven wij ons moeite, om haar met haren toestand te verzoenen. Wij zeiden haar: „In den beginne was het ons als u; maar wij zijn met de gelukzaligheid van het nonnenleven vertrouwd geworden." In één opzigt werd omtrent haar eene uitzondering gemaakt. Ik heb namelijk nooit gehoord, dat zij aan eene poging tot onkuischheid is blootgesteld geworden. Kort na hare bevestiging kwam haar vader haar bezoeken. De abdis sprak met hem en wij bevestigden de geschiedenissen, die zij verhaalde. Wij zeiden den wat stompen ouden man dat zijne dochter, welke wij allen hartelijk liefhadden, reeds lang gewenscht had non te worden; dat zij echter wat schuchter was geweest om de geloften openlijk af te leggen; daarom was aan haren wensch, om in stilte te worden opgenomen, voldaan. Nu zou

groote zegen over hem en zijne familie komen; want zulk eene daad van ootmoed en zelfsopoffering moest voor hare betrekkingen wel rijke vruchten afwerpen. De oude Kanadiër geloofde alles, wat ik hem zeide, woord voor woord. Ik moest wél zoo spreken; ik was er toe gedwongen. Daarom zag hij dan ook in die gebeurtenis een grooten zegen en beloofde het klooster goed te zullen bedenken, wat hij kort daarop dan ook deed met ijver en blijdschap. Het arme meisje werd er niets van gewaar, dat haar vader er geweest was; evenmin als van den leugen, waarmede wij hem hadden tevreden gesteld. Zij bevond zich nog in het klooster, toen ik hetzelve verliet.

Het jongste meisje, dat in onze zusterschap den sluijer aannam, was veertien jaren oud. Zij leefde slechts kort. Ik vernam dat zij door eenige priesters was mishandeld. Ik geloof dat dit haar dood is geweest.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Het werd ons als een van onze gewigtigste pligten voorgesteld om, ten behoeve van de Roomsche godsdienst, op de novices invloed uit te oefenen; en verscheidene nonnen werden, op verschillende tijden, gelast om, in dit opzigt, veel werks te maken van die novices, welke de abdis haar aanwees. Dikwijls hoorde ik de vermaning, dat ik vooral moest inwerken op jonge meisjes uit de *Vereenigde Staten*, en omtrent sommigen van dezen gaf men zich groote moeite. Ook werd er altoos veel ophef van gemaakt, als een burger uit de *Vereenigde Staten* tot het Katholicismus overging; vooral als het nog al een persoon was van gewigt. Men verhaalde ons eens het volgende: De bisschop was eens op de strafplaats geweest, waar iemand werd teregt gesteld. Hij bemerkte dat een vreemdeling hem, op eene eigenaardige wijze, aanzag. Hieruit besloot hij dat God, door zijne tusschenkomst, dien man bekeeren wilde. Naar huis teruggekeerd, schreef hij dien man een brief, waarop hij hem kort daarna op dezelfde plaats weder ontmoette en hem tot het Katholicismus bekeerde.

Die man was een burger uit de *Vereenigde Staten.* De bisschop was anders zoo een heel heilig man niet. Als men wist, wat ik weet, zou het publiek hem wèl met andere oogen aanzien. — Ik zag eens dat hij, zich gereed makende om de mis te bedienen, zijne kleederen niet gemakkelijk kon aankrijgen; hij barstte daarover in drift en toorn los. Eene der nonnen maakte de opmerking: „nu zal de bisschop de mis hartstogtelijk bedienen." De anderen voegden haar toe: „schaamt gij u niet zoo oneerbiedig van onzen heer te spreken;" en zij ontving straf daarvoor.

De bisschop was ook niet vrij van die zonde, waaraan de priesters zich, met betrekking tot de nonnen, schuldig maakte. Ik moest dikwijls in het vertrek der abdis op eene sopha slapen. Op zekeren nacht, als ik daar nog niet lang gelegen had, om tien uur, werd de bel getrokken, die boven het bed der abdis hing. Ik ging zien, wat er was en vernam het gewone tsissende teeken. Ik beantwoordde hetzelve en opende de poort. Het was bisschop Lartique, de tegenwoordige bisschop van *Montreal.* Hij vroeg mij: „zijt gij eene novice of eene non?" Ik antwoordde: „eene non." „Geleid mij," zeide hij, „naar de kamer der abdis." Ik deed het. Hij ging naar het bed der abdis, trok de gordijnen achter zich digt, en ik legde mij weer neder op de sopha. Den volgenden morgen, met het krieken van den dag, riep mij de abdis en beval mij den bisschop uit te laten, dat ik ook deed.

Ik moest dikwijls in den kelder wezen. De abdis had mij vroeger gesproken van nonnen, die gevangen zaten. Ik had een voorgevoel dat dat hier moest wezen. Op zekeren dag zag ik eene non aan de regterzijde van den kelder, voor de deur eener cel staan. Blijkbaar sprak zij met iemand. Dat trok mijne opmerkzaamheid. De deur was, met een zwaren ijzeren boom, die in de posten vatte, van buiten digt gemaakt, maar het tralievenstertje daarboven was open, en door deze kleine opening fluisterde de non, met iemand, die zich in de cel bevond. Ik haastte mij mijn werk te verrigten en ijlde weg, vermoedende, dat deze cel eene gevangenis was. Toen ik op een anderen tijd weer in den kelder moest wezen, besloot ik de zaak te onderzoeken. Ik trad op het venstertje toe, maakte eenige beweging en legde mijn oor er tegen; terstond fluisterde mij eene stem toe. Ik vreesde voor ontdekking; na enkele woorden gewisseld

te hebben, wat ik niet voor zonde hield, verwijderde ik mij derhalve spoedig. Mijne nieuwsgierigheid was geprikkeld, nu moest ik er meer van weten. Ik deed daaromtrent eenige vragen aan XAVERINA, die mij zeide, dat daar nonnen opgesloten zaten, die gehoorzaamheid hadden geweigerd aan den bisschop, de abdis en de priesters. Later bevond ik dat meer nonnen van deze opsluiting iets af wisten, maar alles wat zij mij zeggen konden, was dit, dat die nonnen daar, sedert verscheidene jaren reeds, zaten. Hare namen, betrekkingen, overtredingen of wat haar meer betrof kon ik niet te weten komen.

Ik sprak dikwijls met eene der gevangenen, als ik voorbij hare cel ging; nimmer echter waagde ik het, om lang te blijven staan of veel te vragen. Zij waren terughoudend en niet zeer tot spreken gezind; wat mij niet verwondert, als ik haren toestand en het karakter van vele nonnen op het oog houde. Dagelijks kregen zij dezelfde spijzen als wij.

Hare cellen werden nu en dan schoon gemaakt, en dan werden de deuren geopend. Ik durfde niet naar binnen zien; maar men zeide mij dat zij op den naakten grond huisden. Zij sliepen waarschijnlijk op stroo, vermits, als de cellen gereinigd waren, er altoos stroo in den omtrek lag. Ik vroeg eens aan eene van haar, of zij met elkander spreken konden? en zij antwoordde, „ja, door eene kleine opening in den muur." Ook vroeg ik eens aan eene van haar, of ik haar van dienst kon wezen. „Ja," zeide zij, „roep mij JOHANNA RAY, en laat zij dadelijk hier komen, als zij weg kan sluipen." Ik deed terstond wat zij mij verzocht en sprak bij die gelegenheid met JOHANNA een teeken af, voor het vervolg, als soms dat verzoek herhaald mogt worden. Zij zocht dan een voorwendsel om in den kelder te komen en sprak met de arme gevangenen, zonder dat iemand het vermoedde. JOHANNA was dan toch niet zoo waanzinnig, of zij had nog medelijden met ongelukkigen. Zij sprak haar vaak een vertroostend woord toe of verborg, aan tafel, een deel van hare spijzen, om dit den ongelukkigen te brengen. Somtijds deden wij hierin zamen. Eene dier gevangenen sprak volkomen Engelsch en Fransch zeer goed. Zij moesten eene goede opvoeding genoten hebben; want ik kon niet bemerken, welke van beiden hare moedertaal was. Dikwijls, als ik nog meer met haar spreken wilde, vreesden

zij voor straf en fluisterden angstig: „ach! daar komt iemand aan, ga toch heen.” Ik kan over haar uiterlijk niet oordeelen; want in de cellen was het altoos nacht.

Ik was nog niet lang non geweest, toen ik de abdis verzocht, te mogen biechten bij „de heilige goede herderin,” d. i. die non zoo geheimzinnig en zonder naam, van welke ik gehoord had, toen ik nog novice was. De abdis liet mij eenigen tijd wachten, tot dat zij vernomen had, of de „heilige goede herderin” mij kon afwachten.

Na eenige minuten keerde zij terug en zeide, dat ik maar in de kamer der oude nonnen gaan zou. Deze bevatte twaalf bedden, op rijen van drie en drie, en ieder geschikt voor twee personen; zoodat hier dus plaats was voor vier-en-twintig oude nonnen; en zooveel waren er dan ook in het klooster, gedurende mijn verblijf aldaar. Naast eene deur aan de overzijde stond eene groote glazen kast. Er was geen deur in te ontdekken. In dezelve zag ik de goede herderin. Zij had onze kloosterdragt aan, en den sluijer afhangende, zoo dat ik niets van haar te zien kreeg. Zij stond, aangezien haar glazenhuis niet ruim genoeg was, om te zitten. Zij bewoog zich een weinig, en dat was het eenige teeken van leven, dat zij gaf; want zij sprak geen woord. Ik viel voor haar op de knieën, beleed mijne zonden en bad om hare hulp en tusschenkomst, om van den last dier zonde ontslagen te worden. Zij scheen mij met geduld aan te hooren, maar sprak niet. Toen ik in mijne biecht steeds verder ging, werd ik weekmoedig en eindelijk barstte ik in tranen uit. Het was mij of mijn hart buitengewoon was verligt, en al mijne gebeden verhoord waren. Later bezocht ik die goede nonne nog menigmaal met hetzelfde oogmerk, maar altoos ook met hetzelfde gevolg; zoodat mijn geloof aan de naamlooze en mijn vertrouwen op hare tusschenkomst onbegrensd toenam.

Het trok mijne opmerkzaamheid dat ik later, als ik de kamer moest in orde brengen, altoos de glazenkast leeg vond, en nergens een spoor kon vinden waar de oude non gebleven was, of hoe zij er inkwam. Ik dacht dat, als zij afwezend was, zij een bezoek in den hemel aflegde.

In den loop van den dag kwam somtijds een priester ons onderwijs geven in de zangkunst. Dat beteekende echter niet

veel. Ik geloof dan ook dat het maar was ingesteld om ons wat op te beuren; wij zongen kerkliederen en psalmen. De waanzinnige JOHANNA beschouwde de geheele zaak als gekheid, en stemde ons, die Engelsch verstonden, dikwijls tot uitgelatenheid. Zij had zulk eene krachtige stem, dat men haar, boven allen uit, hoorde. Somtijds zweeg zij, als de anderen zongen; dan riep de abdis: „JOHANNA RAY! gij zingt niet." Zij had dan altoos het eene of andere voorwendsel, maar bleef onwillig om meer te zingen. En als zij, na zulk eene vermaning, medezong, dan was het, in plaats van den psalm, een engelsch liedje of wel eene geimproviseerde parodie, wat nog tienmaal meer tot lagchen drong, omdat de abdis en de meeste nonnen, dom en niets verstaande, het voor een psalm of geestelijk lied hielden. Ik weet nog wel dat zij eens met het ernstigste gezigt van de wereld zong:

Was ik getrouwd,
Dan had ik goud,
Dan hoefde ik niet te werken.

De abdis riep: „JOHANNA RAY! gij zingt niet goed." „Ja wel," antwoordde zij, „dat is het Engelsche:"

„*O* GOD *vol van barmhartigheid*,"
„*Ontferm U over ons*, *zondaren*."

Ik kon mij daarbij moeijelijk van lagchen onthouden.

De avond van Zaturdag bragt velen onzer een onaangenaam werk aan. Wij ontvingen zondags het sacrament. Tot voorbereiding voor hetzelve moesten wij aan de abdis en aan elkander vergiffenis vragen voor de ergernissen, gegeven sedert wij het nachtmaal het laatst gebruikten; waarna wij dan aan de abdis verlof verzochten om het morgen weer te mogen gebruiken. Dan vroeg zij aan een ieder van ons, of wij ook eene zonde onbeleden hadden gelaten; en als daarop ontkennend werd geantwoord, kregen wij verlof.

De abdis voerde, gedurende mijn verblijf in het klooster, een streek uit, die voor de fijnste gehouden werd van allen, welke men van haar kende. Wij waren voortreffelijke regters in zulk slag van zaken; want wij hadden, met betrekking tot bedrog en veinzerij, eene voortreffelijke leermeesteresse.

Wij hadden in het klooster een stuk met de naald bewerkt,

dat geschat werd op 10 p. St., maar het had al zoolang ter verkoop gehangen, dat het half versleten en geene penning meer waard was. Maar wat gebeurt? Daar komt op zekeren dag een dorpspriester het klooster een bezoek brengen. Toen hij nu alles bezigtigd had en heenging om in het seminarie zijn intrek te nemen, (zoo doen de priesters van het land gewoonlijk) ontwierp de abdis het plan om dat stuk bij hem aan den man te brengen. „Komt," zeide zij, „wij zenden het den ouden priester en zweeren er op, dat hij het gekocht heeft." Wij allen juichten dit plan toe. Het was immers een *vroom* bedrog? En dat was naar hare leer en voorbeeld geene zonde. Het werk werd den volgenden dag aan den priester gezonden en hij om betaling verzocht. Hij kwam daarop terstond naar het klooster en verklaarde het niet gekocht te hebben, „want" zeide hij „ik heb er geen zin in en ik heb het niet noodig." De abdis liet hem bedaard uitspreken, maar nu verzekerde zij op hare beurt met de grootste bescheidenheid, dat hij het wel degelijk gekocht had. Hij kon zich het niet begrijpen. Maar wat zou hij er aan doen, nu de koop door de abdis en al de nonnen te gelijk als gedaan werd voorgesteld? „Nu," zeide hij eindelijk, „het zal dan wel zoo wezen" en betaalde; maar hij was daarbij niet zeer op zijn gemak.

TOELICHTING EN BIJLAGE TOT DIT HOOFDSTUK.

„De heldin van dit werk treedt, niet voor de eerstemaal, voor het publiek op. Het moge voorbarig zijn, om bepaald te willen beweren, dat alle opgaven authentiek zijn, welke dit slagtoffer van monniken-wellust en — vervolgzucht gegeven heeft. Maar even dwaas en onregtvaardig zou het wezen om alle beschuldigingen, hier, tegen de buitensporige priesterschap van *Montreal* ingebragt, te willen loochenen. De menschelijke natuur kan niet ongestraft beleedigd worden; maar herneemt vroeg of laat hare regten. *A priori* zien wij dan ook in de opgaven van MARIA MONK niets ongewoons of ongeloovelijks. En besluiten wij van het voorledene tot het tegenwoordige, men kan dan niet ontkennen, dat dit nog meer getuigt voor hare geloofwaardigheid." Aldus de *Londensche Morningpost*.

De Amerikaansche *Protestansche verdediger*, dien wij vroeger reeds aanhaalden, zegt in een later nommer; „voor eenige da-

gen ontving de uitgever een bezoek van eenen architect, die tegenwoordig te *Montreal* woont en bekend is als een man van zuivere grondbeginselen en onkreukbare waarheidsliefde. Deze man deed de volgende mededeelingen:

I. Zijne dochter was eene schoolvriendin geweest van MARIA MONK. Zij zette den vriendschappelijken omgang met deze nog voort toen zij reeds novice was, en zag haar in hare novice-kleeding dikwijls in de straten van *Montreal*. Deze dochter zoowel als hij zelf en zijne vrouw wisten, dat MARIA MONK den sluijer had aangenomen als zwarte non. Dit tot wederlegging der bewering, dat er geene MARIA MONK in het klooster zou zijn geweest.

II. Met betrekking tot de, in het binnenste des kloosters der zwarte nonnen plaats gehad hebbende, veranderingen zegt hij het volgende: Ik deel u mede, wat ik met eigen oogen heb gezien en wat mijne gezamenlijke arbeiders, bijna twintig in getal, bevestigen kunnen, vermits zij het even goed zagen, toen wij aan een hoog gebouw in de nabijheid van het *Hotel Dieu* werkzaam waren. Van onze steigers konden wij den achterkant van het klooster geheel overzien. Daar nu zagen wij, in de maanden Mei, Junij en Julij, vijftien tot twintig menschen ijverig bezig, om timmerhout, kalk en steenen in het inwendige des kloosters te brengen. Of de arbeid, dien zij verrigtten, vóór Mei begonnen en na Julij voortgezet is, weet ik niet, wèl dat zij dien, gedurende deze drie maanden, met allen ijver dreven. Wanneer nu vijftien tot twintig menschen, in het binnenste van een gebouw, zoo lang, zoo ijverig bezig zijn, dan ziet een ieder gemakkelijk in, dat daar nog al belangrijke veranderingen in kunnen gemaakt wezen."

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Eenige priesters waren soms geheele dagen en nachten in het klooster. Somtijds waren er vele. Ik heb ze er bijna allen gezien, en er waren er toch honderd en vijftig bijna, in het district van *Montreal*. Er was wel een verschil in het gedrag van den een en van den anderen; maar allen waren toch ligtzinnig en uitspattend; althans niet één was er, die zijn ambt eere aandeed. Eenigen waren zoo ruw en onbeschaamd, dat de lezer er zich geen denkbeeld van kan vormen. Ik wil geene

ooren kwetsen of harten bederven met mijn verhaal; daarom zeg ik alleen: de bedorvenste verbeelding blijft, bij veler gedrag, nog beneden de werkelijkheid. En toch moesten wij, arme nonnen, ons maar aan hen overgeven, wilden wij geene straf beloopen. Ik spreek mijne innigste overtuiging uit, als ik zeg, dat, ofschoon er eenige nonnen waren, die alle gevoel voor deugd en eer hadden uitgeschud, als b. v. eene uit het klooster der Congregatie, met name St. Patrik, de overigen echter zulk eene levenswijze verfoeiden. Maar zij werden er, door de abdis en de priesters, toe gedwongen.

Van sommige priesters, die ik er zag, werd ik den naam nimmer gewaar, van anderen eerst na verloop van tijd. Zij werden allen „mijn vader" genoemd; maar als zij iets, in de werkkamer, hadden gekocht, moesten zij wel, zou het prompt bezorgd worden, hunne namen opgeven; en deze werden dan van mond tot mond gefluisterd en aldus bekend. Sommigen onzer kenden ook een enkelen priester, van vóór hare opname in het klooster.

Veel van hetgeen ik hier nederschreef moet, uit den aard der zaak, op mijn woord geloofd worden, tot zoo lang er andere getuigen nog zullen optreden; voor vele daadzaken kan ik echter op getuigen mij beroepen.

Het is te *Montreal* bekend dat nu en dan een priester, voor eenigen tijd zijne gewone ambtsbezigheden staakt, en eenige weken afwezend is. Dan heet het, en het volk gelooft het, dat zij zich afzonderen òf voor hunne studiën òf om zich over te geven aan heilige bespiegelingen. En keeren zij dan tot hunne bezigheden terug, dan omgeeft hen de straalkrans der heiligen. Ik ben door mijne betrekking als zwarte non in staat, daaromtrent inlichtingen te geven, althans ten aanzien van velen hunner. Ik ga ze geven.

De priesters zijn, door hunne ontuchtige levenswijze, aan ziekten onderworpen, die geneeskundige hulp vorderen. Zij vinden die gereedelijk in het klooster der zwarte nonnen. Daar zijn altoos afzonderlijke ziekenmakers, ten dienste der priesters, in gereedheid. Zij worden, om het publiek de oogen te blinden „heilige toevlugtsoorden" geheeten. Ik heb vele priesters gekend, en ik kan hunne namen noemen, die zich hier afzonderden. Zij werden door de abdis en de oude nonnen zorgvul-

dig verpleegd. Hunne dieët bestond in ligte groenten, somwijlen ook met een weinig vleesch. Ik heb op de tafel van dit „heilige” vertrek een chirurgikaal instrument zien leggen, voor bijzondere operatien geschikt. Toen ik het klooster ontvlugtte was pater TOMBAU in zulk een „heilig toevlugtsoord.” Somwijlen waren er meer dan één in dezelfde kamer. De slagtoffers hunner lusten deelden in hunne kwalen.

O, hoe vreesselijk ben ik in mijne verwachting van het nonnenleven te leur gesteld! Ik was nog maar kort in het klooster, toen ik reeds zag dat alles op schijn en bedrog uitliep. De vroomheid, welke de nonnen tegen over de novices vertoonden, was een vijgeblad, dat de schande bedekte van een leven, hoedanig in geen eerlijk gezelschap der wereld zou en mag toegelaten worden. En wat dien hemelschen vrede en vreugde aangaat, waarvan men spreekt, zij wonen in geen klooster, gelijk ik al terstond en bij herhaling ondervond.

Het eenige middel, om zulke smartelijke overdenkingen tegen te gaan, bestond, naar het woord van de abdis en de priesters, hierin, dat wij iederen twijfel leerden beschouwen als eene doodzonde. Wij mogten zondigen, zooveel wij wilden, maar de strafwaardigste en onvergeeflijkste zonde was de twijfel. Daarom moesten wij die zonde dan ook zonder terughouding biechten en de daarvoor opgelegde boeten geduldig dragen. Dat toch was het eenige middel om den duivel te wederstaan. Zóó leerden wij ons gevoel en geweten verkrachten, als deze ons de vraag voorlegden of het wel goed en regt was, dat wij ons aan het verlangen der priesters onderwierpen.

Er werden geene middelen, welke dan ook gespaard, om ons van het zondige des twijfels te verzekeren, en het geloof daaraan in ons te doen wortelen. Ik wil een dier middelen verhalen. Eens, zoo verzekerde ons een priester op de catechisatie, zag een zekere heer N. N., een welbekend burger van *Montreal*, toen hij voorbij de hoofdkerk ging, den satan, aan eenige booze geesten, die rondom hem stonden, zijne bevelen geven. De heer N. vreesde zich te laten zien, maar wilde toch gaarne eens weten, wat er gebeuren zoude en kroop dus in een hoekje, van waar hij alles kon bespieden. Satan zond zijne duivels naar verschillende gedeelten van de stad, hun aanbevelende, om toch goed hun best te doen. Na een korte poos keerden zij terug,

met het berigt, dat zij verscheidene personen tot zonde hadden verleid, waarom zij meenden, dat hun opperhoofd over hen voldaan zou zijn. Dat was echter het geval niet. Maar ziet, daar kwam, uit het klooster der zwarte nonnen een duivel, die berigtte, dat hij eene der zusters tot twijfelen had overgehaald. Dat verheugde den satan boven mate. „Ziet," zeide hij tot de overige duivels, „deze heeft alleen meer gedaan, dan gij allen te zamen."

Trots leer en vermaning, angst en boete, kwamen zulke twijfelingen meermalen in ons op. Dikwijls hechtte ik er aan; maar dan weder geloovende, dat ik er niet goed aan deed, biechtte ik ze en onderwierp mij gewillig aan de daarvoor opgelegde boeten. Ik zeide, dat die twijfelingen in ons opkwamen. Het ging toch mijne zusters als mij; vroeger hadden wij het elkander wel eens beleden, maar sedert den moord van St. Francisca vertrouwde de een de andere niet meer. Eenige nonnen gingen verder dan twijfel; zij boden tegenstand aan regel en boete, maar dan kon men ook kort daarna een angstig geschrei vernemen: zij werden gekastijd.

Sommige lezers zullen misschien aan mijne waarheidsliefde twijfelen, omdat ik zulke schandelijke en afschuwelijke dingen verhaal. Het zij zoo. Ik regtvaardig mij niet, maar dit zeg ik toch: gij kent weinig van den toestand, waarin ik verkeerde. Ik had geen ander godsdienstig onderwijs ontvangen en ik zag geene andere voorbeelden en werd niet teregt gewezen. Ik moest dus het kwaad wél eindelijk goed heeten. Wat ook niet al eene menigte van bewijzen, voorbeelden en anecdoten hadden de priesters en de abdis al niet bij de hand? En zij droegen ons die voor, niet of zij ze in een boek hadden gelezen, maar als of ze hun ingegeven waren. O! in hunne handen is niets veilig! Menigeen zou anders over hen denken dan nu als hij maar tweemalen bij hen gebiecht had. Zij zijn er zoo knap in om over het eene heen te glijden en bij het andere te blijven staan; het eene te bevestigen en het andere te betwijfelen of tegen te spreken, autoriteiten aan te voeren, van onlangs gebeurde wonderen te verhalen, enz. en zoo — hebben zij mij geblinddoekt en zullen het er, vrees ik, nog velen doen.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Men zal zich herinneren dat mij, kort na mijne opname als non, gezegd was, dat er somtijds kinderen in het klooster vermoord werden. Ik was eens, in de nonnen-ziekenkamer, onwillekeurig getuige van zulk eene daad. Het was zoo wat eene maand na den dood van St. Francisca. Twee kleinen, tweelingen van St. Catharina, werden bij den priester, die in de kamer was, gebragt, om hen te doopen. Ik was bij die plegtigheid tegenwoordig met de abdis en eenige oude nonnen. De namen der laatste ken ik niet; zij worden gewoonlijk *ma tante* genoemd. De priesters, die biecht en catechisatie in het klooster hielden, werden gewoonlijk om de drie maanden afgewisseld. Die nu de dienst deed, was pater Larkin. Hij is een Europeër, van een goed uiterlijk en heeft een broeder, die professor aan het collegie is. Hij druppelde eerst olie op het hoofd van het kind, zoo als zulks gebruikelijk is bij den doop. Toen de kinderen gedoopt waren, werden zij, in de tegenwoordigheid van ons allen, aan eene oude non overgegeven. Zij drukte hare hand op den mond en den neus van het kind, zoo vast dat hetzelve geen adem kon halen, en, toen zij na eenige minuten de hand terug trok, was het kind dood? Toen nam zij het andere en handelde daar even eens mede! Er werd geen enkel woord gesproken, en de kinderen waren lijken.

Alle aanwezenden legden, gedurende deze handeling, de grootste onverschilligheid aan den dag; allen waren, gelijk bleek, aan zulke tooneelen gewoon.

De lijkjes werden naar den kelder gebragt, in den kuil gesmeten en met kalk overdekt.

Later zag ik een ander pas geboren wicht op dezelfde plaats evenzoo behandelen; maar de handelende personen in dit bedrijf wil ik niet met name noemen; evenmin als de nadere omstandigheden, omdat alles, wat daartoe betrekking heeft, mijn eigen gevoel al te pijnlijk aandoet. — Dit zijn de eenige gevallen van kindermoord, waarvan ik getuige, en bij welke ik toevallig tegenwoordig was. Er werden geene maatregelen genomen om de

zaak geheim te houden, d. i. men deed geen poging om voor de bewoners des kloosters den kindermoord te verbergen. Integendeel, aan allen, even als aan mij, werd bij hare aanneming gezegd, dat, als er kinderen werden geboren, in het klooster, zij gedoopt en gedood werden. Intusschen ben ik overtuigd dat, buiten de genoemde drie, er, gedurende mijn verblijf in het klooster, nog meer zijn om hals gebragt. Hoe veel, dat kan ik niet zeggen: van andere nonnen hoorde ik zeggen, dat dit getal in dien tusschentijd wel achttien of twintig bedroeg.

Eene der gevolgen van de uitputting van ligchaam en geest was onze neiging om te spreken in den droom. Het was aardig en smartelijk tevens, te hooren hoe de nonnen in den loop van den nacht dikwijls hare gebeden opzeiden, als over dag.

Nu en dan hadden wij vierdag. Dan waren wij vrij van den arbeid en van de dagelijksche gebeden, behalve des morgens en des avonds, en behalve ook van de korte spreuken bij het kleppen van de klok. Wij bragten dan den meesten tijd door met spelen van trektrek en van het damspel, alsmede met gesprekken, doch waarin het verboden was ons vroeger leven en onze betrekkingen buiten het klooster aan te roeren. Somtijds evenwel werd ons spel afgebroken, door de onverwachte komst van een priester, die het voorstel deed om zijn naamdag onder ons, »heiligen," te vieren. Wij heiligen!!

Terwijl ik in het klooster was, stierven er op onderscheiden tijden, nonnen; hoeveel kan ik niet zeggen; maar het getal was vrij aanzienlijk naar evenredigheid van ons aantal. Bestendig waren er nonnen op de ziekenzaal en dikwijls had er beäarding plaats in de kapel.

Als eene zwarte non gestorven is, wordt het lijk gekleed, als bij haar leven, en op een bank, nabij den altaar, geplaatst in eene zittende houding, met een boek in de hand, alsof zij las. Dan wordt aan het volk vrije toegang gegeven, en velen bidden daar een gebed voor de dooden.

De nonnen moeten gebeden opzeggen, om de ziel harer gestorvene zuster uit het vagevuur te helpen; waarbij men haar steeds verzekert, dat, als die ziel niet in het vagevuur is en dus die gebeden niet noodig heeft, deze daarom toch niet voor

7

niet zijn, vermits zij dan den eenen of anderen vriend ten goede komen, of de zielen baten van diegenen, die op aarde geene vrienden meer hebben, welke voor hen bidden kunnen.

Het was eene gewoonte om voor de doode non, welke daar zoo zat, te knielen, en ik heb dat dikwijls gedaan. Dat was akelig. Lang nog naderhand zweefde mij dan dat spookachtig gezigt voor de oogen; en mijn gevoel zeide mij, dat die kleeding voor eene doode niet voegde.

De abdis verliet nu en dan het klooster, en bleef dan gewoonlijk een paar uren uit, maar wij werden daarvan niets gewaar, vóór dat zij terug keerde. Wij wisten ook niet wáár zij geweest was. Ik vermoedde, op zekeren tijd, dat zij op de boerenhofstede der priesters geweest was, ofschoon ik daarvoor geen bepaalden grond had. De landhoeve der priesters is een schoon pand, dat aan het seminarium behoort, op geringen afstand van de stad, aan de *Lachinestraat*, met een aartsvaderlijk woonhuis. Ik was op den bedoelden dag in de kamer der abdis en hoorde haar eene opmerking maken, over den eenvoud en de armoede van haar ameublement. Ik zeide haar: »Gij zijt niet hoogmoedig, en zult dus daarover ook niet ontevreden wezen." »Neen," antwoordde zij, »maar het is op de hoeve der priesters toch alles prachtiger ingerigt. De minste kamer daar is fraaijer dan mijn schoonste."

Eens maakte ik het vuur in de kamer der abdis aan, toen een priester met haar sprak over geldgebrek. De priesters, zeide hij, nemen weinig geld af voor gebeden, meer voor biecht en aflaat.

Eene der opmerkelijkste en onverklaarbaarste gebeurtenissen was mij het plotseling verdwijnen van onze oude abdis. Zij had, gedurende den geheelen dag, hare pligten waargenomen als gewoonlijk, en was geheel dezelfde geweest, als anders. Zij had geene verschijnselen van ziekte vertoond; geene onrust, angst of zwaarmoedigheid was in haar doen op te merken. Wij hadden ook geen grond, om te vermoeden, dat zij eenig ongeluk had gekregen. Na den afloop van onze dagelijksche bezigheden en van het avondgebed, verliet zij ons, als naar gewoonte, om te gaan slapen. — Den volgenden morgen begaven wij ons, als altoos, naar de gezelschapszaal, om ons morgengebed te doen. Daar vonden wij nu tot onze verbazing den bisschop Lartique;

maar de abdis was nergens te zien. In hare plaats sprak ons de bisschop aan en zeide ons, dat de dame, die naast hem stond en die hij ons voorstelde, nu abdis van het klooster was; en hij beval ons, om diezelfde gehoorzaamheid en eerbied aan haar te bewijzen, welken wij der vorige abdis bewezen hadden.

De dame, die ons werd voorgesteld, was eene van onze oudste nonnen, St. Du . . ., eene groote, zware vrouw, die zich zeer langzaam en soms zeer moeijelijk bewoog. Er werd geen woord gesproken over de oorzaak van deze verwisseling of over het lot der voorgaande abdis. Bij de eerste gelegenheid de beste, vroeg ik aan eene oude non, in wie ik een weinig vertrouwen stelde, wat er toch van de abdis geworden was? Zij wist er evenveel van als ik; maar liet niet onduidelijk haar vermoeden doorschemeren, dat de abdis, op bevel des bisschops, was vermoord. Nergens kreeg ik licht omtrent dit plotseling verdwijnen. Ik ben innig overtuigd dat, als de bisschop bijzondere reden had om zich van haar te ontdoen, hij daartoe genoegzame magt bezat. Johanna Ray kon, volgens hare gewoonte, zoo iets niet laten voorbijgaan, zonder haar vermoeden hardop te kennen te geven; wat anders niet ééne non zou hebben durven wagen. Op zekeren dag zeide zij in de gezelschapskamer, ten aanhoore van allen, hardop: »Ik wil in den kelder gaan, om mijne oude abdis te zoeken.” »Stil, Johanna!” riepen eenige nonnen, »gij zult u straf op den hals halen.” Zij antwoordde: »mijne moeder plagt te zeggen, dat ik voor een mannengezigt niet bang behoefde te wezen.”

Men kan het niet vreemd vinden, dat wij bijgeloovig waren. De een was voor onverklaarbare verschijnselen en vreemde geluiden nog banger dan de andere; maar allen geloofden wij toch aan spoken en zagen ze ieder oogenblik te gemoet. Ik heb het menigmaal bijgewoond, dat dit bijgeloof opschudding verwekte, en menigmaal heb ik het zelve ondervonden, dat het mij ongerust maakte. Ik was, op zekeren dag, in de gezelschapskamer naast eene oude non zittende, bezig aan het verstellen van voorschoten, toen St. Agnes haastig binnenkwam en de non iets in het oor fluisterde. Gewoonlijk sprak zij zeer weinig, en dit maakte mij derhalve nog nieuwsgieriger. Ik hoorde haar zeggen: »In den kelder, van waar wij komen, wordt akelig gezucht.” Dat was voldoende om mij bang te maken. Het ver-

schijnen van een boozen geest, in den kelder, kon ik mij niet voorstellen; want men had mij gezegd, dat de eenigste geest, dien men gezien had, die nonne was geweest, die met eene ongebiechte zonde gestorven was, en dat alle anderen verre van het klooster werden gehouden door het wijwater, dat men in alle deelen van hetzelve overvloediglijk sprengde; evenwel geloofde ik, dat het geluid, hetwelk St. Agnes gehoord had, van den een of anderen duivel kwam, en beefde terug bij de gedachte, dat ik mogelijk ook wel eens in den kelder zou moeten wezen. Ik besloot, om bij de verschrikte non nadere berigten in te winnen: maar toen ik haar daarover, in ons uurtje van vrijaf, aansprak, zeide zij mij: Gij verleidt mij altoos om het zwijgen te verbreken; en ging naar eene andere zijde van de zaal, zoodat ik nog even weinig wist.

Het is opmerkenswaardig, dat ons bijna alle gelegenheid was benomen, om iets van elkander te weten te komen. Er waren nonnen bij ons van wie ik volstrekt niets wist; ofschoon wij, vier jaren lang, met elkander dag en nacht in dezelfde kamer waren geweest. Ik wist, dat er éene non in het klooster was, uit wier mond ik gaarne iets vernemen wilde, maar ik heb haar nooit kunnen uitvorschen. Zij was eene dochter van eene rijke familie te *Point aux Trembles*, en ik hoorde mijne moeder van haar spreken, vóór dat ik in het klooster ging. Zij was eene Europesche en haar naam was Lafayette. Ik wist dat zij zwarte non was; maar aangezien ik haar heiligen naam niet kende, bleven alle mijne navorschingen vruchteloos.

Ik had gehoord dat, in den laatsten oorlog, eene non uit het klooster was gevlugt. Ik vroeg daar de abdis eens naar. Zij zeide, dat het waar was; maar van den naam, de familie of de vlugt dier non kwam ik niets naders te weten.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Ik kan niet zeggen hoeveel nonnen, gedurende mijn verblijf in het klooster, verdwenen. Toch al vrij wat. Eene heette,

als ik mij niet bedrieg, St. Petronella, en was nog jong. Er waren twee nonnen van dien naam. Zij was tegelijk met mij novice geweest. Zij was dat zoo wat een paar jaar vóór mij geworden. Zij was niet zeer lang, vrij gevuld en had donker haar en donkere oogen. Zij verdween op eene onbegrijpelijke wijze en er werd geen woord over haar gesproken, behalve wat eenige nonnen, elkander influisterden, als zij onopgemerkt met elkander spreken konden. Sommigen zeiden mij, dat zij het klooster verlaten had; wat ik ook zou geloofd hebben, ware het niet dat ik het een en ander van haar had gevonden, dat zij, ware zij gevlugt, voorzeker zou hebben medegenomen. Ik ben van haar niet meer te weten gekomen, dan wat ik gissen of raden kon. Hare ouders of bloedverwanten moeten intusschen rijk zijn geweest, want zij ontving nu en dan kostbare geschenken.

Eene andere non, St. Paula, stierf plotseling. Wij wisten van de oorzaak van haren dood zoo weinig, dat wij daaromtrent slechts gissingen maken konden. Het was ons verboden daarover te spreken, dus werd er dan ook vervolgens weinig aan gedacht.

Ik heb gezegd, dat, gedurende mijn verblijf in het klooster, meer dan eene non spoorloos verdween. Ik kan ze mij niet allen herinneren. Naar mijn beste weten, waren het vijf of zes. Onze Johanna maakte bij zulke gelegenheden hare koene, naar onze meening gevaarlijke opmerkingen. Zij zinspeelde er op, dat de ééne of andere, die lang in het klooster was geweest, werd zoek gemaakt, om voor eene nieuwelinge plaats te maken. Als de eene komt, zeide zij, verdwijnt de andere. En inderdaad had regelmatig het verdwijnen van de eene plaats, als de andere werd opgenomen.

Zelfsmarteling is pijnlijk; maar pijnlijker is het door andere gemarteld te worden, vooral als zij daarbij geweld gebruiken en hare blijdschap dáárover aan den dag leggen, dat er geene hoop is op uitkomst, geene mogelijkheid om tegenstand te bieden.

Ik had dikwijls den bal zien aanwenden. Het is echter iets anders het te zien of het zelve te voelen. Er waren er altoos eenigen, die er genoegen in hadden als zij hem mogten halen. Er lagen er wel vijftig in eene kast op eene der gezelschaps-

kamers. Somtijds waren vele nonnen tegelijk wederspannig, en dan heb ik vechtpartijen gezien, waar aan beide zijden velen deel namen. De ongehoorzamen werden altijd overweldigd, en, om te verhinderen, dat haar geschreeuw buiten de muren gehoord werd, stopte men haar dadelijk een bal in den mond. Zoo heb ik er somwijlen wel een half dozijn zien ballen en binden. Ook mijn lot is dat wel eens geweest; want ook ik verzette mij wel eens, uit vertwijfeling, met geweld tegen opgelegde straffen. Mijne handen zijn nog wel eens op den rug gebonden, en een bal mij in den mond gestopt; en dit met zulk eene woestheid dat mij de lippen scheurden en het bloed langs den mond liep.

Zulk eene behandeling is wel geschikt om u onderwerping te leeren.

Op zekeren dag had ik de toorn der abdis heftiger dan gewoonlijk tegen mij gaande gemaakt. Zij gaf het bevel mij naar eene cel te brengen. Eenige nonnen grepen, bonden en balden mij, sleepten mij de trappen af in den kelder en legden mij op den blooten grond. Niet lang daarna bad ik, door gebaarden, eene non dat zij de abdis verzoeken zou bij mij te komen. De abdis kwam, en nadat ik vergiffenis gevraagd had, werd ik in vrijheid gesteld. Het lust mij deze geschiedenis wat uitvoerlijker te verhalen.

Om dezen tijd had ik en JOHANNA RAY mij gewroken op zeker iemand; daardoor werd ik zelve het offer der wraak van een oude non, en had ik veel te lijden. De abdis beval mij in den kelder te brengen, en nu volgde een tooneel van gewelddadigheden, dat ik niet beschrijven kan. Genoeg, nadat mijne krachten waren uitgeput, en ik dier vele nonnen geen tegenstand meer kon bieden, werden mij de handen op den rug gebonden, en een lederen riem eerst om mijne beide duimen, vervolgens om mijne handen en eindelijk om mijn lijf gebonden. Die riemen werden zoo vast aangetrokken, dat zij in het vleesch mijner duimen indrongen; zoodat ik er de lidteekens nog van draag. Hierop werd mij een bal in den mond gedrukt, en vervolgens werd ik in den kelder gesleept, tot aan de tweede rij cellen, aan de linkerhand. Ik lag op den blooten grond, koud en hard als hij was, Ik bleef, uitgeput als ik was, door mijne krachtsinspanningen, in denzelfden toestand onbewegelijk liggen. Ik ge-

loof, dat dit mij van verdere mishandelingen vrijwaarde. — Ik bevond mij in volkomene duisternis; boven mijn hoofd slechts schoot eene enkele lichtstraal dwars door den kelder uit een hoog klein venster. — Hoe lang ik zoo gelegen heb, kan ik niet zeggen. Het kwam mij voor zeer lang te zijn, mogelijk wel twee uren. Ik bewoog mij niet en meende te zullen sterven. Door de riemen, waarmede ik gebonden was, en den bal, die mij den mond wijd open hield, bevond ik mij in een toestand, dien ik niet kan beschrijven. Ik ben overtuigd, dat ik den volgenden morgen zou dood geweest zijn, als men mij, den nacht over, zoo had laten liggen. Eindelijk echter werd de boom weggeschoven, de deur geopend en JOHANNA RAY stond voor mij. Zij had de gelegenheid gezocht om ongemerkt in den kelder te sluipen, om mij te bezoeken. Zij zeide, dat zij alles wilde wagen om mij uit dezen kerker te verlossen, en dat zij haar wel vinden zou, die mij hier hadden gebragt. Zij bood zich aan, om voor de abdis een voetval te doen en om vergiffenis voor mij te vragen. Ik gaf haar te kennen dat zij de abdis maar verzoeken moest om bij mij te komen. Zij deed het. De abdis kwam en vroeg mij of ik voor het aangezigte Gods berouw had, van wat ik had gedaan. Ik gaf daarop een toestemmend antwoord. En nadat ik nu eene lange boetpredikatie had aangehoord, vooral om te bewijzen dat ik de moedermaagd MARIA zoo zeer had bedroefd door mijne ongehoorzaamheid, vroeg zij mij, of ik bereid was, der nonnen wegens de gegeven ergernis om vergiffenis te vragen. Ook dit stemde ik toe en nu werd ik uit den kerker ontslagen en van boeijen en banden en bal verlost. In de gezelschapskamer terug gekeerd knielde ik voor alle nonnen, een voor een, neder, biddende om vergiffenis en om hare voorbede.

Ik droeg vele lidteekens van wonden aan mijn ligchaam; wonden, veroorzaakt zoowel door de straffen, die ik heb ondergaan, als door de striemen van den geessel, waarmee ik mij zelve heb gekastijd. Ik draag ze voornamelijk in mijne zijde; maar ook mijne duimen dragen dezelve; en mijne lippen! Door de straf van den bal, die mijn linkerlip met geweld tegen mijne tanden drukte, is uit deze een stuk uitgescheurd, zoo als men nog zien kan.

Eene der treurigste geschiedenissen, welke voor mijne komst

in het klooster plaats had, werd mij verhaald door JOHANNA RAY, ik weet nog zeer goed wanneer. Het was op nieuwjaarsdag van het jaar 1834. De gewone gebeden na de vroegmis waren afgeloopen, de abdis had de nonnen de hand gedrukt en haren zegen gegeven, waartoe zij, ééns in het jaar, van den hemel de magt ontving. Wij kregen vervolgens koeken, rozijnen enz. Ik en JOHANNA zetteden ons in de gezelschapskamer, achter eene kast om onopgemerkt met elkaar te kunnen snappen. Het gesprek viel op den zelfmoord. Zij verhaalde mij:

Drie jonge dames namen hier kort na elkander den sluijer aan. Twee daarvan waren zusters, de derde eene nicht. Zij waren eerst kortelings aangenomen, toen des morgens het gerucht ging, dat zij, in haar bed, waren gevonden, in bloed zwemmende en dood. JOHANNA had hare lijken gezien; het scheen dat zij zich met een mes de aderen hadden geopend. Het was opmerkelijk, zeide JOHANNA, dat ik geen gedruisch had vernomen en niet eene der nonnen iets van deze daad was gewaar geworden. ST. HYPOLITA verhaalde dat zij haar dien morgen dood in het bed had gevonden, toen de andere nonnen tot het gebed gegaan waren. Om de eene of andere reden, werd hare dood niet openlijk bekend gemaakt, integendeel, in plaats van de gewone ceremoniën met de dooden, werden zij naar den kelder gebragt, en daar in den gemeenen doodskuil geworpen.

Wij kregen zeer weinig kennis van wat er in de wereld voorviel, en dan nog bepaalde zich ons weten alléén bij de stad. Ik kan mij slechts twee of drie gevallen herinneren. Twee, toen de cholera in *Montreal* uitbrak en één bij gelegenheid van den strijd over de verkiezingen. Het verschijnen van de cholera gaf ons, bij de beiden malen, dat zij heerschte, veel arbeids. Toen hadden wij veel meer werks dan vroeger. De paus had reeds vroeger de aanwijzing gegeven, dat het branden van waskaarsen een voorbehoedmiddel was tegen deze ziekte; zoo lang iemand eene waskaars brandde, zou de Moedermaagd het gevaar van hen afweren. Naauwelijks was de ziekte te *Montreal* uitgebroken, of, in het klooster, werd voor elke bewoonster een lange waskaars aangestoken, die dag en nacht brandde; zoodat alle deelen van het gebouw verlicht waren. Zoo brandden onophoudelijk eene menigte kaarsen, die door de handen der nonnen moest bereid worden. Die boodschap van den paus was

ook in het klooster der graauwe nonnen, en dat der Congregatie, ja, zelfs van den kansel, aan het volk bekend gemaakt. Daardoor ontstond eene verbazende navraag naar kaarsen, welke, voor het grootste deel, wij bezorgen moesten. Alle handen moesten aan het werk; en zoo kwam het dat ook ik moest helpen; en, in onderscheidene afdeelingen bezig zijnde, hoorde en zag ik alles.

Vele nonnen waren reeds lang met dien arbeid vertrouwd; want ons klooster leverde jaarlijks eene menigte waskaarsen af; maar nu kreeg die bezigheid eene groote uitbreiding, en alle andere werkzaamheden bleven daarvoor stilstaan. Ik behoef niet te vermelden hoe die arbeid werd verrigt; genoeg, er was daardoor groote bedrijvigheid in elke kamer; en de treurige berigten van verwoestingen, dat wij hoorden die de cholera aanrigtte, de onzekerheid wat er, onaangezien de bescherming der heilige maagd, van ons worden zou, en de menigte der onophoudelijk rondom ons brandende waslichten, prentte mij die gebeurtenis onuitwischbaar in de ziel. Ik voor mij twijfelde weinig aan de zekerheid, waarin zij verkeerden, die onafgebroken waskaarsen brandden; maar toch maakte tusschenbeiden een zwaarmoedige angst zich van mij meester. Doch dan beschouwde ik dit gevoel als eene groote zonde en als gebrek aan geloof.

Ik maakte bij die gelegenheid kennis met een paar graauwe nonnen, die nog al dikwijls in ons klooster kwamen, om waskaarsen te halen. Ik had geene gelegenheid om met haar over iets anders te spreken, dan over koop en verkoop. Ik werd dus wel met haar gelaat, niet met haar karakter of hare gevoelens bekend. Ik vernam zoo weinig van haar klooster, als zij van het onze.

Ons vertrouwen op den bijstand der heilige maagd werd bevestigd, toen wij zagen, dat niet ééne van ons door de cholera werd aangetast. Het is wèl opmerkelijk, dat in de twee malen, dat de cholera te *Montreal* woedde, zij niemand van ons aantastte.

Toen de strijd over de verkiezingen *Montreal* in oproer zette, hoorden wij dagelijks berigten die ons bekommerden. Ernstige bekommering voelde ik echter eerst, toen er in alle deelen des kloosters eene groote beweging begon te heerschen, en eene menigte buskruid bij ons geborgen en onder het toezigt der abdis bewaakt werd.

Straffen en boeten. Ik heb reeds meermalen van boeten gesproken, waaraan wij ons moesten onderwerpen. Er zijn er van verschillende soort; en, terwijl de eene, schijnbaar onbeduidend, door langen duur of onafgebrokene herhaling, zeer pijnlijk wordt, zijn andere uit hunnen aard streng; en men zou er zich niet aan onderwerpen, ware het niet uit vrees voor wat ergers of uit het geloof, dat de schuld er waarlijk door wordt verzoend. Ik zal hier sommigen noemen; want noemde ik ze allen, ik zou menig kiesch oor en menig deugdzaam hart ergeren.

Den grond te kussen, dat was iets gewoons; zoo ook het knielen voor de nonnen, om hare voeten te kussen, alsmede het knielen op erwten of het dragen daarvan in de schoenen. Dikwijls moesten wij op de knieën door den onderaardschen gang kruipen, die naar het klooster der Congregatie loopt. Somtijds gebruikten wij onzen maaltijd met een strop om den hals, of wij kregen die spijzen, die ons het meest tegenstonden. Ik kreeg wel eens knoflook, omdat ik dat zelfs niet eens ruiken mogt. Sommigen moesten somtijds paling eten, omdat zij van dien visch zulk een afkeer hadden, vermits hij zich in de rivier *St. Laurent* met lijken voedt. Ook was het niets buitengewoons verpligt te worden, om het water te drinken, waarin de abdis zich de voeten had gewasschen. Somwijlen werden wij gedwongen ons met een gloeijend ijzer te branden; dan weer moesten wij het naakte lijf met smalle riemen voor het altaar geesselen tot dat ons het bloed er uitdrong. Ik kan naar waarheid verzekeren, dat verscheiden nonnen daarvan nog de lidteekens dragen.

Eene der boeten bestond daarin, dat wij lang de armen uitgestrekt en naar boven gekeerd houden moesten, zoo als de Heiland aan het kruis. Ook is er eene boete die heet: *den weg naar het kruis.* Zij is ook pijnlijk genoeg, ofschoon zij in eene menigte van kniebuigingen en gebeden bestaat, die, gedurende twee of drie uren, telkens moeten herhaald worden. Deze boete moesten wij doen, als wij naar de kapel werden verwezen. Dan moesten wij telkens voor ieder altaar nederknielen en ons, bij elke kniebuiging, eene omstandigheid te binnen brengen, die plaats had gehad, toen de Heiland den weg naar het kruis aflegde.

Somtijds moesten wij in den winter op den kouden grond slapen, zonder eenig ander deksel dan eenvoudig een hemd; op een anderen tijd, moesten wij, in tegenwoordigheid der abdis, een stuk

glas, met onze handen tot poeder fijn wrijven. Ook werden ons wel eens om het lijf, of stijf om den bovenarm, riemen vastgemaakt rondom met ijzeren pinnen bezet; waardoor dan het bloed ons uitkwam. Eenige boeten waren zoo wreed, dat het onmogelijk scheen, dezelve te dragen, en, als zij opgelegd werden, toonden dan ook wèl eens de nonnen haren tegenzin; ja, zij boden wel eens tegenstand of schreiden overluid, wat meermalen gebeurde. Veel geschreeuw hoorde men echter niet dikwijls. Het middel daartegen, de bal, was altoos bij de hand. Eene der wreedste straffen was de kap; en toch durfden eenige oude nonnen haar zoo gemakkelijk opleggen. Een klein, en niets beduidend vergrijp werd er soms, op haren last, mede geboet.

Deze kappen werden, in de kamer der oude nonnen, in eene daarvoor bestemde kast bewaard. Zij waren van rood leder, sloten digt om het hoofd en werden van onderen met een soort van gesp vastgemaakt. Meestal bond men eene non de handen op den rug en stak haar een bal in den mond, vóór dat men haar de kap opzette. O! zij veroorzaakte zulk een smartelijk lijden. Ik spreek uit ervaring; want meer dan eens heb ik de kap opgehad; en toch heb ik nog geen begrip van de ware oorzaak der pijn; want ik heb ze nooit van binnen kunnen bezien. Eerst veroorzaakte zij slechts een verkoelend gevoel, daarop volgde echter dadelijk eene gloeijende smart, als die van een brandende zweer, maar nog ondragelijker, en dat duurde — tot dat zij werd afgenomen. Die marteling was zoo verschrikkelijk, dat wij er stuipen van kregen. Geen menschelijk wezen zou haar een uur lang hebben kunnen uithouden. Nog dagen daarna voelden wij er pijn van in ons gansche ligchaam. De kap werd ons, meestal na tien minuten, weer afgenomen. Nog een oogenblik langer en men zou waanzinnig geworden zijn.

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

De straf met de kap wordt soms voor de geringste overtreding toegewezen, b. v. als gij u de handen wascht zonder voor-

afgaand verlof. Zij wordt voltrokken in tegenwoordigheid van al de andere nonnen, in de gezelschapskamer.

Het seminarium voorziet het geheele district van priesters, en dezen, bijna honderd en vijftig in getal, kunnen van de eene gemeente naar de andere verplaatst worden. Men kan er dikwijls eene menigte van zien in de straten van *Montreal*, waar het seminarium gevestigd is.

Zij hebben allen het regt om het klooster der zwarte nonnen te bezoeken, wanneer het hun maar behaagt, en, ten gevolge van onzen eed, hebben zij over ons de volstrektste heerschappij. Ik kan of mag al de werken der schande en ongeregtigheid, waaraan zij zich overgeven, niet vermelden. Het is genoeg als de wereld maar weet dat hier grovelijk gezondigd wordt; het *hoe* behoef ik haar, in bijzonderheden, niet te zeggen.

Verborgen voor het oog der wereld, hebben zij er zeker niet aan gedacht, dat ooit eene ooggetuige het klooster ontvlugten zou, en hunne gruwelen en namen openlijk aan de wereld bekend maken. Maar het is tijd, dat hunne werken der duisternisse aan het licht worden gebragt. Ik heb van meer dan honderd standplaatsen de priesters gezien, in het klooster, met het schandelijkste en meest zondige oogmerk zich ophoudende. Ik noem slechts de pastoors van *St. Charles*, *St. Denis*, *St. Marks*, *St. Antoine*, *Chambly*, *Bertier*, *St. John* enz. Hoe zullen zij opzien bij mijne ontdekkingen! Opgesloten in eene plaats, vanwaar zij meenen dat slechts één weg ter ontvlugting leidt, die des doods, waren zij gerust, maakten ons getuigen en slagtoffers van hunne snoodheid, zoo dikwijls het hun behaagde, en gedroegen zich soms daarbij nog schaamteloozer dan de dieren. Die woestelingen! Hunnen naam verzwijgende, kwamen zij tot ons, zonder omwegen, zoowel bij dag als bij nacht. Als zij binnen de muren waren van dezen kerker des doods, van waar het geklaag en gekerm der, door hen beleedigde, onschuld en slagtoffers niet tot het oor der wereld kon doordringen, om beschermd of gered te worden, beroemden zij zich niet alleen, zonder ontzag of schaamte, op de voldoening hunner dierlijke hartstogten, maar beleedigden ook nog, op eene barbaarsche wijze, het gevoel van diegenen, die zich in hunne magt bevonden. En daarbij zeiden zij ons — deze dooding des vleesches was godsdienst en Gode welgevallig. Hoe meer zij ons gevoel

konden kwetsen, des te meer genoegen hadden zij in hunnen onreinen lust; en hunne ruwste uitspattingen noemden zij een Godebehagend werk. En — die menschen riepen ons wel eens op, om te getuigen wie van ons de meeste liefde voor God had! Eens vroeg ons een priester of wij wèl, uit liefde voor God, ons eene naainaald door den wang durfden steken.

Er waren nonnen die het deden. Op zijn voorstel herhaalden zij het. Het bloed liep haar langs het gelaat en de kleederen.

Er werden ook daden voorgeslagen en volbragt, die ik niet mag noemen.

De abdis gebood ons dikwijls ze te beproeven. Velen daarvan waren nutteloos en ongehoord, anderen in den hoogsten graad onkiesch en ondeugend. Ik kan mij niet begrijpen, hoe iemand ze uitdenken kon. Daaronder waren dingen, erger dan de ontblooting van het geheele ligchaam, en — die moesten dan worden uitgevoerd in de tegenwoordigheid van allen, nonnen en priesters.

De abt van het seminarium kwam eens bij ons en zeide, dat hij van den paus in last had, om diegenen van ons, die de meeste vroomheid bezaten, op te roepen tot het volbrengen van zekere handelingen, welke hij ons noemde of beschreef; maar welke ik voor geen beschaafd en zedelijk oor noemen mag. Deed ik het, ik zou den diepstgezonkene ergeren. En toch ben ik het der waarheid verschuldigd, om te bekennen dat er onder ons waren, die zich daartoe leenden.

Er was een groot verschil tusschen het karakter van onze vorige abdis en dat van onze tegenwoordige. Dit bleek dadelijk. De vorige zeide, dat zij eene vriendin was van beweging te nemen, omdat zij anders te dik zou worden. Zij was dan ook zeer bedrijvig, dribbelde gedurig door het klooster en hield zelve het opzigt over onze werkzaamheden. Zij was niet schuchter. Integendeel, zij had iets koens, iets mannelijks; ja zelfs somtijds iets kouds, iets gruwzaams, bij tooneelen, die een ander diep zouden hebben geroerd. Dit bleek vooral bij den moord van St. Francisca.

De nieuwe abdis daarentegen was zoo log en langzaam, dat zij zich slechts met moeite bewoog en geen zeer streng toezigt op de nonnen hield. Overigens was zij vreesachtig, 's nachts

dikwijls onrustig en volstrekt geene vriendin van het donker of de eenzaamheid. Zij had lang de werkzaamheden eener oude non bij de hand gehad, bestaande in het beluisteren en bespionneren van de anderen; en, in die betrekking was zij, onder den naam van St. Margaretha, bekend geweest. Terstond na hare aanstelling als abdis, koos zij mij uit, om in hare kamer op een sopha te slapen. Eens op een nacht, terwijl ik sliep, wierp zij zich, in den grootsten angst, op mij, roepende: »O mijn God! mijn God! wat is dat toch?" Ik sprong op, zag in de kamer rond, maar kon niets ontdekken en gaf de verzekering, dat er niets buitengewoons was voorgevallen. Doch zij hield staande, dat er een geest was geweest; hij had de bedgordijnen zoo stevig vastgehouden, dat zij ze niet van elkander kon krijgen. Ik onderzocht de gordijnen, en bevond dat ze met een speld aan elkander waren gestoken. Maar ik kon haar maar niet overtuigen. Zij begeerde dat ik het overige van den nacht bij haar zou slapen. Ik legde mij aan haar voeteinde, en bleef daar tot aan den morgen.

Gedurende den laatsten tijd van mijn verblijf in het klooster werd ik vaak gebruikt als handlangster in het gasthuis. Er zijn vele kamers, voor kranken ingerigt, en een geneesheer van *Montreal* is tegelijk gasthuis-doctor van het klooster. Gelooft echter niet dat hij iets weet van de privaat-ziekenkamers. Hij heeft tot dezen nooit toegang. Zijne zorg betreft alleen de kranken, die uit de stad in het gasthuis worden gebragt. Armen worden hier om niet verpleegd, en opgepast door eenige zusters; zoo wordt hun het hoogste denkbeeld bijgebragt van onze liefde en heiligheid. De geneesheer zelf wordt daardoor, ten onzen aanzien, bedrogen.

Ik volgde Dr. Nelson dikwijls, met papier, pen en inkt, bij zijne visites in het gasthuis. Ik moest dan zijne recepten voor de verschillende zieken opschrijven.

Zoo wat een jaar vóór mijne vlugt werd ik het eerst gebezigd als hulp in eene afzonderlijke ziekenkamer; en van toen tot aan mijne vlugt gebeurde dat meermalen. Ik had toen natuurlijk gelegenheid, om het getal en den stand der daar verzorgde kranken naauwkeurig waar te nemen. Ten aanzien van hetgeen ik ook daaromtrent zeg, beroep ik mij vol vertrouwen op de getuigenis van een ieder, die daaromtrent is ingelicht. Zulks zijn echter zij

niet, die het klooster uit nieuwsgierigheid of als novices bezoeken. Vraagt er haar niet na. Zij weten niet eens, dat er zulke afzonderlijke ziekenkamers bestaan. Zij zijn er evenwel en ik zou er veel van kunnen verhalen.

Op zekeren nacht, moest ik bij eene oude non, St. Clara, waken. Zij was gevallen, had een lid verstuikt en lag in eene kamer, die aan het gasthuis grensde. Zij scheen tusschenbeiden niet goed bij haar verstand te wezen. In dien nacht was zij heel wèl.

Wat haar bewoog om mij hare mededeelingen te doen, was de beweging, welke ik maakte, om met het licht uit hare kamer in de aangrenzende grootere te gaan, ten einde naar de kranken te zien. Och! laat mij toch niet in het donker, bad zij, ik ben, in dit klooster, van zoo vele gruwelen en moorden getuige geweest, dat ik niet meer, zonder licht of zonder gezelschap, alleen durf wezen. Neem gij u ook maar in acht, zeide zij, er zijn hier zoo velen, aan wie het verraad welkom is.

Was het dankbaarheid voor mijne zorgvuldige oppassing, die de oude non zoo vriendelijk maakte? Van te voren was zij mij zoo vriendelijk niet, toen zij de nachtwacht had op onze slaapkamer. Hoe dit zij, zij bleef bij het bloote vermelden van moorden, aan nonnen gepleegd; zij trad niet dieper in die zaak in. Het eenigste wat zij meer verhaalde had betrekking op de gruwzaamheid, waarmede die moorden werden gepleegd, als die nu eens met hongerdood gepaard gingen, en dan weer met het afknijpen van het vleesch tot op de beenderen, door middel van gloeijende tangen.

Het was iets geheel ongewoons, als men eene non medelijden hoorde betuigen. Gewoonte maakte ons ontoegankelijk voor mededoogen met het lijden van anderen, en onbekommerd en zorgeloos omtrent onze eigene zonden. Ik zelve was reeds zoo verhard geworden dat ik het, zelfs nu nog, dikwijls moeijelijk vind, om de ingezogen begrippen van goed en kwaad te verzaken.

Ik moest op zekeren tijd eenige ledige fleschen, uit den kelder, schoonmaken, waarin de vloeistof geweest was, van welke ik zeide te gelooven, dat zij in den grafkuil werd uitgestort. Een aantal daarvan werd uit den hoek in den kelder gehaald, op de bovenste trap neergezet en dan door ons weggenomen, om te

worden uitgespoeld. Als nu een drop van dat vocht op onze kleederen spatte, dan vielen er terstond gaatjes in. Ik geloof dat men die vloeistof vitriool of zoo iets noemde, en ik hoorde wel eens vertellen, dat zij van de lijken tot zelfs de beenderen verteerde. Eens ook werd er ons iets van gegeven, met water gemengd, om er linnen, voor eene begrafenis, mede te verwen. Onze handen werden er zeer zwart van; maar dan gaf men ons een ander vocht, met water aangelengd, en dan werden zij rood.

Op zekeren dag ontstelde ik zeer, toen ik in de kamer trad van gewetensbeproeving en aan een touw, dat aan den zolder was vastgemaakt, eene non zag hangen met de beenen omhoog. Haar kleed was aan hare voeten vastgebonden, zoodat hetzelve niet naar beneden kon vallen; en haar hoofd hing slechts een klein eind van den grond. Haar gelaat was afzigtelijk, dik opgezwollen, hare handen waren gebonden en zij had een bal in den mond. Deze non was — JOHANNA RAY, om de eene of andere overtreding tot deze straf veroordeeld.

Dit was niet het eenige geval van dien aard. Ik hoorde van velen dat zij opgehangen waren; en ik zelve heb, aan ST. HYPOLITA en ST. LUCA, deze straf zien voltrekken. Zij werd als zeer pijnlijk beschouwd en was van alle straffen, welke JOHANNA RAY had ondervonden, de eenigste, welke zij niet kon uithouden.

Eenigen der nonnen zinspeelden daar naderhand wel eens op, in hare tegenwoordigheid; maar dan werd zij zeer boos.

Als wij de kamer der gewetensbeproeving wilden bezoeken, moesten wij daartoe eerst verlof vragen, en telkens werd ons dit dan na eenige aarzeling toegestaan; met de uitdrukkelijke vermaning, dat wij het hoofd voorover en de oogen op den grond geslagen houden moesten.

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

Als ik het met eenige gerustheid doen kon, liet ik geene gelegenheid voorbijgaan, om de arme gevangenen een woord toe te spreken. Lang geloofde ik, dat zij zusters waren; later vernam

ik dat dit niet zoo was. Zij waren gedurig in angst voor hardere straffen; als men haar betrappen mogt op eene zamenspraak. Zij vroegen dikwijls: »daar komt immers niemand?"

Ik kon gemakkelijk gelooven, wat ik van anderen hoorde, dat angst hare grootste straf was. In het donker opgesloten, tot zulk eene enge ruimte bepaald, in diepe eenzaamheid, zonder hoop op verlossing, altoos nog akeliger wending van haar lot vreezende, zoodra de bisschop of de abdis dit maar in den zin kregen — welk een leven was dat?! Doch die arme schepsels moeten iets geweten hebben van de gruwelen, die in andere deelen van het klooster waren voorgevallen, van den kuil in den kelder, en van het gebruik, dat daarvan gemaakt werd. Eene van haar zeide mij in vertrouwen, dat zij wenschte verlost te worden. Dikwijls moeten zij ook in haren slaap — als men in zulk een toestand slapen kon — gestoord zijn geworden, door de vele priesters, die door de voordeur, op geringen afstand van hare cellen, in den kelder kwamen om naar het klooster te gaan. Aan zulk een lijden slechts éénen dag onderworpen te wezen, dat moet reeds ondragelijk zijn, en — deze nonnen hadden hier reeds jaren doorgebragt.

Ik had dikwijls veel medelijden met haar en wenschte haar in vrijheid te zien. Op andere tijden dacht ik aan de stelling: dat onze gelukzaligheid in den hemel te grooter zal wezen, naarmate wij op aarde meer door lijden geoefend worden; en berustte in het geloof, dat hare opsluiting voor haar een zegen zou worden.

Anderen deelden zekerlijk dit gevoelen met mij. Op zekeren Zondag namiddag riep eene der nonnen plotseling uit: Hoe hardnekkig zijn toch die meisjes in de cellen; zij zijn nog zoo slecht als op den dag harer opsluiting. Die uitroeping moest het tegenovergestelde beteekenen, van wat zij uitdrukte. Zij moest uitlokken tot mededeelingen; maar zij miste haar doel.

De andere lange cellen werden gebruikt tot tijdelijke opsluiting, als de eene of andere ongehoorzaam was geweest aan de abdis. Ik heb er drie nonnen in zien opsluiten, omdat zij niet terstond, op het bevel der abdis, den avondzang mede hadden aangeheven. Zij bleven er twee dagen en twee nachten in.

De abdis wees ons dikwijls op iets in eene glazen kast, dat wij hoog vereeren moesten. Het was gemaakt van was en heette *Agnus Dei*. Zij pleegde er ons op te wijzen, als wij in den toe-

8

stand der genade waren, d. i. na de biecht en vóór het sacrament. Het was, zeide zij, in denzelfden schotel gezegend, uit welken onze Heiland had gegeten. Het kwam uit *Rome*. Zoo dikwijls wij het kusten of aanzagen, hadden wij honderd dagen verlossing uit het vagevuur; en als wij deze verlossing niet noodig hadden, kwam zij onzen vrienden ten goede. 'JOHANNA RAY zeide wel eens tot mij: Laat ons het kussen; de een of ander van onze vrienden zal er ons voor danken.

Ik ben dikwijls belast geweest met het overbrengen van lekkernijen naar de »heilige toevlugtsoorden." Ik ging met een presenteerblad tot aan de deur, en zette het dáár op een stommeknecht. Dan gaf ik drie tikjes op de deur, verwijderde mij een weinig, en wachtte daar de bevelen af.

Ik zag den bisschop eens bij een drinkpartij. Nadat hij eenige ververschingen in het klooster had gebruikt, liet hij al de nonnen bij zich komen; en, toen wij verschenen gaf hij ons zijnen zegen, terwijl hij ons een stuk koek op de schouders legde; wat ik al heel raar en belagchelijk vond.

In het klooster der zwarte nonnen waren drie kamers, die ik nimmer betrad. Ik had wel groote vrijheid genoten en, zoo als ik meende, alle kamers bezocht; maar op zekeren dag zag ik eene oude non in eene kamer aan de noordzijde van den westelijken vleugel, in een hoek, de punt harer schaar in eene opening steken en eene deur ontsluiten. Dit verraste mij; ik had daar nooit eene deur ontdekt. Toen ik er naderhand onderzoek naar deed, zag ik, dat ik er van buiten niets aan kon ontdekken. Ik trad binnen, om te zien hoe het daar gesteld was, en zag dat er drie kamers in elkander liepen. De non wilde mij echter niet binnen laten, zij scheepte mij af met de aanmerking, dat hier eenige benoodigdheden bewaard werden. Zij sloot de deur. Later had ik geene gelegenheid om daarvan meer te ontdekken. Altijd was ik wèl nieuwsgierig om het gebruik dier kamers te kennen, omdat ik vermoedde, dat zij opzettelijk voor mij gesloten werden gehouden, om den wille van een of ander geheim; maar nooit kon ik er binnen komen.

De abdis had mij, bij mijne opname, den toegang gegeven tot alle vertrekken en ik zag kamers, die getuigden van gruwel en zonde, onder haar opzigt begaan. Maar hier vond ik meer dan één vertrek, dat mij onbekend was gebleven tot nu toe, en

waarvan zeker weinigen wisten. Met bewonderenswaardige kunst was de deur in den muur verborgen. Ik sprak er over met Johanna Ray. »Wij zullen wel zien wat het is," zeide zij, maar nimmer vonden wij er gelegenheid toe.

Ik was nieuwsgierig, of zulke tooneelen, als de moord van St. Francisca, meermalen plaats hadden. »O, ja", zeide Johanna, »toen gij novice waart is het meer dan eens gebeurd, al hebt gij er niets van gehoord."

Dat was alles wat ik van zulke geschiedenissen vernam; ik heb reden om te gelooven, dat zoodanige moorden altoos door verstikking werden gepleegd.

Ik trad eens in de kamer der abdis, en vond daar Johanna Ray alleen. Zij doorbladerde met groote belangstelling een boek. Op mijne vraag, wat het was, gaf zij een ontwijkend antwoord, en ik mogt het boek niet zien. Er staan twee boekenkasten in die kamer; in de eene stonden de boeken, waaruit ons werd voorgelezen; in de anderen, naar het scheen, rekeningboeken.

Als ik de kamer aanstofte, stak daar wel eens de sleutel in; maar het was mij nooit ingevallen, om die kasten te openen. Dat was mij dan ook streng verboden; en ik wilde noch zondigen, noch boete beloopen.

Later moest ik met Johanna de kamer in orde brengen. »Kom, zeide zij, »laat ons nu eens zien, wat er in die boeken staat." Ik stemde toe. Wij namen een groot dik boek van de plank. »Ha," zeide Johanna, »nu hebt gij er in gekeken." »Als gij het nu van mij zegt, zeg ik het van u."

Ik dacht bij mij zelve: de zonde is nu toch eenmaal begaan, en of ik er nu wat langer of korter in zie, dat is hetzelfde. Ik bladerde er dus een weinig in; ofschoon ik daarbij niet op mijn gemak was. Het boek bevatte een overzigt van den staat der novices, der nonnen en van de in het klooster geboren kinderen. De aanteekeningen van dit laatste waren zeer kort, zooals blijkt uit deze opgave; namen en datum's stel ik hier maar neer tot voorbeeld.

St. Maria bevallen van een zoon 16 Maart 1834.

St. Clarissa bevallen van eene dochter 2 April 1834.

St. Mathilda bevallen van eene dochter 30 April 1834.

Van den dood der kinderen vond ik geene melding gemaakt; ofschoon ik wèl wist, dat er niet één meer van in leven was.

Ik geloof, dat dit boek eene tijdruimte omvatte van twee jaren, althans de meeste daar vermelde namen kende ik. Ik kan echter van het getal der geborene en dus vermoorde kinderen slechts eene onbepaalde opgave doen. Zooveel ik meen, bevatte dit boek honderd bladen, daarvan was een vierde gedeelte beschreven, en ieder blad bevatte zoo wat vijftien geboorte-opgaven. Daarnaar gerekend moeten er in twee jaren nog al wat kinderen in het klooster geboren worden.

Wat de andere boeken, in de kast, inhielden weet ik niet. Ik heb ze niet aangeraakt. Ik geloof, dat JOHANNA er wel mede bekend was, althans als ik hare nieuwsgierigheid en stoutheid in aanmerking neem. Als men er *haar* toe kan brengen om te getuigen, wat zij weet, geloof ik, dat zij niet alleen meer, maar ook gewigtiger bijzonderheden, dan de mijne aan het licht zou brengen.

Ik kan, door het toeval daartoe in staat gesteld, met zekerheid het getal opgeven der personen, die gedurende mijn verblijf in het klooster waren. Mij werd namelijk opgedragen, om de servetten, voor al de bewoners van het klooster, de gevangenen in de cellen niet uitgezonderd, gereed te maken. Er waren er twee honderd en tien; aangezien nu het getal der novices te dier tijd dertig bedroeg, weet ik dat dat der nonnen honderd en vijftien beliep.

Dikwijls kwam bij mij de begeerte op, om het klooster te ontvlugten. In den beginne verontrustte mij zulks, omdat ik geloofde, dat het zonde was, en wel eene groote zonde. Ik liet dan ook niet na, bij iedere gelegenheid, te biechten, dat ik mij onvergenoegd gevoelde. Mijn biechtvader zeide mij, dat ik van een boozen geest was bezeten, en drong mij op tegen denzelven te strijden. Toch dacht ik nu en dan: »ach, ware ik ver van hier."

Eindelijk zeide mij een priester, aan wien ik deze zonde opregtelijk biechtte, tot mijne troost: Ik heb voor u gebeden tot den H. ANTONIUS, en twijfel niet, of, door zijne tusschenkomst, zal de booze wel van u wijken. Wat mij zoo tot vlugten aanzette? Gedeeltelijk de vrees dat een kind, hetwelk mij moeder zou heeten, vallen zou in de moordende handen mijner gezellinnen; of dat een drank mij zou worden toegediend, wiens verwoestende kracht ik aan anderen had leeren kennen.

Op zekeren avond voelde ik deze zucht om te vlugten hevi-

ger ontvlammen, dan vroeger, en wat ik ook deed om dien te onderdrukken, het baatte niet. Gedurende het avondgebed zelfs hield hij mij bezig, en in de ure des innerlijken gebeds, waarbij ik anders gewoonlijk in slaap viel, hield hij mij wakker. Toen de andere nonnen naar de slaapzaal gingen, begaf ik mij op mijn post in de afzonderlijke ziekenkamer naast de kleine gezelschapskamer.

Hier wierp ik mij op de sopha, en, aangezien ik alleen was, bepeinsde ik, hoe het best mijne vlugt te bewerkstelligen. De doctor kwam kort daarna, tegen half negen, en ik moest hem weer vergezellen met papier, pen en inkt.

Wat ik opschreef weet ik niet meer; ik was al te opgewonden. Ik herinner mij alleen, dat, toen hij de ronde had gedaan, wij weer naar de kleine gezelschapskamer terug keerden.

Van deze kamer geleidden twee wegen naar de straat. De eerste en naaste door den gang naast de aangrenzende ziekenkamer. Deze had verbindtenis met eene deur, uitkomende in den kloostertuin waar een zijpoortje was. Deze is de weg, dien de doctor gewoonlijk neemt bij nacht, waarom hij ook van dat poortje een sleutel heeft. Dezen weg kon ik moeijelijk inslaan; want in een huisje naast dat poortje waakte elken nacht een man; ik zou dus ligt ontdekt zijn geworden. Mijne hoop was dus gevestigd op den anderen weg. Deze liep uit de ziekenkamer door een ander kamertje, waar zich gewoonlijk eene oude non ophield; van daar leidde een gang, langs trappen, naar den hof en aldus naar de groote poort, die in de zijstraat uitkwam. Ik mogt de ziekenkamer niet verlaten en wist dat de meeste deuren gesloten waren; toch nam ik mij voor het te beproeven. Sedert dien tijd heb ik er dikwijls over nagedacht, van waar ik toch aan den moed kwam, om zulk eene, blijkbaar onmogelijke zaak, te durven ondernemen. Doch ik deed het, niet eens denkende aan de straffen, die ik gevaar liep te ondergaan als ik ontdekt werd.

Het was als of ik handelde onder den indruk van een aandrift van buiten. Naauwelijks was de doctor vertrokken en had ik weder een oogenblik op de sopha gezeten, of ik sprong op, vast besloten om mijne vlugt te beproeven. Ik ging driftig door de ziekenkamer, kwam in de kamer der oude non, spoedde mij haar voorbij, en zei, zonder haar tijd tot vragen te laten: »eene

boodschap." In het volgende oogenblik had ik de deur achter mij toegedaan en stond ik in den gang. Waarschijnlijk heeft de haast, die ik maakte, en het korte woord, dat ik haar toesprak, haar in den waan gebragt, dat de abdis mij ergens heenzond; althans zij schijnt niets kwaads vermoed te hebben. Bovendien had ik nog de recepten van den doctor in de hand; ook daardoor kan zij op een dwaalspoor gebragt zijn. De gang, waarin ik mij nu bevond, had meer deuren dan ééne. Die, welke vlak tegenover mij was, voerde naar eene gezelschapskamer, waar ik, om dezen tijd, verscheiden oude nonnen bij elkander had gevonden, die niet zouden nagelaten hebben mij vast te houden. Links ontdekte ik de groote, gesloten en gegrendelde deur. Ik ontgrendelde en ontsloot haar; ik ijlde de trappen af, opende de deur aan den tuin, vloog dien door, trok den boom voor de straatpoort weg en was — vrij.

BIJLAGE TOT DIT HOOFDSTUK.

Beëedigde verklaring tot bewijs van de waarheid der verhalen van Maria Monk.

Nadat John Hilliker den eed had afgelegd, verklaarde hij, zeggende: Ik was, in de eerste dagen van de maand Mei, met eenigen van mijne vrienden, in den omtrek van den Driemijlsteen, op de jagt, toen wij, op eenigen afstand, op een akker eene vrouw zagen zitten, die onze opmerkzaamheid trok. Toen wij bij haar kwamen, zat zij met het hoofd diep voorover gebogen; en hoe wij haar vraagden, wij kregen geen antwoord. Wij ligtten haar het hoofd op en zagen dat zij weende. Zij droeg eene oude rok van calicot, ik meen garen, eene bonte schort en een ouden zwarten hoed. Nadat zij lang geaarseld en veel geschreid had, haalde ik haar eindelijk over om mijne vragen te beantwoorden; zij deed zulks echter niet vóór dat ik haar gezegd had, dat ik een getrouwd man was en met haar medelijden had. Zij verhaalde mij nu, dat zij Maria heette, te *Montreal* non was geweest in een klooster, en nu daaruit de vlugt had genomen, van wege de snoode behandeling, daar ondervonden van de priesters, wier losbandigheid zij mij met zwarte kleuren maalde. Zij verhaalde nog meer bijzonderheden met betrekking tot dat klooster en tot hare vlugt. Zij sprak bijzonder van eene kleine kamer, waar zij pleegde te wachten, om den arts in de ziekenkamer te laten, en zeide, dat zij was ontvlugt door eene deur, door welke de ge-

neesheer gewoon was in het klooster te komen. Ook zeide zij, dat zij hare kleeding, na de vlugt, had verruild en naar *New-York* was gekomen in gezelschap van een man, die haar bij de aankomst der stoomboot verlaten had. Zij verklaarde, dat zij eerlang moeder stond te worden, als zijnde in het klooster in gezegende omstandigheden geraakt; dat zij geene vrienden had en ook niet wist waar ze te vinden; dat zij er aan dacht om zich zelve van het leven te berooven. Zij verzocht mij, dat ik haar zou verlaten en dat ik toch niet van haar spreken zou, als ik soms binnen kort hoorde, dat eene vrouw zich in de rivier had verdronken. Ik vroeg haar, of zij dien dag al iets gegeten had; waarop zij »neen" antwoordde. Ik gaf haar daarop geld om iets uit de naastbij gelegene gaarkeuken te gaan koopen. Zij verliet mij, maar ik zag haar, dwars over het veld, naar de rivier gaan. Ik haalde haar in en bewoog haar, met klemmende redenen, naar zeker huis te gaan, waar zij alles kon krijgen wat zij noodig had, vermits ik mij borg stelde voor haar en alles betalen wilde. Toen zij ook dit nog niet aannam, overreedde ik haar, maar met zeer veel moeite, om naar het armenhuis te gaan; hier werd zij door mijne tusschenkomst opgenomen, nadat ik beloofd had te zullen terug komen om haar op te zoeken, vermits zij mij, gelijk zij zeide, iets gewigtigs omtrent *Montreal* had mede te deelen, en mij verzoeken wilde daarheen voor haar te schrijven. Zij sprak met zoo veel waarheid, dat ik geen oogenblik aan hare geschiedenis twijfelde: en deze aan sommigen mijner bekenden, in de volste overtuiging van hare geloofwaardigheid, mededeelde. Zij scheen overweldigd door kommer en der vertwijfeling nabij. Ik zag haar soms twee uren lang, zonder ophouden, weenen; en toen zij het beproefde te gaan, was zij zoo zwak dat twee van ons haar ondersteunen moesten. Wij merkten ook op, dat zij de handen bestendig onder haar voorschoot gevouwen hield, gelijk zij zulks in haar »boekje" als de pligt der nonnen had opgegeven. Ik sprak in het armenhuis dikwijls van haar en vroeg naar haar. Maar daar ik haren naam vergeten had, kon ik niets van haar te weten komen, dacht eindelijk naauwelijks meer aan haar, en zag haar ook niet meer vóór voorleden week. Toen ik eenige uittreksels uit haar boekje in een nieuwsblad las, hield ik mij overtuigd, dat het de geschiedenis was van die zelfde vrouw, en ik werd daarin bevestigd, toen ik het slot las. Toen ik haar daarna weder zag, herkende ik haar dadelijk, ofschoon zij mij niet herkende, vermits ik geheel anders gekleed was. Ik vond in haar geheele boekje niets wat streed met hetgeen zij mij had verhaald bij onze eerste ontmoeting. Toen ik haar in Mei 1836 weder zag, wilde zij blijkbaar iets voor mij verbergen. Zij hield een brief in de hand, dien zij mij niet wilde laten lezen, en toen ik de houding aannam, alsof ik dien wilde nemen, scheurde zij

hem in kleine stukken. Eenige dagen daarna kwam ik weer aan dezelfde plaats, en zocht de verscheurde stukjes zorgvuldig bij elkander, maar kon er niets van maken. Ik kon alleen het onderschrift lezen »MARIA." Aan de waarheid van hare geschiedenis twijfel ik in geen geval. JOHN HILLIKER."

»Beëedigd in mijne tegenwoordigheid, den 14den Maart 1836,
PETER JENKINS, *Commissaris*."

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Uit de vorenstaande beëedigde verklaring blijkt, in welken toestand MARIA MONK te *New-York* kwam. Kort na hare aankomst werd zij opgenomen in eene inrigting, waar men haar, gedurende eenigen tijd, met liefde behandelde. Doch ook daar vervolgden haar hare vijanden. Een priester, die deze inrigting dikwijls bezocht, deed haar uitnoodigen tot eene zamenkomst; wat zij echter hardnekkig weigerde. Woedend over deze weigering zond die priester, die CONROY heette, eenen anderen, om een onderhoud met haar, en liet haar zeggen, dat zij niet moest gelooven dat zij zijne handen zou ontkomen; want, aangezien hij van de abdis van het *Hotel Dieu* onbepaalde volmagt had, had hij besloten zich van haar meester te maken, werwaarts zij zich ook begeven mogt.

Deze tijding verontrustte MARIA MONK; zij volhardde echter bij hare weigering om de listige schurken te bezoeken, die voorzeker dit arme meisje in het *Hotel Dieu* zouden hebben opgesloten, om haar welligt een lot te doen ondergaan, gelijk aan dat van ST. FRANCISCA.

De tijd harer bevalling was nu kort op handen. Zij zag daar zeer tegen op, want zij vreesde die niet te zullen overleven. Verwachtende dat deze vrees zou bewaarheid worden, zette zij zich om hare *ontdekkingen* op het papier te brengen. Zij volbragt dit werk, maar verbrandde het ook weder, niet omdat hare *ontdekkingen*, zoo als zij ze noemde, niet waar waren; maar omdat zij in haar hart nog Roomsch was, en vreesde daardoor der zaak van hare kerk nadeelig te zullen zijn.

Twee dagen voor hare bevalling dacht MARIA MONK, uit zich zelve, ernstig over de zaak na, en daar zij meende dat hare uren geteld waren, besloot zij op nieuw, hare ontdekkingen ter neder te schrijven. Zij sprak daarover met eene der moeders van het ziekenhuis, jufvrouw F....D; zeide haar dat zij vreesde niet lang meer te zullen leven en dat zij wenschte, voor haren dood eenige bijzonderheden uit het nonnenleven bekend te maken, en veel schandelijks te ontdekken. MARIA noemde mijnheer F. als dengenen, bij wien zij belijdenis doen wilde; doch er was daartoe toen geene gelegenheid, en zij moest het uitstellen, aangezien den volgenden dag haar overkwam, waar zij zoo zeer had tegen opgezien en wat zij, naar alle waarschijnlijkheid, hoop had te overleven. Daardoor nu werd het voornemen, om hare ontdekkingen te schrijven, andermaal uitgesteld.

Nu kreeg zij echter reden tot grootere bezorgdheid; want zij vreesde de vervolging van hare vijanden, *Kanada's* priesterschaar. Zij was nu moeder en had voor een kind te zorgen — een der *gezegende* gevolgen van het priesterlijk coelibaat. Mogt zij toch redelijker wijze aannemen, dat pater PHELAN zich aan het gevaar zou blootstellen om door zijn *eigen kind*, onder zijne oogen opwassende, tot schande te worden? Neen! ware het hem mogelijk geweest, hij zou, even kalm als spoedig, ieder spoor van het onschuldige kind en van deszelfs mishandelde moeder hebben getracht te vernietigen.

Alleen als zij den dood vreesde, dacht MARIA MONK er aan om hare *ontdekkingen* op te stellen. Zij had geloofd, dat alle gevaar voor haar voorbij was; doch er deden zich nieuwe ziekteverschijnselen op, en nu wilde zij die ontdekkingen niet langer op het hart en in de pen houden. Toen die verschijnselen verergerden, verzocht zij den heer TAPPIN bij zich en deelde hem eenige gedeelten van hare geschiedenis mede. »Haar oogmerk," zegt de heer T., »scheen niet te wezen om anderen aan te klagen, maar alleen, om eigen schuld te bekennen."

Hare vrees voor den dood werd, door de herstelling harer gezondheid, verbannen.

Nu ontwaakte de zucht naar onderwijs bij MARIA MONK sterker, en nadat eenige personen haar eenen bijbel hadden bezorgd, onderzocht zij dien, om GODS geboden te leeren kennen, tegen welke zij zoo schromelijk gezondigd had.

De priesters van *Montreal* wendden, na de verschijning van haar boek, tallooze pogingen aan om haar te logenstraffen en zulk eene gevaarlijke bestrijdster onschadelijk te maken. Zij gaven daartoe een opzettelijk werk uit: wie het leest zal zien dat het, in plaats van argumenten, slechts spitsvondigheden en laster bevat. Zij trachten onder anderen u wijs te maken dat MARIA MONK nooit in het klooster is geweest als non, en dat zij niets anders is, dan een zwervend liederlijk vrouwspersoon. Wat te voren is opgemaakt, wederlegt die bewering overtuigend.

Wie dit boek, gelijk wij hopen, onpartijdig leest, hij zal de waarheid; bij zoo vele bijlagen, niet betwijfelen.

AANHANGSEL.

AUTHENTIEKE AKTENSTUKKEN.

Wij willen hier eenige uittreksels leveren, die de waarheid der *ontdekkingen* van MARIA MONK boven allen twijfel stellen.

Uit den »Amerikaansche Protestantsche verdediger."

»Het liet zich aanzien dat, na het in het licht komen der *ontdekkingen* van MARIA, alle krachten zouden worden ingespannen, om hare getuigenis te ontzenuwen. Dit geschiedde vooral door, na hare vlugt, in het binnenste des kloosters stillekens zoodanige veranderingen te maken, als geschikt waren om deze inrigting met hare opgaven te doen strijden. Toen de eerwaardige P. MILLER van *New-York*, *Montreal* opzettelijk bezocht met het oogmerk, om ook in dit opzigt de waarheid aan den dag te brengen, vernam hij van vele geburen des kloosters, dat, op het eerste berigt der verschijning van MARIA MONK's *ontdekkingen*, in den hof des kloosters een geheimzinnig planken beschot was opgetimmerd van vijf en twintig voeten hoog. En wat aangaat het beweren van zekeren Mr. STONE, dat het inwendige des kloosters niet overeenkomt met MARIA's beschrijving, het is aan een ieder te *Montreal* bekend òf dat hij zelf een bedrogene is, of dat hij anderen heeft willen bedriegen, want de tijd, dien hij volgens zijne eigene getuigenis heeft kunnen besteden om het klooster te bezigtigen, was veel te kort, om zulk een gebouw ook maar vlugtig, laat staan in al zijne deelen, op te nemen. Het is eene onmogelijkheid, om daarover in zulke korte oogenblikken, juist te oordeelen. Mijne vrouw, die hare jeugd in *Montreal* heeft doorgebragt, zegt, dat, als zij met hare speelnooten daar over de straat ging, in de nabijheid des kloosters, zij dikwijls de vraag heeft gedaan en gehoord: »zouden wij nu boven dien onderaardschen gang staan?" En toch zeggen de priesters dat niemand vroeger ooit van zulk een gang iets gehoord heeft!

Een Protestant."

Getuigenis voor de waarheid der »ontdekkingen" van MARIA MONK.

»Wij ondergeteekenden, met MARIA MONK bekend, en uit overweging van vele opgaven tot hare zaak betrekkelijk, aarzelen niet, bij deze, te verklaren, dat wij geloof hechten aan wat zij in haar, onlangs te *New-York* uitgegeven boek, heeft bekend gemaakt. Wij verklaren evenzeer, dat het beweren van een Roomsch tijdschrift te *Boston*, als ware haar boek eene navolging van het oude werk: »De geopende poorten der hel," onwaar is, en dat *haar* boek is volkomen nieuw en haar eigen werk.

Wij verklaren verder dat er tot nog toe, nog geen getuige is opgetreden, die de opgaven van MARIA MONK heeft ontzenuwd; terwijl, van den anderen kant, die opgaven van verschillende zijden zijn bevestigd en nog dagelijks bevestigd worden.

In den loop der voorgaande week zijn weer gelijktijdig vele authentieke getuigenissen voor de opgaven van MARIA MONK in het licht verschenen. In eenigen daarvan, met name in de beëedigde verklaring van den heer MILLER, stellen wij het onbepaaldst vertrouwen; en zij moet een ieder overtuigen, die nog voor overtuiging vatbaar is.

New-York, Maart 1836.

W. L. BROWELEN. JOHN J. SLOCUM.
ANDREW BRUCE. D. FANSHAW.
AMOS BELDEN. DAVID WESSON.
THOMAS HOGAN."

De volgende *oproeping* werd in Maart en April, zes of zeven weken na elkander gedaan in den »Protestantsche verdediger;" maar zonder gevolg.

»De Roomsche prelaten en priesters van *Montreal* — de heeren CONROY, QUARTER en SCHNELLER, te *New-York* — de heer HUGES te *Philadelphia* — de aartspriester van *Baltimore* en zijne onderhoorige geestelijken — en de kardinaal ENGLAND van *Charlestown*, benevens alle andere Roomsche priesters en nonnen, van de *Baffinsbaai* tot aan den *Golf van Mexiko*, worden bij deze opgeroepen, om de waarheid der opgaven van MARIA MONK te laten onderzoeken door eene onpartijdige commissie. Zij zal bestaan uit zeven leden. Drie zullen gekozen worden door de Roomsche geestelijkheid, en drie door het comité der Protestantsche vereeniging te *New-York*. De president van het comité zal de zevende wezen.

Men zal eene geschikte plaats in *New-York* aanwijzen en daar zal door de commissie van onderzoek alles, wat daartoe betrekking heeft, van te voren bepaald worden.

Uit den » Protestantsche verdediger" van April 1836.

» *De oproeping.* — Wij hebben met geen klein ongeduld verwacht, dat de priesters iets van zich zouden laten hooren, maar noch zij, noch hunne zusters, de nonnen, noch iemand van hunne neven of nichten, heeft zich tot nog toe buiten gewaagd. Onze verwachtingen zijn teleur gesteld. Is dat het gedrag van mannen, die van de snoodste gruwelen beticht worden? Een groot aantal Roomsche priesters is weer, òf als handlangers, òf als dadelijke deelnemers aan de grootste overtreding van het zesde en zevende gebod, aangeklaagd. Zij zijn beschuldigd van zedeloosheid, van ontucht, van moord! Die beschuldiging is duidelijk, bepaald, openlijk ingebragt. Plaatsen zijn omschreven, personen genoemd, tijden opgegeven. En wat het opmerkelijkste is: *De hooge geestelijkheid van* Kanada *weet*, *dat al die opgaven waar zijn*, *en zij keurt goed en beschaamt hen*, *die deze opgaven voor leugens uitkrijten.* — Aan priesters en nonnen is, sedert maanden, de geschiktste weg aangewezen, om dien laster te beschamen, en — zij blijven stom, stom als de kerker der inquisitie, stom als het nonnengraf, de cel des kloosters. Zij laten zoo weinig van zich hooren alsof zij zich allen in den onderaardschen gang hadden terug getrokken, die het klooster met de woning der LARTIQUE's verbindt. Wij zijn overtuigd dat, sedert de hervorming, in geen Protestantsch land, zulk eene openbare verachting van de publieke opinie heeft plaats gehad. Hoe weinig nu ook Roomsche priesters om die opinie geven, vooral in een land, waar de inquisitie hun beul en de wereldlijke magt hun speurhond is, zij moesten toch, zou men zeggen, een weinig achting hebben voor de meening der Protestanten ter hunner aanzien, en een weinig vrees om zoo ten toon gesteld te worden voor hunne oogen. Wij herhalen daarom plegtig en ernstig: dat de daadzaken, die MARIA MONK, met betrekking tot het klooster *Hotel Dieu* te *Montreal*, verhaalt; zóó ontwijfelbaar zijn, als het bestaan der nonnen en priesters zelfs; — dat het karakter, de grondbeginselen en het leven der Jezuiten en nonnen in *Kanada* zeer gelijkend geportretteerd zijn, en dat de trouwe tegenhanger daarvan is het karakter, de grondbeginselen en het leven der priesters en barmhartige zusters, in de Vereenigde Staten; dat vele meisjes-scholen, aan wier hoofd nonnen staan, niets anders zijn dan strikken, om jeugdige personen te brengen in de magt van Roomsche priesters, en dat het toelaten van kloosters in *Amerika* en in *Engeland* hoogverraad is tegen GOD en de menschheid."

—|—

Bewijs dat de onderaardsche gang, leidende van het seminarium naar het klooster der zwarte nonnen, werkelijk bestaat.

De vijanden van Maria Monk hebben het bestaan van dien gang geloochend. Dat men geweigerd heeft, om de, door Maria Monk beschrevene, plaatselijke gesteldheid, door *onpartijdige* personen, te laten opnemen, kan als een voldoend bewijs worden aangemerkt, dat de Jezuiten van *Montreal* reden hebben, om een onderzoek te vreezen; doch er zijn nog andere, talrijke en niet te verwerpene, getuigen, die het bestaan van dien gang waarborgen. De Heer Wilks en andere inwoners van *Montreal* verzekeren, dat zij reeds voorlang van dezen gang hoorden; behalve dat, ligt het nommer voor ons van den *Boston Recorder* van 1 Mei 1826, waarin eene opgave van dien gang gegeven wordt. Ook wordt deze daadzaak bevestigd, door den Heer Hallock, uitgever van het *Handelsblad* te *New-York*.

Doch wij moeten voor het bestaan van dien gang nog andere getuigen aanvoeren. Niemand zal hen wèl verwerpen.

De eerste is de eerwaardige Oliver Wetmore, van *Utika*. Deze dienaar des Heeren zegt:

»Toen ik vóór drie en dertig jaren, als missionaris, in den omtrek van *New-York* rond reisde, bevond ik mij dikwijls ten huize van den regter Moers, niet ver van de grenzen van *Kanada*. Hij sprak van dien gang, als van eene *algemeen bekende daadzaak*, en liet zich ernstig uit over het losbandige leven der priesters, hunne speelwoede, onmatigheid en ontucht; zoowel als over de zedelooze levenswijze der vrouwelijke bewoners van het klooster te *Montreal*. Daarvàn, zeide hij, werd te dier tijd onbewimpeld en ronduit gesproken. De regter Moers teekende mij de priesters en nonnen, volgens zijne persoonlijke kennismaking met hen, even zoo, als Maria Monk hen heeft geschetst."

De heer Wetmore heeft ons vrijheid gegeven, om zijn schrijven openlijk bekend te maken; en zijne getuigenis is van te meer gewigt, als men bedenkt, dat in dien tijd het nog zoo moeijelijk niet was, om toegang tot het klooster te krijgen als tegenwoordig.

Eene achtingswaardige weduwe, eigenaresse van de kerk der Methodisten te *New-York*, vroeger Roomschgezinde, te *Montreal* woonachtig, zegt, dat het bestaan van dien gang *algemeen* bij de Roomschen bekend was, en dat *zij zelve eens*, *in het gezelschap van een priester*, *uit het seminarium*, *door dezen gang naar het klooster*, *Hotel Dieu*, *gegaan is;* wat ook met andere vrouwen dikwijls plaats had. Zij verzekert dat de beschrijving, welke Maria Monk van den kelder en den gang geeft, zoo veel haar daarvan voorstaat, volkomen juist is.

De volgende beëedigde verklaring is zoo duidelijk en bepaald, dat daartegen geen twijfel kan gevoed worden.

New-York, den 26sten October 1836.

»THOMAS HOGAN, uit de stad *New-York*, zegt, dat hij ten jare 1824 inwoner was van de stad *Montreal*, dat te dier tijd het bestaan van een onderaardschen gang, uit het seminarium in de Lievevrouwestraat naar het klooster *Hotel Dieu*, eene zaak was van algemeene bekendheid, en dat men hem, voor de poort staande, dien gang dikwijls heeft aangewezen. Genoemde HOGAN verklaart vervolgens, dat, *volgens zijn eigen persoonlijk weten*, de Roomsche priesters, door middel van dezen gang, om den wille van ontuchtigheid, bestendig verkeer hadden met de nonnen.

THOMAS HOGAN."

»Beëedigd in mijne tegenwooordigheid den 26sten October 1836,

WM. H. BOGARDUS, *Commissaris*."

»Ik verklaar hierbij, op het plegtigst, dat de overledene eerwaardige Mr. CHRISTMAS mij, ten jare 1825, *in* den onderaardschen gang tusschen het seminarium en het klooster *Hotel Dieu* gebragt heeft, en dat wij naderhand dikwijls *boven* dien gang hebben gestaan. Nog later heb ik dien gang menigmaal met anderen bezocht, bijzonder ten tijde toen aan de hoofdkerk in *Montreal* gearbeid werd. De menigte sprak zonder terughouding van het schandelijk verkeer, dat daardoor gemakkelijk werd gemaakt.

Ik moet hierbij nog opmerken, dat de zedeloosheid der priesters van *Kanada* zoo duidelijk en algemeen bekend is, als het zonnelicht en de sneeuw; met name hunne speelzucht, hunne onmatigheid, hun strafbaar verkeer met vrouwen, hun schandelijk belagen van de deugd hunner vrouwelijke biechtkinderen. Een priester, die nog leeft, heeft zich, in een roes, eens op dingen beroemd, die ik met geene ordentlijke woorden noemen kan. — Hij was de vader van bijna geheel zijn kerspel!!

Ik verzeker, allerplegtigst, dat ik te *Montreal*, *Three-Rivers* en *Quebeck*, bijna alle soorten van gruwelen heb hooren vertellen, als gewone dingen in het leven van priesters en nonnen; gruwelen, zóó als MARIA MONK heeft geteekend.

GEORG BOURNE."